ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్యాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి... ఫేస్‌బుక్

Like us to follow

@mohanpublications

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం
మోహన్ పబ్లికేషన్స్
కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

భాగవతకథలహరి

- ద్రోణంరాజు శీతారామారావు

భాగవతకథాలహరి

ద్రోణంరాజు సీతారామారావు

రిజిష్టర్డు పబ్లిషర్సు.
ఆర్యన్ బుక్ డిపో,
రాజమహేంద్రవరము.
1952

విషయసూచిక.

—:o:—

భాగవత కథాలహరి.

1. [శ్రీమన్మహాభాగవత రచనాకారణము]

—:o:—

ఉపరిచరమహారాజుపుత్త్రిక యైనసత్యవతియందు జనించిన వ్యాసమహర్షి సర్వవర్ణాశ్రమంబులకును హితంబు సేయ నెంచి, ఋగ్యజుస్సామాథర్వణంబు లనునాలుగు వేదంబులను విభాగించి యావేదంబులు విన నర్హులుగానివారికి మేలుసేయుటకు భారతాఖ్యానంబు రచించెను. ఇట్లు రచించినను నమ్మునీంద్రునకు సంతసం బొదవలేదు. సమస్తయోగివరులకు నభిలషితం బైనభాగవతముం బలుకనైతి నని యాతఁడు చింతింపఁ దొడఁగెను. అట్టిసమయమున మునిసత్తముఁడును, నయవిశారదుండును నగునారదుం డరుదెంచి, యాతనిచేఁ బూజితుండై, యాతఁడు చింతాక్రాంతుఁడై యున్నవిధం బెఱింగి "మునీంద్రా! నీవు వేదంబుల విభాగించిన మహనీయుఁడవు. సమస్తజనంబులకు మేలుఁ గూర్ప భారతాఖ్యానంబు రచించిన విజ్ఞానమూర్తివి. అట్టి నీకు విచారకారణం బేల" యని ప్రశ్నించెను. అందులకు వ్యాసుఁడు "నారదా! నావిచారమునకుఁ గారణ మిట్టి దని వచింపఁ జాలకయున్నాను. ఇన్ని గ్రంథములు రచించి

నను నాడెంద మానందము నందకయున్నది. నీవు బ్రహ్మమా నసపుత్త్రుఁడవు. సూర్యునివిధమున సకలలోకములఁ జరింతువు. సర్వజ్ఞుఁడ వగునీకుఁ దెలియనిధర్మము లేదు. నావిచారము పోవుమార్గముఁ దెలుపు" మని పలికెను. అందులకు నారదుఁ డిట్లు వచించెను. "పారాశర్యా! నీవు సమస్తధర్మశాస్త్రములఁ బలికితివి. కాని, యెందును విష్ణుకథల వక్కాణింపలేదు. హరి నామస్తుతి లేనికావ్యము ప్రపంచముచే శ్లాఘింపఁబడదు.

"మ॥ అపశబ్దంబులఁ గూడియున్ హరిచరి ♦ త్రాలాపముల్ [సర్వపా
ప పరిత్యాగము సేయుఁ గావున హరిన్ ♦ భావించుచుం బా [డుచున్
జపముల్ సేయుచు వీనులన్ వినుచు న ♦ శ్రాంతంబుఁ [గీర్తించుచుం
దపసుల్ సాధులు ధన్యులౌదురు గదా ♦ తత్త్వజ్ఞచింతిం [పుమా."

జ్ఞానం బెంతయున్నను హరిభక్తి లేకున్న నది శోభింపదు. భక్తి హీనము లయినపలుకులు నిరర్థకములు. కావున మహానుభావుండ వగునీవు శ్రీహరిలీలావిశేషంబులు భక్తితోడ వర్ణింపుము. భవవృద్ధిలయములకుఁ గారణుఁ డైనవిష్ణుకథల వక్కాణించు వానికంటె ధన్యుఁ డెవ్వఁడును లేఁడు."

ఇట్లు వచించి నారదుం డరిగెను. అనంతరము బాదరాయణుఁడు, భువనక్షేమంకరం బైన భాగవతంబు రచించి తన పుత్రుం డగుశుకమహర్షిచేఁ జదివించెను. శుకమునీంద్రుఁడు పరీక్షిత్తునకు వినిపించెను.

"క॥ నిగమములు వేయుఁ జదివిన
సుగమంబులు గావు ముక్తి • సుభగత్వంబుల్
సుగమంబు భాగవత మను
నిగమంబుఁ బఠింప ముక్తి • నివసనము బుధా."

---

౨. [నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.]

———:0:———

పూర్వ మొకగ్రామమున వేదవాదు లను బ్రాహ్మణుల యింట నొకదాసి కలదు. ఆదాసికిఁ బుత్రుఁడే నారదుఁడు. ఈతఁడు శూద్రుఁ డైనను, జిన్నతనమునుండియు సద్గుణములు కలిగి విరాజిల్లుచుండెను. పెద్దలయందు వినయమును, హరికథాశ్రవణమును నీతనికి భూషణములై యొప్పుచుండెను. ఈతఁడు తనతల్లితో వేదవాదులగృహంబునకు ననుదినంబును బోవుచుండును. వీనిసుగుణంబులకు మెచ్చి వేదవాదు లీతనిని మిగులఁ బ్రేమతోఁ జూచుచుండిరి.

ఇట్లుండ, వేదవాదులయింటికిఁ జాతుర్మాస్యదీక్ష సలుపుటకుఁ గొందఱు యోగులు వచ్చిరి. వేదవాదులు వారినిఁ బూజించుచుఁ దమగృహంబు నం దుంచుకొని, వారికిఁ బరిచర్య సేయుటకు నారదుని నియోగించిరి. పెద్దలకుఁ బరిచర్య సేయుటకుఁ దగినభక్తి, వినయము, శాంతము మొదలగుసద్గుణములుండుటచేతనే వారు నారదుని యోగులకుఁ బరిచర్యసేయుటయం దుంచిరి. నారదుఁడు వేదవాదులయాజ్ఞ ననుసరించి, యోగీశ్వరులను నతిభక్తితో సేవించుచుండెను. వారియుచ్ఛిష్టమును మహాప్రసాదముగ భావించి భుజించుచుండును. యోగుల మూలమున నారదునిచిత్తమున నిట్టి దని వర్ణింపరాని భగవద్భక్తి యుదయించెను. యోగు లాతనిగుణములకు సంతోషించుచుండిరి. అంతఁ జాతుర్మాస్యదీక్ష పూర్తియగుటచే వారాగ్రామమును విడిచి మఱి యొక ప్రదేశమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణసంసిద్ధులైరి. అప్పుడు నారదుఁడు వారిం గాంచి "యోగీంద్రులారా! మీరు పరమాత్ముఁ డగుశ్రీహరిని జిత్తంబులయందు నిలిపి మహామహిమతో భాసిల్లుమహానుభావులరు. దివ్యజ్ఞానులరు. ఇన్నిదినములనుండియు మిమ్ము సేవించుచు సంతోషముతో నుంటిని. ఇఁక మీరీప్రదేశమును విడచుచున్నారు. నేను మిమ్ము విడనాడి యుండఁజాల. నాకీసంసారబంధముతోఁ బనిలేదు. నన్నుఁ గూడ మీవెంటఁ దోడ్కొనిపొండు. మీపాదసేవఁ జేయుచుఁ గృతార్థుఁడ నయ్యెదను," అని పలికెను. యోగులు వానివాక్యములకు మిగుల సంతో

షించి "నారదా! నీచిత్తనిర్మలత్వమునకు మేము మెచ్చితిమి. నిన్ను మావెంటఁ దోడ్కొనిపోవుటకుఁ గొంచెమైనను సంశయము లేదు. కాని, సజీవ మైయున్న నీతల్లిని విడిచి వచ్చితివేని, యామె దిక్కులేని దగును. ఎంతవఱకు నీతల్లి జీవించి యుండునో, యంతవఱకు నీ వామెను సేవించుచుండవలయు" అని పలికి, యాతనికి, హరిభక్తి నుపదేశించి చనిరి.

యోగీంద్రులయుపదేశము ననుసరించి నారదుఁడు శ్రీహరిని మనంబున నిలిపి, వేదవాదులగృహకృత్యంబుల సమధిక శ్రద్ధతోఁ దీర్చుచుండెను. అతనిచిత్తమున హరిభక్తి నానాఁటికి వృద్ధి యగుచుండెను. ఇట్లుండ నొకనాఁడు, వానితల్లి సర్పదష్టయై ప్రాణములు విడిచెను. నారదుఁ డామెకుఁ జేయవలసిన ప్రేతకృత్యములు నిర్వర్తించి, యరణ్యంబును బ్రవేశించి, హరింగూర్చి తపము సేయుచుండెను. ఇట్లనేకవత్సరములు జరిగినపిదప నొకనాఁడాతని కొకదివ్యస్వరూపము కనఁబడెను. కాని, నారదుఁడు కన్నులు తెఱచి చూచునప్పటి కామూర్తి మాయ మయ్యెను. ఆదివ్యమంగళవిగ్రహ మాతనికి మరలఁ గనఁబడలే దని విచారించుచుండఁ "కుమారా! నీవు విచారింపవలదు. నీయభీష్టము దీరు నని తెలుపుటకు నామూర్తిఁ జూపితిని. ఈజన్మమున నీవు నన్ను వీక్షింపఁజాలవు. నీ వీ శరీరము విడిచి నన్నుఁ జేరుదువు" అను వాక్యము లాతనికి వినవచ్చెను. ఈవాక్యముల కాతఁడు సంతసించి, హరిని భజించుచు, గాలమునకై వేచియుండెను. కొంతకాలమున కాతఁడు మృతినంది, మరల బ్రహ్మమానసపుత్రుఁ

డై శ్రీహరికరుణకుఁ బాత్రుఁడై వీణె చేఁబూని నిరంతరము హరినిఁ గీర్తించుచు మూఁడులోకములయందు యథేచ్ఛముగాఁ జరించుచుండెను.

"క॥ విను మీసంసారం బను
వననిధిలో మునిఁగి కర్మ • వాంఛలచే వే
దనఁ బొందెడువానికి వి
ష్ణునిగుణవర్ణనము దేప• సుమ్ము మునీంద్రా."

---

౩. [పరీక్షితుని చరిత్రము.]

—:o:—

ఈపరీక్షితుఁడు పాండవమధ్యముఁడై నయర్జునునిపుత్రుఁడై నయభిమన్యునకు నుత్తరయందు జనించెను. ఈతనితల్లి గర్భవతియై యున్నప్పుడే తండ్రి భారతయుద్ధమున మరణించెను కౌరవాగ్రజుఁ డగుదుర్యోధనునకుఁ బ్రీతిసేయ నశ్వత్థామ "జగ మపాండవ మగుఁగాక" యని బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రంబును బ్రయోగించెను. ఆ యమోఘశరం బుత్తరగర్భంబును బ్రవేశింపఁగాఁ బాండవపక్షపాతి యగుకృష్ణుం డామెను రక్షించెను. కాని, బాణముయొక్క వేఁడిమికి గర్భమునం దున్న యర్భకుఁడు తహతహనంది భగవంతుని నుద్దేశించి,

"ఉ॥ కుయ్యెడశక్తిలేదు దర • గోళములోపల నున్నవాఁడ, ది
క్కెయ్యది దానవనాథ నని • యెవ్వఁడు దల్లి గణింప విందు నేఁ
డియ్యిషువహ్ని వాయుటకు • నెయ్యది మార్గము నన్నుఁ [గావ నే
యయ్య గలండు; గర్భజని • తాపద నెవ్వఁడు దీర్చుఁ [దైవమా.

నేను బయలుపడకి యున్నచో దుర్భరం బగుగర్భవేదనచేత నా తల్లి మరణించును," అని చింతించుచుండెను. శ్రీహరి యా శిశువున కెట్టియాపదయుఁ గలుగకుండ రక్షించెను. తరువాత నొకశుభదినంబున నుత్తరకుఁ గుమారుఁడు జనించెను. ఈతఁడే పరిక్షితుఁడు.

ఇట్లు జనించిన పరీక్షితుఁడు దినదినప్రవర్ధమానుఁ డై, యుక్తవయస్కుఁ డైనయంతనే, పాండవు లాతనిని రాజుగా నొనర్చి, మహాప్రస్థానమున కేగిరి. పరీక్షితుఁడు భూమండలం బెల్ల ధర్మపద్ధతిని బరిపాలించుచు, దిగ్విజయార్థమై బయలుదేరి సరస్వతీనదీతీరమున విడిసి యుండెను. అప్పు డచ్చటకు వృషభ రూపమున నేకపాదంబునఁ జరించు ధర్మదేవతయు, గోరూప మైయున్న భూదేవియు వచ్చి కృష్ణుఁడు లేకపోవుటచే జగంబు న నధర్మములు హెచ్చుచున్న వని మాటలాడుకొనుచు విచా రించుచుండిరి. వా రిరువురు నట్లు సంభాషించుకొను నవసర మున భయంకరస్వరూపుం డగుశూద్రుఁ డొక్కఁడు వచ్చి, యాగోవృషభంబులను దన్ని యాడ్వసాగెను. పరీక్షితుఁడు

వానిం జూచి యాగ్రహాయత్తచిత్తుఁడై, మేఘసదృశము లగు గంభీరవాక్యములతో "సాధువు లగునీజంతువులు నీ కేమియపకార మొనర్చెను? వీనిం దన్నుటకుఁ గారణ మేమి? మదీయ భుజబలపరిరక్షితం బగునీక్షోణీతలంబున నిట్టి యన్యాయము జరుగరా దనుసంగతి నీ వెఱుంగవా? కృష్ణార్జునులు భూతలంబున లేరుకదా యని దుష్కర్మాభిరతుఁడ వై చరించుచు శిక్షింపఁ దగనివారిని శిక్షించు నిన్ను నేను శిక్షించెద" నని పలికి, గోవృషభంబులఁ జూచి "మీరు జాలి నందవలదు. ఈపాపాత్ముని దండించి, మీకు ముదముఁ గూర్చెద," నని వచించి, తనయొఱనుండి ఖడ్గముఁ దీసి, యెదుట నున్న వృషలునిఁ జంపఁ దలంచెను. రాజరూపమున నున్న వృషలుఁడు, భయకంపితశరీరుఁడై పరీక్షితునకు నమస్కరించి "నృపాలా! నీకృపాణముఁ జూడ నాశరీరము కంప మెత్తుచున్నది. నన్ను వధింపవలదు," అని వేఁడికొనియెను. శరణాగతరక్షణుఁ డగునా యభిమన్యసూతి తనఖడ్గమును వెనుకకుఁ దీసి రాజరూపమున నున్నయాకలిపురుషుం గాంచి "నీవు పాపబంధుఁడవు. మదీయరాష్ట్రంబున నీ వుండవలదు," అని భీకరంబుగా నుడివెను. తనకు నివసించుటకు స్థల మెక్కడ నని కలిపురుషుఁడు పరీక్షితు నడిగెను. ప్రాణివధస్త్రీద్యూతపానంబు లనెడుస్థలంబులందును, ధనమూల మగుసత్యమదకామహింసావైరంబు లను ప్రదేశంబులందును, నుండు మని యాజ్ఞాపించి, రాజేంద్రుఁడు

వానిని విడిచిపెట్టెను. ధర్మదేవతయు, భూదేవియుఁ బరీక్షితుని ధర్మసంధతకు సంతసించి నిజేచ్ఛం జనిరి.

కలినిగ్రహం బొనర్చి పరీక్షితుఁడు నిజనగరంబును జేరెను. పెక్కుసంవత్సరములు గడచినపిదప నొకనాఁ డతఁడు వేఁటవేడుక నరణ్యమున కేగి, దాహపీడితుఁ డై, సలిలార్థునం దందుఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కచోట గాఢసమాధియం దున్న శమీకుం డనుబుషిపుంగవుని గాంచెను. రాజేంద్రుఁ డాతని యొద్దకుఁ బోయెను గాని నాతఁడు తపస్సునం దుండుటచే, మాటలాడలేదు. అందుచే నతఁడు చిత్తమునఁ గొంచెము రోషించి, యొకసర్పశవమును గొనివచ్చి మునీంద్రునిమెడ యందు వైచి చనియెను. సమీపమున నుండి చూచుచున్న శమీకుని శిష్యులు కనుకయమున నరిగి ఈవృత్తాంతమును మునిపుత్త్రుం డగుశృంగితోఁ జెప్పిరి. శృంగి యరుదెంచి, తండ్రి మెడలో నున్న సర్పమును జూచి, కోపమంది, "అట్టియకార్య మాచరించినవాఁడు సర్పదష్టుఁ డై నేఁటి కేడవనాఁడు చచ్చుం గాక" యని శపించెను.

శమీకుఁ డాతపముఁ జాలించి, తనమెడయందు వ్రేలుచున్న సర్పశవమును దీసివేసి, జరిగినసంగతి శిష్యులవలన వినియెను. తనపుత్త్రుఁడు పరీక్షితునకు శాప మిచ్చినవిధం బెఱింగి, శమీకుఁడు మిగులఁ జింతించి, కుమారున కిట్లు పలికెను. "వత్సా! మహారాజున కిట్టిశాప మీయఁ జెల్లునే? ఆతఁడు తల్లిగర్భమునం దుండి, ద్రోణిబాణజ్వాలల దగ్ధుఁ డై, వాసు

దేవునికరుణచే జీవించినాఁడు నీశాపము మనకుఁ బాపముఁ గూర్చి నది. నృపాలుఁడు లేకున్నచో రాజ్యమందుఁ జారచోరాదులు హెచ్చుదురు. వర్ణాశ్రమధర్మము లడుగంటును. ప్రజలలోఁ గలహములు సంభవించును. అక్కటా! పాండవవంశజుఁడును, బరమభక్తుఁడును, ధర్మసంధుఁడును నగునాపరీక్షితుఁడు మన కడకు వచ్చినప్పుడు పూజింపక, యిట్టిశాప మిచ్చితివా?" అని.

కుమారుఁడు నృపాలున కిచ్చినశాపమును ద్రిప్పుటకు శృంగి శక్తుఁడు గా కుండెను. అందుచే నతఁడాశాపమును గూర్చి పరీక్షితునకుఁ జెప్పుటకుఁ దనశిష్యుని బంపెను. శమీకునిశిష్యునివలనఁ బరీక్షితుఁడు, శాపమును గూర్చి విని "అక్కటా! మునీంద్రునిమెడయందు సర్పశవమును వైచిన పాపము నన్ను విడచునా! గోభూసురదేవతాచయమున కెగ్గు సలుపువారికిఁ బాపము సంభవింపక యుండునా" యని పలు విధములఁ జింతించి, ధైర్యచిత్తుఁ డై, కుమారుఁ డగుజనమే జయునకు రాజ్యాభిషేకము గావించి, నిఖిలభోగంబుల వర్జించి, గంగాతీరంబున కేగి ప్రాయోపవిష్టుఁ డై యుండెను. పెక్కండ్రు మునీంద్రులు పరీక్షితుని కడకు వచ్చిరి. అతఁడు వారిని బూ. జించి, తన కేడుదినములలో ముక్తి లభించుమార్గముఁ జెప్పుఁ డని ప్రార్థించెను. మునీంద్రు లాతనిని విలోకించి,

"ఉ॥ ఏను మృతుండ నౌదు నని • యింతభయంబు మనంబు [లోపలన్

[నిత్యమౌఁ
మానుము సంభవంబు గల • మానవకోట్లకుఁ జావు

గాన హరిం దలంపు మిఁకఁ • గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ పొందెదవు • మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్.

అని వచించిరి. పరీక్షిత్తుఁడు తనచిత్తమును శ్రీహరిపదాయత్తము గావించెను. మునీంద్రు లాతనికి శ్రీహరికథలను వినిపించుచుండిరి.

అంత నేడవదినము వచ్చెను. శమీకమునిపుత్త్రుని శాపము ననుసరించి తక్షకుఁడు పరీక్షిత్తునిఁ జంప బ్రాహ్మణాకృతిని వచ్చుచుండెను. ఆసమయమందే సర్పవిషహరణసమర్థుండైన కశ్యపుఁ డనునొక బ్రాహ్మణుఁడు గూడ; బరీక్షిత్తుఁడు సర్పదష్టుఁడైనచో నాతని బ్రదికించి, విశేషధనము గొనవచ్చు నని వచ్చుచుండెను. వారిరువురును మార్గమధ్యమందుఁ గలిసికొనిరి. తక్షకుఁడు కశ్యపుని ప్రభావ మెఱింగి, ధనాశచేఁ బోవుచున్న యాతనికిఁ గొంతధన మిచ్చి వెనుకకుఁ బంపివేసెను.

గంగాతీరమునఁ బరీక్షిత్తుని ననేకమునీంద్రులు పరివేష్టించి యుండిరి. తక్షకుఁడు నిజరూపముతోఁ బోవఁజాలక బ్రాహ్మణవేషమునఁ బోయి, పరీక్షిత్తున కొకఫలము నిచ్చి చనియెను. ఆఫలమును రాజేంద్రుఁ డాస్వాదింప, నందుండి ముందు క్రిమిరూపమున వచ్చి, పిదప మహాభయంకర మైన సర్పమై యాతనిం గఱచి యదృశ్య మయ్యెను. వెంటనే పరీక్షిత్తుఁడు విషాగ్నిచే దగ్ధుఁ డయ్యెను. ఆతనిమృతికిఁ దేవతలును, మునులును గూడ మిగులఁ జింతించిరి.

4. [వరాహావతారము.]

—— : o : ——

ఒకనాఁడు సనకసనందనాదిమునీంద్రులు శ్రీహరిని దర్శింపఁదలఁచి, సమస్తకళ్యాణభరితంబైన వైకుంఠమున కరిగి, విష్ణుమందిరద్వారంబును బ్రవేశించిరి. ద్వారపాలకులైన జయ విజయు లామునీంద్రులను మందిరప్రవేశ మొనర్పకుండఁ జేసి, దుష్టదుర్భాష లాడిరి. అందులకుఁ దపోధనులలిగి వారినివిలోకించి యిట్లనిరి. "తాపసులమైన మేము పదునాల్గులోకములయందును యథేచ్ఛముగాఁ జరింతుము. భక్తజనసంరక్షకుఁ డగు శ్రీహరిని దర్శింపవచ్చిన మమ్ము మీ రేల వారించితిరి? మా ప్రభావం బెఱుంగక మూఢులై మమ్ము వారించినందులకు ఫలముగా భూతలంబున మీరు రాక్షసులై జనింపుఁడు."

మునీంద్రు లిచ్చినశాపంబునకు భయమంది, జయవిజయులు వారిచరణములపైఁ బడి "మహాత్ములారా! మహాత్ములగుమిమ్ముఁ బరాభవించినందుల కీశాపము నొసంగినారు. ఇందులకు మేము దుఃఖించినందువలనఁ బ్రయోజనము లేదు. కాని కామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యములకు మూలమైనదనుజకులమునఁ బుట్టినను మేము శ్రీహరిని మఱవకుండున ట్లను గ్రహింపుఁ"డని వేఁడికొనిరి. ఈకలకల మంతయు నాలించి, యాసమయమున మందిరమునుండి శ్రీమన్నారాయణుఁ డచ్చటికి వచ్చెను. మునీంద్రు లాతనికి భక్తిమీఱఁ బ్రణా

మంబు లర్పించి, పెక్కుభంగుల స్తుతించి నెమ్మదిగా నిట్లు పలికిరి. "దేవా! గతపాపుల మైనమేము నేఁడు, భవత్పాదా శ్రితు లైనయీజయవిజయులు మమ్ము మందిరప్రవేశ మొనర్పకుండ వారించినకారణమున శపించితిమి. దీనిచే ధర్మహాని సంభవించినది కదా యని భయ మందుచుంటి" మని పలికిన విని, శ్రీహరి వారికి వినయమున నిట్లనెను. "యోగీంద్రులారా! ఈద్వారపాలకులు మిమ్ముఁ బరాభవించినందులకుఁ దగినశిక్ష గావించితిరి. ఇదియుంగాక సేవకులు సేయునపరాధము స్వామియందుఁ గూడ నుండును గావున, నిందు నన్ను క్షమింప మిమ్ము వేఁడుచున్నాఁడ. ఈసమస్తలోకరక్షణకార్యము, ఈకీర్తి నాకు మీవలనఁ గదా లభించినది. నేను నిరంతరము భూసురపాదరజంబును శిరంబునఁ దాల్చుచుండును. అట్టిచో ధరామరులకుఁ బరాభవముఁ గూర్చినవాఁడు నాకుఁ బరాభవముఁ గూర్చినవాఁడే యగును. కావున మీ కపరాధము గావించిన యీజయవిజయులు దైత్యులై జన్మించి, నాయెడ సంభావితవైరానుబంధభావులై, సంగరంబున నాచేఁ గూలి, మూఁడుజన్మములపిదప, మరల నాకడకు వచ్చెదరు. వీరిని మీరిట్లనుగ్రహింపుఁడు." శ్రీహరివాక్యములకు సంతసించి, మునీంద్రు లమ్మహాత్మునియనుజ్ఞఁ బొంది, చనిరి. పిదప శ్రీమన్నారాయణుఁడు తనయెదుట ముకుళితకరకమలు లై నిలిచియున్న జయవిజయులం గాంచి "మునింద్రుల శాపమున మీరు దైత్యులై పుట్టవలయును. మహామహిమాస్పదుఁడ

నయ్యు, మునివాక్యముల వారింప నసమర్థుఁడను. కావున మీ రిట్లు దానవులై, నాకు విరోధులై నాచేఁ గూలి మరల నా సన్నిధికి వచ్చెదరు." అని పలికెను.

అజయవిజయులే భూమియందుఁ గశ్యపమునీంద్రునిభార్య యైనదితియందు హిరణ్యకశిపు హిరణ్యాక్షు లనుదైత్యులై జనించి లోకముల హింసించుచుండిరి. ఇందు హిరణ్యాక్షుఁడు భుజబలగర్వంబునఁ దన్నెదిర్చి పోరఁగలుగువాఁ డెవ్వఁ డుండెనా యని చరించుచు దేవలోకంబున నెవ్వరిని గానక, జలధిఁ జొచ్చి, వరుణపాలిత యైనవిభావరీపురిం బ్రవేశించి, వరుణునిఁ గాంచి "సకలలోకపాలురలో నీవు బలపరాక్రమములు గల వాఁడ వని యశమంది యున్నాఁడవు. నీతోఁ బోరాడి, నీబలమును జూడఁ దలఁచి యిటు వచ్చితిని.," అని పలికెను. అందులకు వరుణుఁడు "రాక్షసేంద్రా! ఇప్పుడు నేను మిగులశాంతము వహించి యున్నవాఁడ. నాతోఁ బోరినందువలన నీకుఁ బ్రయోజనము లేదు. నీతోఁ బోరుటకు శ్రీహరి దక్క నెవ్వరును శక్తులుగారు. ఆతఁ డిప్పుడు వైకుంఠమున నున్నవాఁడు. నీ వాతనితోఁ బోరుదువేని నీబలపరాక్రమములు లోకమునకు విదిత మగు" నని బదులు చెప్పెను. ఆపలుకులు విని హిరణ్యాక్షుఁడు హరితోఁ బోరఁదలంచి వైకుంఠపురాభిముఖుఁడై చనుచుండెను. అప్పుడు నారదుఁ డాతని కెదురై యాతని తలంపెఱిఁగి యిట్లు పలికెను.

"చ. గురుభుజుఁ డమ్మహాత్ముఁడు వి ♦ కుంఠ పురంబున నేఁడు లేఁడు భూ
భరము వహింప నాదికిటి ♦ భావముఁ దాల్చి రసాతలంబునం
దిరువుగ నున్నవాఁ డచటి ♦ కేఁగఁగ నోపుదువేని నేను మం
దరయఁగఁ గల్గు నీకు దను ♦ జాంతకుతో రణం బవశ్యమున్."

అంతట హిరణ్యాక్షుఁడు రుద్రుఁడై కేకవేసి మండిపడుచు రసాతలంబున కరిగెను. అచ్చట నంతకు ముందే జలమధ్యమున వరాహ రూపమున సునిశితదంష్ట్రాగ్ర వసుంధరాయుతుఁడై శ్రీహరి యుండెను. దానవుఁడు హరింగాంచి కనుఁగవ నిప్పులు రాల్చుచు "ఓరీ! రసాతలగతమైన యీభూతలం బంతయు నాయధీనమున నున్నది. నీవు దీనిం గొనఁజూచుచుంటివి. అవిరళ యోగమాయాబలంబునఁ జరించు నిన్ను శిక్షించి, దైత్యకులమునకు సంతసము నించెద" నని పలికెను. సౌకర్యవేషియైన సరోజాక్షుఁడును, హిరణ్యాక్షుఁడును గదలంబూని దిగిరి. ఇరువురకును నతిభయంకరమైన పోరాటము జరుగుచుండెను. అప్పుడు సంధ్యాసమయం బగుచుండుటఁ జూచి, మింట బృందారకులతో నిలిచియున్న చతుర్ముఖుఁడు హరిని విలోకించి "మహాత్మా! అంధకార మయ్యెనేని దనుజుని బలము హెచ్చును. కావున సత్వరముగ వానిం దునుము" మని నుడివెను. అంతట లక్ష్మీరమణుఁడు హిరణ్యాక్షవధార్థము మనంబునఁ జక్రమును స్మరించిన యంతనే యయ్యది వచ్చి దనుజాంతకుని హస్తంబు నలంకరించెను

అప్పుడు మధుసూదనుఁడు చక్రముచే దానవునిశిరము దునిమెను. అనంతరము శ్రీహరి వరాహరూపము విడిచి వైకుంఠమును బ్రవేశించెను.

5. [కపిలమహాముని]

కృతయుగంబున మునినాథుం డయినకర్దముఁడు సరస్వతీతీరమున శ్రీహరింగూర్చి పెక్కువత్సరములు ఘోర మైనతపస్సుఁ జేసెను. శ్రీమన్నారాయణుఁ డాతనితపంబునకు మెచ్చి ప్రసన్నుఁడై యిట్లు పలికెను. "మునీంద్రా! బ్రహ్మావర్తదేశంబుఁ బరిపాలించుచున్న స్వాయంభువమనువు తనపుత్రిక యగుదేవహూతిని వెంటఁబెట్టుకొని, భార్య యగుశతరూపతో నీకడకుఁ గొన్ని దినములలో వచ్చును. దేవహూతిని నీకొసంగి వివాహము సేయును. నీవలన నామెయందుఁ దొమ్మండ్రుగురు పుత్రిక లుదయింతురు. నేను నీకుఁ దనయుఁడనై తత్త్వసంహిత నుపన్యసింతు"నని పలికి యంతర్ధానుఁ డయ్యెను. కర్దముఁడు తనతపము ఫలించిన దని సంతసించి బిందుసరోవరంబున కేగెను.

కర్దముఁ డచ్చట నుండఁగా స్వాయంభువమనువు భార్యాసమేతుఁ డై పుత్రిక యగుదేవహూతితో వచ్చెను. కర్దముఁ డాతనిని బూజించి, తదాగమనంబునకు నిమిత్తం

దెయ్యది యని ప్రశ్నించెను. అందులకు స్వాయంభువమనువు కర్దమునకిట్లు పలికెను.

"మ॥ వరయోగీశ్వర దేవహూతి యనునీ • వామాక్షి మత్పుత్రి దా
వరలావణ్యగుణాఢ్యులన్ వినియు నీ • వ్వారిన్ మదిం గోరి కా
తురయై నారదుపంపునన్ మిము వరిం • తున్నంచు నేతెంచె నీ
తరుణీభిక్షఁ బరిగ్రహింపుము శుభో • దాత్తక్రియాలోలతన్".

గృహమేధికకర్మములకు ననురూపగుణవిరాజితశీల యగునీతరుణిని గ్రహింపుము."

ఇట్లు చెప్పిన విని, విష్ణునివాక్యములఁ దలఁచి కర్దముఁడు దేవహూతిని గ్రహించుటకు సమ్మతించెను. అంతట స్వాయంభువమనువు, దేవహూతిని గర్దమున కిచ్చి విధ్యుక్తప్రకారంబునఁ బరిణయం బొనర్చి భార్యతో నిజదేశంబున కేగెను.

దేవహూతి పతిని దైవంబుగా భావించి, యతిభక్తితో నిరంతరము సేవించుచుండెను. దేవహూతికిఁ దనయం దున్న భక్తికి సంతసించి కర్దముఁడు నిజయోగమాయాబలంబున దివ్యవిమానం బొండు గల్పించి, యామెతో నావిమానంబున విహరించుచు, నామెకుఁ మోదమ్ముం గూర్చుచుండెను. కాల

క్రమమున నామెకుఁ దొమ్మండుగురు పుత్రికలు జనించిరి. అనంతరము కపిలుఁడు పుట్టెను. కపిలునిజననంబున దేవహూతియుఁ గర్దముఁడును మిగుల సంతసించిరి. కపిలుఁడు శ్రీమన్నారాయణుని యంశంబున జనించినవాఁ డగుటచే మునీంద్రులెల్లరును నాదంపతులను పెక్కువిధంబులఁ గొనియాడిరి. కపిలుఁడు జనించినపిదపఁ గర్దముఁడు సంసారమును విడిచి వనంబునకుఁ బోయెను. కుమారుఁ డైన కపిలునివలన దేవహూతి తత్త్వజ్ఞానము వడసెను.

---

6. [దక్షాధ్వరభంగము.]

———: 0 :———

పూర్వము బ్రహ్మలు సేయుసత్రయాగమును దిలకింప శ్రీహరిహరచతుర్ముఖులును, సమస్తమునీంద్రులును వచ్చియుండిరి. వీరందఱును వచ్చినపిదప దక్షుఁడు గూడ వచ్చెను. దక్షుఁడు వచ్చినప్పుడు హరిహరపితామహులు తప్పఁ దక్కిన సభ్యు లెల్లరును తమతమ యాసనములనుండి లేచి, యర్హవిధినిఁ బూజించిరి. తన్నుఁ గాంచి, శివుఁ డాసనము దిగలే దని కోపమువహించి యాదక్షుఁడు సభ్యులను విలోకించి "సభ్యులారా! సావిత్రీసమాన యగునాపుత్రికను నీశివున కొసంగితిని. ఈతఁడు నాకు నమస్కరింపకుండుఁగాక! పోనిండు. నోటి

మాటలవలనఁ దన కేమినష్టము సంభవించును? మద్యపాయినుఁ
డును, భూతప్రచారుఁడును, దిగంబరుఁడును, భూతప్రేతపరి
వృతుఁడును, అస్థిభూషణుఁడును, శ్మశానవిహారుఁడును, భూతి
లిప్తుఁడును, నగునితనికి వేదములను శూద్రున కిచ్చినవిధమున
నన్మత్తనూజాతి నిచ్చి పెండ్లిఁజేసితిని," అని పలువిధముల
నాశివుని దూషించుచుఁ బలికెను.

శివునిదూషించినందులకు దక్షునిపై నందికేశునకుఁ గోపము
గలిగెనుగాని, యాతనికి భయమందిమాటలాడక
యుండెను. నాఁటినుండియు శివునకును దక్షునకును నొకరిపై నొక
రికి ద్వేషమేర్పడియుండెను.

కొన్నాళ్లు చనినపిదప దక్షుఁ డొకయాగము సేయఁ
దలఁచి, దేవతలను సమస్తమునులను తత్క్రతుమహోత్సవసందర్శ
నార్థ మాహ్వానించెను. పుత్రిక యగుసతీదేవిని నల్లుఁ డగురుద్రు
నిమాత్రము పిలువలేదు. తనతండ్రి సేయుచున్న క్రతువును
వీక్షించుటకుఁ బోవుచున్నవారిం జూచి దాక్షాయణి తాను
గూడఁ బోవఁదలఁచి, నిజేశ్వరుం డగుపరమేశ్వరుని దిలకించి
యిట్లు పలికెను. "ప్రాణేశ్వరా! నాతండ్రి యగుదక్షప్రజాపతి
మహావైభవముతో నొకక్రతువును సేయుచున్నాఁడఁట!
అయ్యజ్ఞమును జూడ ననేకు లేగుచున్నారు. నాకుఁగూడ
దానిం దిలకించుటకుఁ గడువేడ్క యొదవుచున్నది. కామినీస్వ
భావంబున నిట్లు గోరినందులకు క్షమింపుము. జనకునిగేహం
బునఁ గలుగుసకలసుభంబులును బుత్రికలు గనుంగొని సంతసింప

వలయును గదా! పిలువకుండఁ జనుట యనుచిత మని పలుకుదు వేని జనకగురుమిత్రగేహంబులకుఁ బిలువకుండనే సజ్జనులు పోవు చుందురు. నాయెడఁ గృపాంతరంగితమతివై మదీయమనోరథముఁ దీర్పుము."

అందులకు శివుఁ డిట్లు బదులు చెప్పెను. "కల్యాణీ! నీవు పలికినపలుకులు సత్యములే, కాని, యచ్చటివారు కోప దృష్టులు కారేని బోఁదగును. కుటిలబుద్ధులైనవారియిండ్లకు సుజను లేగరాదు. దక్షునకు నీవు గారాపుఁబుత్రికవైనను నాకతంబున నీ వాతనిచేఁ బూజ వడయఁజాలక యున్నావు. ఆతఁడు నాయెడల మిగుల ద్వేషము వహించియున్నాఁడు. కావున నీవు నావచనంబు నతిక్రమించి యరిగితివేని యచ్చట నీకుఁ దప్పక పరాభవము కలుగును."

ఇట్లు పలికినను వినక దాక్షాయణి మఱింత ప్రదిమాలు టచే శివుఁ డామెను దక్షాధ్వరముం జూచుటకుఁ బోవ సమ్మ తించెను. అంత సంతోషముతో నామె జనకుని యాగముఁ జూడ నేగెను. ఆమె వెంట నందీశ్వరుఁడు మొదలగు రుద్రాను చరులు గూడ నేగిరి. అనేకమునులచేతను, దేవతలచేతను నిండి యుండి కనులపండువ సేయుచున్న యజ్ఞశాలను దాక్షాయణి ప్రవేశించెను. దక్షుఁ డామెను జూచియుఁ జూడన ట్లుండెను. దక్షునివలన భయంబునం జేసి సభ్యు లెవ్వరును నామె నాదరింపరైరి. జనకునిచే నాదరింపఁబడనిదై, దాక్షాయణి తనకుఁ బతిచెప్పిన ట్లయ్యె నని కొంతసేపు విచారించుచు నట్లె నిలిచి

యుండెను. కొంతసేపటికా విచార మాగ్రహముగా మాఱ, నామె దక్షునిఁగాంచి యిట్లు పలికెను. "నీవు దక్క నెవ్వఁడును రుద్రునియందుఁ బ్రతికూలముగా వర్తింపఁడు. మహాత్ముం డగునాతనియందు నీవు పాపబుద్ధి వహించితివి. "శివ" యనునక్షరద్వయము స్మరించినంతనే సర్వజీవులపాపములును తొలఁగిపోవు. అట్టిచో నీ వాతనియందు ద్వేషము వహించితివి. వాక్పతిప్రముఖామరు లామహాత్మునిపాదసరోరుహంబులను నిరంతరము మస్తకంబులఁ దాల్చుచుందురు. రుద్రవిరోధి వగునీకు నేను తనూజ నని చెప్పుకొనుటకు నాకుఁ గడు సిగ్గుగ నున్నది. ఈముఖము జూచుటకుఁ బోవల దని నానాథుఁడు చెప్పినను వినక వచ్చినందులకుఁ దగిన ఫలము గంటిని. నీకుఁ బుత్రిక నని చెప్పికొనుటకంటెఁ జచ్చుట మంచిది."

అని యిట్లు కోపవాక్యంబులఁ బలికి యాసతీదేవి మౌనముధరించి, భూమియం దాసీనయై ప్రాణేశ్వరుం డగుశివుని మనంబున నిలిపి, నిజయోగసమాధిజనితం బైనయగ్నిచేఁ దత్క్షణంబ దగ్ధం బయ్యెను. దక్షునికతంబున నాసతీదేవి యట్లు దేహము విడిచె నని యందఱును విచారించిరి.

ఈవార్త నారదుని వలన రుద్రుఁడు విని తనజటనుండి వీరభద్రునిఁ బుట్టించి, దక్షాధ్వరధ్వంసమున కాతని నియోగించెను. వీరభద్రుఁడు ప్రళయకాలరుద్రునిలీల రుద్రానుచరులం గూడి దక్షాధ్వరశాలం జేరి యాగమునకు భంగమొదవించి, దక్షుని బట్టుకొని శస్త్రాస్త్రంబులచే శరీరంబు

నొవ్వఁజేసి, పెక్కువిధంబులఁ బరాభవించి, కైలాసంబును జేరెను. తరువాత బ్రహ్మాదులచేఁ బ్రార్థితుఁడై శివుఁడు దక్షు ననుగ్రహించెను.

---

7. [ధ్రువోపాఖ్యానము.]

:o:

ఉత్తానపాదుఁ డనువిశ్వంభరాకళత్రునకు సునీతి సురుచి యను నిరువురు భార్య లుండిరి. ఆతఁడు సమస్తధర్మముల నెఱింగినవాఁ డయ్యును మోహమును మాత్రము జయింపలేక పోయెను. ఆతనికి రెండవభార్య యగుసురుచియం దధికానురాగ ముండెను. సునీతికి ధ్రువుండును, సురుచికి నుత్తముఁడు ననుకుమారు లుండిరి. ఉత్తానపాదుఁడు సురుచియందు మిగులఁ బ్రేమ యున్నవాఁ డగుటచే నెప్పుడును నామెమందిర మందే సుఖముగాఁ బ్రొద్దుబుచ్చుచుండెను. సునీతిగృహము వంకనైనఁ జూచుటలేదు.

ఒకనాఁడు సురుచిగృహమున నుత్తానపాదుఁ డుత్తముని దనతొడపైఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని ముద్దాడుచు సురుచితో వినోదగోష్ఠిం దగిలియుండెను. అట్టిసమయమున నచ్చటకు ధ్రువుఁడు వచ్చి తానుగూడ నుత్తమునివలెఁ దండ్రి యంకము నెక్కుటకు ముదమంది యాతనిని సమీపించెను.

ఆసంభ్రమంబును సురుచి గ్రహించి ధ్రువుని వీక్షించి “ధ్రువుఁడా! నీసంతోషకారణము నేను గ్రహించితిని. అంతులకై నీవు తొందరపడినందువలనఁ బ్రయోజనము లేదు. నీవు జనకునియంకమెక్కు భాగ్యము నోఁచుకొనియుంటివేని నాగర్భమునందే పుట్టియుందువు. ఇప్పుడైనను నీ వట్టిభాగ్యము నందఁదలఁచితివేని శ్రీమన్నారాయణుని గూర్చి తపముసేయుము.” అని పలుకుటయే గాక తండ్రిని సమీపించిన యక్కుమారుని చేయిఁ బట్టుకొని యావలకు లాగివేసెను.

సురుచి యాడినవాక్యములకు ధ్రువుని కన్నులనుండి జలములు ప్రవహింపఁదొడఁగెను. ఆమెపలుకులకన్న, నంతులకుఁ దండ్రి సైఁచినందుల కాబాలునకు మఱింత దుఃఖము కలిగెను. ఆతఁడు దుఃఖించుచుఁ దల్లి యగుసునీతికడ కరిగెను. ఆమె, యాతనిని తనయంకతలమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని విచారకారణ మడుగుచుండెను. ఇంతలోఁ బరిచారికలు వచ్చి కుమారునిదుఃఖకారణమును సురుచియాడినపలుకులను జెప్పిరి. సునీతి సవతియీర్ష్యకు విచారమంది కుమారు నూఁరడించుచు నిట్లు పలికెను. “నాయనా నీవు దుఃఖించినందువలనఁ బ్రయోజనము లేదు. లోకమునఁ బ్రతిమానవుఁడును బూర్వజన్మమునఁ జేసికొన్న కర్మకు బద్ధుఁడై యుండును. కర్మఫలము నెవ్వఁడును దాఁటఁజాలఁడు. నీదుఃఖముఁ జూడ నాకుఁ గూడ దుఃఖము కలుగుచున్నది. నీసవతితల్లి యగు సురుచిచేత నేను దాసికంటెఁ గడు నీచముగఁ జూడఁబడుచున్నదానను. నిర్భా

గ్ర్వరాల నగునాగర్భమునఁ బుట్టుటచేతనే నీ విట్టిపరాభవ మందినావు. సురుచివాక్యములలో నావంతయు నసత్యము లేదు. ఆమె వచించినట్లు నీవు శ్రీహరి నాశ్రయింపుము. ఆతనియనుగ్రహమున నీకు సమస్తశుభములుఁ గలుగును. బ్రహ్మగూడ నామహాత్ముని కృపవలననే జగంబుల సృజించు చున్నాఁడు. నీచింతఁ బాపువాఁడు లక్ష్మీకళత్రుఁడు దక్క మఱియెవ్వఁడును లేఁడు."

అట్లు తల్లి వచించినవాక్యములు విని ధ్రువుఁడు హరిం గూర్చి తపముసేయఁ దలఁచి, నగరము విడిచి ఘోరారణ్య మార్గమును బట్టి పోవుచుండెను. మార్గమధ్య మున నాతనికి నారదుఁ డెదురై, యాతనివృత్తాంత మంతయుఁ దనదివ్య దృష్టి నెఱింగి, క్షత్రియ బాలకునిరోషమున కాశ్చర్యమంది, యాతనిశిరమును దనహస్తముచే స్పృశించి "వత్సా! నీవు సవ తితల్లిపలికిన వాక్యములకు రోషంబంది యిట్లు వచ్చినావు. నీసంగతి యంతయు నేను గనుఁగొంటిని. నీతండ్రి మహారాజు. మీామందిరము లక్ష్మీనిలయము. నీకు దేనికిని గొఱంతలేదు. నీవు బాలుఁడవు. నీయట్టివానికి మానావమానములతోఁ బని లేదు. ఆట్టివి పురాకృతకర్మము ననుసరించి యుండును. కష్ట సుఖములు తనకర్మము ననుసరించి, వచ్చుచుండు నని తలంచి, సుఖమునకు సంతోషింపక కష్టమునకు వగవక యుండువాఁడే జ్ఞాని యనంబడును. నీవు శ్రీహరినిగూర్చి తపము సేయుటకుఁ బోవుట మంచిదే. కాని, యెండ వానల

కోర్చి నిరాహారులై యనేకవేలవత్సరములు తపం బొనర్చిన మహాత్ము లయినయోగీశ్వరులకే యాతఁడు దుర్లభుఁ డగుచుండును. అట్టివాని బాలుండ వగునీ వాతనిం గూర్చి తపము సేయఁగలవా! నీయుద్యమమును మాని గృహంబునకు మరలి పొమ్ము," అనిపలికెను. నారదుని వాక్యములకు ధ్రువుఁడు సమ్మతింపలేదు. అతనిచిత్తము గృహాభిముఖము కాలేదు. అతఁడు మునీంద్రుని విలోకించి "మహానుభావా! నేను క్షత్రియ బాలుఁడను. సవతితల్లి వాక్యములచే రోషపూరితచిత్తుఁడనైతిని. ఇఁక నీ వెంతచెప్పినను నామనస్సు తిరుగదు. కావున నితరుల కలవిగానిదియుఁ, జతుర్దశభువనంబుల నెందును బ్రతిలేనిదియు నగుదివ్యపదము వాంఛించి హరింగూర్చి తపము సేయుదును. ఇదియే నానిశ్చయాభిప్రాయము. నీవు బ్రహ్మమానసపుత్రుఁడవు. నీకుఁ దెలియనివిషయములు లేవు. నేను శ్రీహరి నెట్లు ప్రసన్నునిఁ జేసికొనఁగలుగుదునో యామార్గముఁ దెలిపి నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయుము. నీపాదకమలములకు నమస్కరించుచున్నాఁడ" నని పలికెను.

ధ్రువునివాక్యములకు నారదుఁ డానంద మందెను. అతఁడు ధ్రువునిఁ జూచి "శ్రీహరికరుణవలననే నీ కీబుద్ధి జనించినది. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. విజ్ఞాన మార్జించి, మోక్షసామ్రాజ్య మేలఁ దలఁచినవాఁ డమ్మహానుభావు నారాధింపవలయును. యమునాతీరంబున నున్నమధువనము తపంబునకు మిగుల యోగ్యమై యుండును. అందు భగవత్పూజకుఁ

గావలసిన పుష్పములు; నాఁకలిఁ దీర్చుకొనుటకు దివ్యఫలములు; మధుర మగుసలిలములు నుండును. కావున, నీ వచ్చుటకుఁ బొమ్ము. నీవు శ్రీహరిని దృఢభక్తితో సేవింపుము. బాలుఁడ వగుటచే నీకుఁ గఠిననియమము లవసరము లేదు," అని పలికి యిరువదియేడుదినములు జపించినచో ఖేచరుల నయినఁ జూడఁ శక్తి కలుగు వాసుదేవమంత్రము నుపదేశించెను. ధ్రువుఁడు నారదునకు నమస్కరించి చనియెను.

ధ్రువుఁడు నగరమును విడిచి యరిగిననాఁటినుండియు నుత్తానపాదుఁడు చింతయందు మునింగి యుండెను. ధ్రువునిపై నాతనికిఁ జింత లేకపోలేదు. కాని సురుచియం దున్న యనురాగముచే నామెవాక్యముల కెదురాడలేకపోయెను. ధ్రువునిపై నొదవిన బెంగచే నాతఁడు నానాఁటికి శుష్కించుచు రాజకార్యము లన్నియు మఱచి యనేకవిధములఁ బరితపించుచుండెను. ఇట్లుండ నారదుఁ డాతనికడకు వచ్చి, ధ్రువుని వృత్తాంతము, దెలిపి, ధైర్యమును గలుగఁజేసెను.

నారదుని ప్రబోధమునందిన ధ్రువుఁడు మధువనంబునకుఁ జనియెను. అయ్యది మిగుల రమ్యమగుటను, దపమునకు యోగ్యముగ నుండెను. ఆకుమారుఁడు యమునానదియందుఁ గృతస్నానుండై చిత్తమును శ్రీహరియందు నిలిపి, యతినిష్ఠతోఁ దపము సేయఁ దొడంగెను. ఎన్నికష్టముల కైన నోర్చి భగవంతుని జూడవలయు నని పట్టుదలవహించిన యా ధ్రువుఁడు మూఁడేసిదినముల కొకసారి ఫలముల భక్షించుచు మొదటి

మాసమును, నాఱేసిదినముల కొకసారి ఫలములభక్షించుచు రెండవమాసమును, దొమ్మిదేసిదినముల కొకసారి యుదకపానము సేయుచు మూఁడవమాసమును, బండ్రెండేసిదినముల కొకసారి యుదకపానము సేయుచు నాల్గవమాసమును, శ్రీహరిని సేవించెను. ఆతనితపమునకు సర్వలోకములును భయమందెను. దేవత లందఱును శ్రీమన్నారాయణుని సన్నిధి కేగి "దేవా! ఉత్తానపాదపుత్రుఁ డగు ధ్రువుఁడు నీకొఱకు ఘోరమైనతపము సేయుచున్నాఁడు. ఆతనితపమువేఁడిమి సర్వలోకములు దహించివేయున ట్లున్నది" యని పలికిరి. అందులకు రమానాథుఁడు బృందారకులఁ జూచి "సురలారా! మీ రావంతయు భయ మందవలదు. నే నిప్పుడే ఆధ్రువునకుఁ బ్రసన్నుఁడనై వలసినవరముల నొసఁగెద" నని చెప్పి వారలను బంపివేసెను.

అనంతరము శ్రీమన్నారాయణుఁడు గరుడవాహనారూఢుఁడై, ధ్రువుఁడు తపం బాచరించుచున్న మధువనంబునకు వచ్చెను. ఆసమయమున ధ్రువుఁ డేకాంగుష్ఠము నేల మోపి తపము సేయుచుండెను. శ్రీహరి యాతనియెదుట నిలిచినయంతనే, కన్నులు తెఱచి చూచి, భగవంతుఁడు తన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయ నరుదెంచినాఁ డని గ్రహించి యద్దేవుని చరణములపైఁ బడి నమస్కరించెను. బాలుఁ డగుటచే హరి నెట్లు స్తోత్రము సేయవలయునో యాతనికిఁ దెలియదయ్యెను. శ్రీహరి, యాకుమారునిచిత్త మెఱిఁగి, వేదవాక్యములచేఁ

బూరింపఁబడిన తనశంఖముచే నాతనిశిరము స్పృశించెను. వెంటనే ధ్రువుఁడు విజ్ఞానసంపన్నుఁ డై యొప్పెను. సమస్త విద్యలు నాతనిఁ జేరెను. ఒకవిధ మైనయద్వితీయతేజ మాతని నావహించెను. శరీరబలము హెచ్చెను. అప్పుడు ముకుళితకర కమలుఁ డై శ్రీమన్నారాయణు నిట్లు స్తుతించెను. "దేవా! నీవు సర్వలోకాధారుఁడవు. నీకై తపము సేయుచున్న నన్ను రక్షింప వచ్చితివి. లోకపరిపాలనార్థ మాయారూపములఁ దాల్చుచుందువు. నేను నిన్నాశ్రయించి చింతాసముద్రము దరింపఁదలఁచితిని. నీవు తప్ప నితరం బెఱుంగ మని నిన్ను సేవించు యోగీశ్వరుల కెట్టిసుగతి నిత్తువో యదియే నా కొసంగుము. నిన్ను సేవించుటకు నిశ్చల మైనమనస్సు కావలయును గాని ప్రతాపబలపౌరుషము లక్కఱకురావు. నేనే ఘనుఁడ నని గర్వించుభూసురునికంటె నీయందుఁ జిత్తముఁజేర్చి విజ్ఞాని యగుచండాలుఁడు మంచివాఁ డగును. నారదునిదివ్యకృపవలన నాకు నిన్ను దర్శించుభాగ్యము కలిగినది. నేను బాలుఁడను. సవతితల్లి సన్నాడినపలుకుల కలుక దొడమి నీచరణముల నారాధించితిని. ఆరాధించినందులకు నన్నుఁ గృతార్థుని జేయఁదలఁచి దర్శన మిచ్చితివి."

అను ధ్రువునిపలుకులకు శ్రీహరి యానందమంది యిట్లు పలికెను. "బాలకా! నీభక్తికి నే నెంతయు సంతోషించితిని. నీవు బాలుఁడ వైనను, దపంబున నన్ను మునీంద్రులకన్న మెప్పించితివి. ఇరువదివేలవత్సరములు చనినపిమ్మట నీవు దివ్య

పదంబును బొందఁగలవు. ప్రళయకాలమునందుఁ గూడ నీపదంబునకు నాశన ముండదు. నీతండ్రి కొన్నాళ్లకుఁ దపంబునకై వనంబున కేగును. నీవు పుడమి కేలిక వయ్యెదవు. నీసవతి తమ్ముఁ డగు నుత్తముఁడు మరణించును. వానిపై బెంగచే సురుచిగూడ వానిమార్గ మనుసరించును. నీవు రాజ్యపరిపాలనము సేయునప్పుడు నన్నుఁగూర్చి యాగములు సేయుము. కావలసిన భోగము లనుభవింపుము. ఎవ్వరును బొందనిదివ్యపదంబు నందఁగలవు." ఇట్లు వచించి శ్రీహరి యంతర్థాన మందెను.

శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహము వడసిన ధ్రువుఁడు సంతోషించుచు నిజపురమునకు మరలి వచ్చుచుండెను. ఈతఁడు వచ్చుచుండుట కొందఱు చారులు చూచి, యుత్తానపాదునకుఁ దెలిపిరి. నారదునివాక్యములచేఁ గొంచెము ధైర్య మంది, కుమారుఁ డెప్పుడు వచ్చునా యని యెదురుచూచుచున్న యుత్తానపాదుఁడు చారులకు బహుమతుల నిచ్చి, మంత్రిపురోహితాదులతోడను, భార్యలతోడను నరిగి పురమున కావల నున్నవనంబున వచ్చుచున్న ధ్రువుని వీక్షించెను. ధ్రువునిఁ జూచిన యంతనే యుత్తానపాదుఁడు వాహనము దిగి, యాతనిం గౌఁగలించుకొని యానందాశ్రువులు విడిచెను. ధ్రువుఁడు తండ్రికిని నిరువురుతల్లులకు సాష్టాంగదండంబు లర్పించెను. సురుచి ధ్రువుని పూర్వము తా నన్నమాట మఱచి "శ్రీహరికరుణ గలిగినవారి కెట్టికొఱంతయు నుండ" దని పలికి చిరంజీవి వగు

ముని దీవించెను. కుమారుని జూచినప్పుడు సునీతికిఁ గలిగిన సంతోషమునకు మేర లేదు. ఉత్తానపాదుఁడు కుమారుని గజారూఢునిజేసి పురంబులోనికిఁ దోడ్కొని వచ్చి మహోత్సవము గావించి తనయిరువురు కుమారులను జూచుకొనుచు సుఖముగాఁ గాలముగడుపుచుండెను. యుక్తవయస్సు వచ్చినయంతనే ధ్రువునకు రాజ్యాభిషేకము గావించి, యారాజేంద్రుఁడు తపోవనముం బ్రవేశించెను. ధ్రువుఁడాధిపత్యము నంది, ధర్మసంధుఁడై పరిపాలించుచుండెను. ఈతఁడు భ్రమి, యిల, యను నిరువురుకాంతల వివాహమాడి వారియందు ముగ్గురుకుమారులను నొక్కపుత్రికను గాంచెను. ఉత్తముఁడు వివాహము గాకపూర్వమే హిమవన్నగప్రాంతమునకు వేఁటాడనేగి, యచ్చట నొకయక్షునిచేఁ గూలెను. కుమారునిమృతికిఁ గమ గుంది సురుచి గూడ మరణించెను. యక్షునివలనఁ దనతమ్మునకు మరణము సంభవించె నని యెఱింగి; యాపగఁ దీర్చుకొనఁ దలఁచి ధ్రువుఁడు బాణపాణియై రథం బెక్కి యక్షునివాసం బగునలకాపురిని సమీపించి, దిక్కులు పిక్కటిల్లునట్లు శంఖము పూరించెను. యక్షు లందఱును వచ్చి ధ్రువుని మార్కొనిరి. ధ్రువుఁడు కాలరుద్రునిలీలఁ జెలంగుచు యక్షులపై శరాగ్నిఁ గురిపించెను. యక్షులు ననేకమాయలఁ బన్నుచుండిరి. అప్పుడు ధ్రువుఁడు నారాయణాస్త్రమును బ్రయోగించెను. ఆసమయమున ధ్రువుని పితామహుఁ డగుస్వాయంభువమనువు వచ్చి, యాతనిని శాంతునిగాఁజేసి, యక్షరాజయిన కుబేరునితో

మైత్రిం గలిపెను. అనంతరము ధ్రువుడు నిజనగరమునకు వచ్చెను.

ధ్రువుఁడు పెక్కేండ్లు రాజ్య మేలి, శ్రీహరి ప్రీత్యర్థమనేకయాగములు చేసి, కుమారునకుఁ బట్టము గట్టి తపము సేయుటకు బదరికావనమున కరిగెను. అతఁ డందు దపము సేయుచుండ నొకనాఁ డొకగొప్పధ్వని వినవచ్చెను. మరికొంతసేపటి కొకదివ్యవిమానము వచ్చి యాతనియెదుట నిలిచెను. ఆవిమానవాహకులు విష్ణుభక్తు లని గ్రహించి ధ్రువుఁడు వారలకు నమస్కరించెను. వారు ధ్రువునిజూచి

"ఉ॥ ఓ నృప నీకు భద్ర మగు • నొప్పుచున్న మదీయవాక్యముల్
వీనులయందుఁ జొన్పుము వి • వేకముతో నయిదేండ్లనాఁడు మే
ధానిధివై యొనర్చినయు • దాత్తతపోవ్రతనిష్ఠచేతఁ దే
జోనయశాలి వైనమధు • సూదనుఁ దృప్తి వహింపఁజేయవే."

విమానాథుఁడు నిన్నుఁ దోడ్కొని రమ్మని మమ్ము నియోగించి నాఁడు. విమానం బెక్కుము."

అనిన శ్రీహరికరుణచే ధ్రువుఁడు దివ్యతేజమునంది విమాన మెక్కి పోవుచుఁ దనతల్లి యగు సునీతి నెట్లు భూతల

మున డించి పోవుదునా యని విచారించుచుండ, హరికింకరు లాతనితో విచారించి "నీతల్లి మరియొకవిమానము పై ముందుగ బోవుచున్న" దని చెప్పిరి. ధ్రువుడు విమానారూఢుడై గ్రహమండలమును, మూడులోకములును, సప్తముని మండలమును దాటి హరిచే నొసంగబడిన దివ్యపదము నందెను. అదియే ధ్రువమండలము.

8 [పృథుచక్రవర్తి]

—:o:—

రాజర్షియైన యంగమేదినీశ్వరునకు బుత్రకామేష్టి గావించుటచే వేనుండనునొకపుత్రుడు కలిగెను. కాని, యావేనుడు కడు గ్రూరాత్ముడును, నధర్మపరుడునై చరించుచుండెను. పాపప్రవర్తనుండై యాతనిని దండించి పెక్కువిధముల దండించినను బ్రయోజనము లేకపోయెను. వేనుడు చేయుచుండు దుష్కృత్యములను జూడజాలక, తుద కంగరాజు శోకయర్ధరాత్రిసమయమున నెవ్వరికిని దెలుపకుండ సంసారమును విడిచి తపోవృత్తి నుండుట కెక్కడికో యరిగెను. మంత్రిపురోహితాదు లాతనిం గూర్చి భూతలం బెల్ల నన్వేషించిరి కాని జాడ గానిపింపలేదు. అంతట రాజ్యం బరాజకంబుగా నుండుట గాంచి, మునిచంద్రు లందరు నాలోచించి వేనునకు రాజ్యాభిషేకము గావించిరి.

పట్టభద్రుఁడైనపిదప వేనుని దుర్గుణములు మరింత హెచ్చెను. అతఁడు ప్రజలపై ననేకకఠినశాసనములు విధించెను. సత్పురుషులను హింసింపఁ దొడఁగెను. వర్ణాశ్రమాచారధర్మము లడుగంటు చుండెను. ఇట్లుండుటఁ జూచి భృగ్వాదిమహామునులు వేనునకు శాంతవాక్యములు చెప్పి, యాతనిచిత్తమును సత్పథం బునఁ బెట్టందలఁచి, వారి చెప్పవలసిన బుద్ధులు చెప్పిరి. మునులు చెప్పినసదుపదేశములు వేనుని శ్రవణరంధ్రముల యందుఁ బ్రవేశింపలేదు. ఇంతియె గాక యాతఁడు హరిని నిందించుచు మునుల కిట్లు పలికెను.

"కం॥ హరి హర హిరణ్యగర్భ,
స్వర్గాధీశ్వర వహ్ని శమన ♦ జలదిపతి మరు
న్నరవాహన శశి భూ రవి,
సురముఖ్యులు నృపశరీర ♦ మూచను లగుటన్."

"క॥ పరికించి నను భజింపుఁడు,
ధరణీశుఁడు సర్వదేవ ♦ తామయుఁ డగు, మ
త్పర ముడుగుఁడు నాకంటెను,
బురుషుఁడు మఱి యెవ్వఁ డగ్ర ♦పూజార్హుఁడిలన్."

అనువేనుని వాక్యములవలన మునులకుఁ బూర్ణమైన క్రోధముగ లిగి, యట్టివాఁడు భూతలంబున నుండరా దని, తలంచిరి. అంతట నమ్మునీంద్రు లాత్మప్రకాశితంబైనక్రోధాగ్నిచే నావే నుని బొలియించిరి.

మునీంద్రులు వేనుని బొలియించిరి కాని రాజ్యం బరాజకం బయ్యో నని యు, నందుచే నధర్మములు హెచ్చిపోవునని యు వారు చింతించిరి. అంగరాజవంశము విచ్ఛిత్తి నొందింపరా దని భావించి, యమ్మునీంద్రులు మృతుండైన వేనుని బాహువులు మధియింప, నం దొకమిథునము జనించెను.

వేనుని బాహుమథనంబునఁ గలిగిన పురుషుఁడు పృథుచక్రవర్తి యనియు, నంగన యర్చి యనియు నామంబులఁ బ్రసిద్ధులయిరి. పృథుచక్రవర్తి శ్రీమన్నారాయణాంశసంభూతుఁ డని దేవతలచేతను మునులచేతను దలంపఁబడెను. మును లెల్లరును బృథుచక్రవర్తికిఁ బట్టాభిషేకము గావించిరి. పరమభాగవతాగ్రేసరుఁడును సమస్తసద్గుణవిరాజితుఁడును నగు నా పృథుచక్రవర్తి గోరూపిణియగు భూమివలన సకలోషధులం బితికి ధరాతలంబు నిరంకుశముగా ధర్మపద్ధతిని బెక్కేండ్లు పరిపాలించి, శతాశ్వమేధంబు లొనర్చి, పుండరీకాక్షునియనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁ డయ్యెను.

9 [భరతోపాఖ్యానము.]

పూర్వ మంజనాభం బనువర్షంబుఁ బరిపాలించిన భరతుం డనురాజు గలఁడు. ఈయంజనాభమే భారతవర్ష మని యారాజు పేర వ్యవహరింపఁబడినది. ఆతఁడు పెక్కువత్సరములు వసుంధరాచక్రంబుఁ బరిపాలించి, తుదకు విరక్తుఁడై రాజ్యమంతయుఁ గుమారులకు సమముగాఁ బంచియిచ్చి తపోవనం

బును బ్రవేశించెను. ఆతఁడు గండకీనదీతీరమున నొకయాశ్రమము నిర్మించుకొని తపస్సుఁ జేసికొనుచుండెను.

ఇట్లుండ నొకదినమున నాతఁడు స్నానమునకై నది కేగ, నాసమయమున దాహపీడిత యై సంపూర్ణగర్భిణి యగునొకహరిణము జలంబులు ద్రావుచుండెను. అప్పు డొకసింహము భయంకరముగ గర్జింప, నాహరిణము మిగుల భయంబంది లంఘించెను. వెంటనే దానిగర్భము జారి యొకహరిణపోతము నేలపై బడెను. హరిణము మరణించెను. భరతుఁడు మృతజనని యైన యాహరిణపోతముం గాంచి, కను జాలివహించి నిజాశ్రమమునకుఁ గొనిపోయి జాగరూకతతోఁ బెంపఁ దొడఁగెను. క్రమక్రమముగా నాహరిణకిశోరము పెరిఁగి, భరతునకు ముదముఁ గూర్చుచుండెను. భరతుఁ డెక్కడికిఁ బోయిన నదియు నతనివెన్నంటి పోవుచుండును. ఆతఁ డొక్కనిముష మైన దాని నెడఁబాయక గారాబముతోఁ బెంచుచుండెను. దానివినోదలీలలను జూచి యానందించుచుఁ బ్రొద్దుబుచ్చుచుండుటచేత భరతుని తపస్సు నానాఁటికి సన్నగిల్లుచుండెను. ఇట్లుండఁ గొంతకాలమున కాతనికి మరణ మాసన్నమయ్యెను. ఆతనిచిత్త మంతయు నాహరిణపోతముపైఁ బెట్టుకొని ప్రాణములు విడిచి, హరిణంబై జన్మించెను. అయినను నాతనికి బూర్వజ్ఞానము గలిగి యుండెను.

కొన్నాళ్లకు హరిణశరీరము విడిచి యాభరతుఁడు మరల నంగిరసుఁ డనుభూసురునకు నందనుఁడై జనించెను. అంగిరసున

కిరువురు భార్యలుండిరి. జ్యేష్ఠభార్యయందుఁ దొమ్మండుగురు
పుత్త్రులును. గనిష్ఠభార్యయం దీభరతుఁడును జన్మించిరి. భర
తుఁడు తండ్రియొద్ద సమస్తశాస్త్రములు నభ్యసించెను. తండ్రి
మరణానంతరము భరతునియం దాతనియన్న లనాదరణభావము
వహించి, విద్యలయం దాతనిచిత్తము బ్రవేశింపనీయక గృహకృ
త్యములయం దాతని నియోగించిరి. అతఁడును సుఖదుఃఖముల
యందు దేహాభిమాని గాక సవతితల్లికొడుకులు చెప్పినపను లెల్లఁ
జేయుచుఁ గేవలము జడునివిధమునఁ జరించుచుండెను. అన్నల
యాజ్ఞ ననుసరించి యాతఁడు రేయుంబవళ్లు పొలమునకుఁ గావ
లియుండెను.

ఒకనాఁటిరాత్రి భరతుఁడు పొలములోనుండఁగా వృష
లరాజభటు లాతనిని రాజాజ్ఞ ననుసరించి కాళికి బలియిచ్చుటకు
బంధించుకొని పోయిరి. ఆభటు లాతని కభ్యంజనాదికృ
త్యములఁ దీర్చి నూతనవస్త్రంబులఁ గట్టఁబెట్టి, కాళికాదేవి
సన్నిధికిఁ గొనిపోయి పీఠమునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టిరి. ఈసం
గతి యంతయు భరతుఁడు గ్రహించి, యించుకయైన భయం
బందక పరమాత్ముండగు శ్రీమన్నారాయణుని మనంబున
ధ్యానించుచుండెను. అంతలో వృషలరాజు ఖడ్గధరుఁడై వచ్చి,
దేవికిఁ బ్రీతిగ భరతుని కంఠముఁ దెగవ్రేయఁ గత్తిపై
కెత్తెను. కాని, యానృపాలుఁడే తనంతట దానె శిరము పగిలి
నేలఁ బడి ప్రాణములు విడిచెను. భరతుని బంధించి తెచ్చిన
రాజభటులు గూడ మృతినందిరి. పిమ్మట భరతుఁడు దేవ్యాల

యంబునుండి యీవలకువచ్చి, పొలమునకుఁ బోయి యెప్పటి వలె నుండెను.

మఱికొన్నాళ్లకు రహూగణుఁడు సింధు దేశాధీశ్వరుఁడు కపిలమహామునియొద్ద తత్త్వోపదేశము వడయఁగోరి, శిబికనెక్కి భరతుఁ డున్న పొలము మార్గమునఁ జనుచుండెను. శిబికావాహకులు చేనియొద్ద జడునివలె నున్నభరతునిఁ జూచి, యాతని దోడ్కొనివచ్చి పల్లకి నెత్తినిఁ బెట్టి మోయుమనిరి. భరతుఁడు తక్కినవాహకులతో సమముగా నడువఁజాలక యుండెను. శిబికయం దున్నరాజేంద్రుఁడు వాహకుల గమనవేగము తనకుఁ గష్టముగా నున్నదనిపలికెను. భరతునివలన నట్టిది కలుగుచుండె నని వాహకులు చెప్పిరి. అద్వితీయ బ్రహ్మతేజమున వెలుంగుచున్న భరతుని మహిమ నెఱుంగఁజాలక, రహూగణుఁ డాతనింజూచి "శిబికజాగ్రత్తగా మోయు" మని కఠినవాక్యము లాడెను. అహంకారమమకారములు లేనిభరతుఁడు రహూగణుని మాటలకుఁ గోపమందక యెప్పటివలె శిబిక మోయుచుండెను. రహూగణుఁడు మఱింత యాగ్రహమంది "ఓయీ! జీవన్మృతా! నేను చెప్పినను వినక వక్రమార్గమున నడచుచున్నావు. నిన్ను దండించెద" నని పలికెను. అప్పుడు భరతుఁడు రాజుం గాంచి నెమ్మదిగా నిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. "రాజా! అహంకారమమకారములు జరామరణములును దేహము తోడనే పుట్టును. జీవన్మృతుం డని నన్నాడితివి. సేవకసేవ్యసంబంధములు శరీరమునకే గాని జీవునకుండవు. నృపాలుఁడ నని

నీవు నన్నాజ్ఞాపించుచుంటివి. జడుఁడ నగునాయందు నీశిక్ష యేమిపని సేయును?"

ఈపలుకులు వినఁగనే యాతఁ డొకమహాత్ముఁ డని రాజునకుఁ దోఁచెను. వెంటనే శిబిక దిగి భరతునిపాదములకు మ్రొక్కి యిట్లుపలికెను. "మహాత్మా! అవధూతవలె నున్న నీ వెవ్వఁడవు? నన్ను గృతార్థునిఁ జేయుటకు వచ్చిన కపిలమహాముని వి కావుకదా! నీ ప్రభావం బెఱుంగక దోష మొనర్చితిని. నన్ను క్షమింపుము. బ్రాహ్మణులకు భయమందినట్లు నేను కాలుని దండమునకుఁ గాని, శ్రీహరిచక్రమునకుఁ గాని, రుద్రుని శూలమునకుఁ గాని, యింద్రునివజ్రాయుధమునకుఁ గాని భయ మందను. బ్రాహ్మణోత్తమా! నాపూర్వపుణ్యమున నీదర్శనము లభించినది. నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయుము."

ఇట్లు వేడఁగా భరతుఁ డారాజుపైఁ గృపవహించి, యాతనికిఁ దత్త్వజ్ఞానోపదేశ మొనర్చి పంపెను. భరతుఁడును యోగిచందమునఁ జరించుచుఁ గొన్నాళ్లకు శ్రీహరిసన్నిధి కేగెను.

10. [అజామిళోపాఖ్యానము.]

—————:0:—————

కన్యాకుబ్జనగరమున అజామిళుం డను భూసురుం డొకఁ డుండెను. ఆతఁడు సమస్తశాస్త్రముల నభ్యసించినవాఁ డయ్యును బ్రపంచమున నున్న దుర్గుణము లన్నియు నాతని యొద్ద రూపముఁ గైకొని యుండెను. ఆతఁ డొకవృషలిని

భార్యగాఁ జేసికొని కులాచార మంతయు మంటఁగలపి, పిత్రార్జిత మైనధనం బెల్ల దాని కర్పించి, నిజభార్య మొగ మైనఁ జూడక, యావృషలియే స్వర్గ మని తలంచి, జూదరియై, మధుపానరతుఁ డై యుండెను. ఆదాసియందు మోహాబద్ధుఁ డై ప్రపంచమే మఱచి యుండెను. ఆతనియొద్ద నున్నధనము క్రమక్రమముగాఁ దగ్గిపోవఁగా దారులఁ గొట్ట నారంభించెను.

ఆవృషలియం దాతనికిఁ బెక్కండ్రు కొడుకులు పుట్టిరి. అందులోఁ గడగొట్టుకొమరునిపేరు నారాయణుఁడు. నారాయణునిపై నజామిళునకు, బ్రేమ మిక్కుటముగ నుండెను. ఒక్కనిముషమైననాతఁడు నారాయణుని విడిచి యుండువాఁడు కాఁడు. కొన్నాళ్లకు నజామిళుఁడు వృద్ధుఁడయ్యెను. దృష్టితగ్గెను. దేహము ముడుతలుపడెను. దీర్ఘసంకట మావహించెను. మరణకాలము సమీపించెను. అంత్యకాలమున నాతనికి మహాభయంకర రూపములతో యమకింకరులు గనిపించిరి. ఆతఁడు వారిం జూచినయంతనే భయంబంది, తనకుఁ గొంచెము దూరములోఁ దోడి బాలురతో నాడుకొనుచున్న చిన్నకొమరుఁ డైననారాయణుని "నారాయణా! నారాయణా!" యని పిలిచెను. నారాయణశబ్ద మజామిళుని నోటినుండి వెలువడఁగనే విష్ణుదూతలు వచ్చి యమదూతలను బాఱఁదోలిరి.

"సీ॥ బ్రహ్మహత్యానేక • పాపాటవుల కగ్ని
కీలలు హరినామ • కీర్తనములు

గురుతరకల్మష • క్రూరసర్పములకుఁ
గేకులు హరినామ • కీర్తనములు
తపనీయచౌర్యపం • తమసంబునకు సూర్య
కిరణముల్ హరినామ • కీర్తనములు
మధుపానకిల్బిష • మదనాగసమితికిఁ
గేసరుల్ హరినామ • కీర్తనములు
తే. మహితయోగోగ్ర నిశ్వాస • మాధివిధులు
నలరు బ్రహ్మాదిసురులకు • నందరాని
భూరినిర్వాణసామ్రాజ్య • భోగభాగ్య
ఖేలనంబులు హరినామ • కీర్తనములు."
"ఆ. బిడ్డపేరుపెట్టి • పిలుచుట విశ్రామ
కేలినయిన మిగులఁ • గేలినయినఁ
బద్యగద్యగీత • భావార్థములనైనఁ
గములనయినుఁ దలఁపఁ • గలుషహరము."

విష్ణుకింకరులను గాంచినయంతనే యజామిళునకు భయము పోయెను. ఆతఁడు వారికి నమస్కరించి యేమో పలుకఁదలఁచెను. కాని, వా రదృశ్యు లయిరి. విష్ణుకింకరుల సందర్శనము వలన నాతఁడు పశ్చాత్తాపమునంది "అక్కటా! బ్రాహ్మణుఁడనైన నేను సమస్తశాస్త్రములఁ జదివి, స్వకులాచారధర్మములు మంటిలోఁ గలిపి, వృషలియే మోక్షమని తలఁచి పాపవర్తనుఁడ నైతిని;" అని చింతించి, విరాగియై గంగాతీరమున

కేగి, భగవంతుఁ డగుశ్రీమన్నారాయణునిఁ గూర్చి తపంబొనర్చి సద్గతి నందెను.

11. [చిత్రకేతూపాఖ్యానము.]

మున్ను, చిత్రకేతుఁ డనుభూపాలుఁడు శూరసేనదేశముం బాలించుచుండెను. ఆతఁడు సద్గుణమూర్తి. ధర్మసంధుఁడు. ఆతనికిఁ బెక్కం డ్రు భార్యలు కలరు. కృతద్యుతి యను నామె పట్టమహిషి యై యుండెను. ఏవిధ మైనసౌఖ్యభోగములకుఁ గాని, సంపదకుఁ గాని కొఱంత లేనియాతనికి సంతానము లే దను చింతమాత్రము మిక్కుటముగ నుండెను. ఒక దినంబున నంగిరసుం డనుమునీంద్రుఁ డాతనిమందిరంబున కరుదెంచి పూజితుండై, యాతనివిచారకారణం బరసి, పుత్రకామేష్టిఁ జేయుమని చెప్పి యరిగెను. మునివచనంబులు ననుసరించి చిత్రకేతుఁడు పుత్రకామేష్టిని మహావైభముగఁ జేసి, వేలకొలఁది భూసురులకు వివిధదానములఁ గావించెను. కాలక్రమమున నాతనిపట్టమహిషి గర్భము ధరించి యొకకుమారునిం గాంచెను. కుమారోదయమునకుఁ జిత్రకేతుఁ డపరిమితానంద మంది, వానికి జాతకర్మంబు నిర్వర్తించెను. ఆకుమారుఁడు దినదినప్రవర్ధమానుఁ డగుచు ముద్దుముచ్చటలచేతఁ దల్లిదండ్రులకు

నిరంతరము సంతసము గూర్చుచుండెను. పుత్రోదయ మైన నాఁటనుండి యు రాజేంద్రుఁడు కృతద్యుతియందే బద్ధాను రాగుఁ డై యుండెను. ఇట్లుండుటచేతను, దాము సంతాన రహిత లగుటచేతను దక్కినభార్యలు కృతద్యుతియం దసూయా నహించి, యొకనాఁడు రాజపుత్రునకు విషముఁ బెట్టిరి. విషము త్రావినను మారుఁడు మృతుఁడై శయ్యపై నుండెను. నిజతన యునిమృతికిఁ గృతద్యుతియుఁ, జిత్రకేతుఁడును గుండెలు బాదుకొనుచు నేడ్చుచుండిరి.

ఆసమయమున వారికడకు సంగిరసమునీంద్రుఁడు వచ్చి, విలపించుచున్న చిత్రకేతుని వీక్షించి యిట్లు పలికెను. "నృపాలా! నీవెవ్వరినిమిత్తము దుఃఖించుచుంటివి? ఈమృతి నందినవాఁడు నీకే మగును? నీయాలుబిడ్డలు గతజన్మమున నెవ్వరివారో యెఱుంగుదువా? జననమరణములు దేహికి సహ జములు. సంపదలు చంచలములు. నీవు గతించినపుత్రునికై విలపించినందువలనఁ బ్రయోజనము లేదు. శ్రీహరి నాశ్ర యింపుము." ఇట్లు పలికి, యామునీంద్రుఁడు మృతబాలకకళే బరంబును సమీపించి "జీవుఁడా! నీ వీశరీరంబును విడిచి పోయితి వేల? నీకొఱకు నీతల్లిదండ్రులు దుఃఖించుచున్నారు. మరల నీకళేబరంబునఁ బ్రవేశింపు" మని పలికెను. అందులకా జీవుఁ డిట్లు బదులుచెప్పెను. "మునీంద్రా! కర్మవశమున సుఖ మనుమాట నెఱుంగక యనేకజన్మము లందు చున్న నాకు వీ రీజన్మమునఁ దల్లిదండ్రు లైనారు.

"క॥ సతు లెవ్వరు సుతు లెవ్వరు
పతులెవ్వరు మిత్రశత్రు • బంధుప్రియసం
గతు లెవ్వరు సర్వాత్మక
గతుఁడై గుణసాక్షి యైన • ఘనునొక్కనికిన్."

నాతో వీరి కేమిసంబంధము! నాకు వీ రెక్కడితలిదండ్రులు. నాకై వీరు విచారింపఁ బనిలేదు." అని పలికి యాజీవుఁడు వెడలి పోయెను. చిత్రకేతుఁ డీవాక్యములవలన వైరాగ్య మంది, సంసారమును బరిత్యజించి, యరణ్యమునకుఁ బోయి శ్రీహరింగూర్చి తపముఁజేసెను. శ్రీహరి యనుగ్రహమున నాతఁడొకదివ్యవిమానముఁ బొంది, దానిపై నెక్కి, హరిసేవార తుఁడై త్రిలోకములయందు యథేచ్ఛముగాఁ జరించు చుండెను.

ఒకనాఁ డాతఁడు కైలాసమునకుఁ బరమేశ్వరుని దర్శింపఁ బోయెను. ఆసమయమున దేవతలును, మునులును సేవింప, శివుఁడు సభఁదీర్చి యుండెను. పార్వతి యాతనియంక పీఠమున నాసీనయై యుండెను. అందులకుఁ జిత్రకేతుఁడు శంభునిఁజూచి నవ్వి "ఈతఁడు లోకగురుఁడు. అట్టిచో మహాను భావు లగుమునీంద్రు లున్నసభయందుఁ బరమేశ్వరుఁడు సిగ్గు విడిచి భార్యతో నిట్లాసీనుఁడై యుండుట తగునా!" యని పలికెను. ఆమాటలకు శివుఁ డేమియు మాటలాడలేదు. పార్వ తికిమాత్రము కోపము వచ్చెను. ఆమె చిత్రకేతునింజూచి

"ఓయీ! మునీంద్రు లెవ్వరును నీవలె ధర్మనిర్ణయము సేయఁ లేరు కాఁబోలు! ఎవ్వనిచరణారవిందములను మహేంద్రాదిబృందారకులు సంతత మాశ్రయింతురో, ఎవ్వనిని గొల్చి భక్తులు శాశ్వతానందపదవిని గాంతురో యట్టిభగవంతుఁ డైనయీశంకరుని దూషించుచున్న నీవు శ్రీహరి కెట్లు భక్తుఁడ వైతివో తెలియకున్నది. లోకవంద్యుఁ డగునానాథుని దూషించినందులకు ఫలముగా నీవు రాక్షసుఁడవై జన్మింపుము." అని పలికెను. అంతటఁ జిత్రకేతుఁడు జగజ్జనని యగుపార్వతిపాదములపైఁ బడి "మాతా! నీశాపము నే ననుభవింపక తప్పదు. సుఖదుఃఖములు తనకర్మము ననుసరించి వచ్చుచుండును. నాయపరాధమును మన్నింపు" మని వేఁడెను. తరువాతఁ గొన్నాళ్ల కాచిత్రకేతుఁడు వృత్రాసురుఁ డనుదైత్యుఁడై జన్మించి, యింద్రునిచేఁ గూలి, శాపమువాసి ముక్తిఁ బొందెను.

---

12. [ప్రహ్లాదచరిత్రము.]

:o:

జయవిజయు లను శ్రీహరిమందిరపాలకులే మునులశాప కారణమున హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షులై జనియించి రనియు నందు హిరణ్యాక్షుఁడు వరాహరూపుఁడగు హరిచే వధింపఁ బడె ననియు జదివి యుంటిమికదా! తమ్మునిమృతివిని, హిరణ్యా

కశిపుఁడు మిగుల విచారించి యాతనిస్మృతికిఁ గారణుఁ
డైన శ్రీహరిని సాధింపఁ దలఁచి, మంత్రుల రావించి యిట్లు
పలికెను. "మంత్రులారా! నాకుఁ దమ్ముఁడును, యుద్ధశాస్త్ర
పండితుఁడును, త్రిలోకభయంకరుఁడును, నగుహిరణ్యాక్షుని
శ్రీహరి సూకరరూపమున వధించినాఁడఁట! ఆహరి యెట్టు
లుండునో, వాని జాడ యెట్టిదో, తెలియకయున్నది. ఆతఁడు
మనకుఁ జిక్కక యున్నాఁడు. ఆతఁ డెట్టిరూపము దాల్చినను,
నాకు భయమంది పాతాళమున డాఁగినను బట్టి వధించి,
యాతనిరక్తమున నాతమ్మునకుఁ దర్పణములు విడిచెదఁ గాక!
దానవవీరులారా! మీరు నావాక్యములు బాగుగా వినుఁడు.
మీరు వెంటనే బయలుదేఱి పోయి, యందందుఁదిరుగుచు జప
ములుతపములుచేసికొనువారిని వెదకి ఖండింపుఁడు. విష్ణుఁ
డెక్కడనో యుండఁడు. ఆతఁడే యజ్ఞము. ఆతఁడే వేదము.
బ్రాహ్మణక్రియల కతఁడే మూలము. పితృదేవతలకును, దేవత
లకును, మునులకును, సకలధర్మములకును నాధార మతఁడే.
ఇంతయేల! ఏస్థలములందు గోవులును, భూసురులును, వర్ణాశ్రమ
ధర్మములు నుండునో, యచట నాతఁ డుండును. కావున
నట్టిస్థలము లన్నియు దగ్ధముచేసి రండు."

అని యిట్లు రాక్షసులకుఁ జెప్పి యాదానవేంద్రుఁడు
బ్రహ్మంగూర్చి తపముఁ జేసి గొప్పవరములు వడసివచ్చుటకు
మందరాచలమున కరిగెను. హిరణ్యకశిపుఁడు నగరమున లేఁడు

కదా యని దేవేంద్రుఁడు రాక్షసులపై దండెత్తి వచ్చెను. రాక్షసులు ఘోరముగఁ బోరాడిరి గాని తుదకింద్రుఁడే విజయము నందెను. ఇదియే సమయ మని యింద్రుఁడు హిరణ్యాకశిపునియంతఃపురముఁ బ్రవేశించి యాతనిభార్య యగులీలావతినిఁ జెఱపట్టి కొనిపోవుచుండెను. గర్భవతి యగులీలావతి తన్ను విడువు మని మహేంద్రుని నెంతయో బతిమాలెను. అతఁ డామెమాటలు వినక కొనిపోవుచుండెను. అంతలో దైవయోగమున మార్గమధ్యమున నారదుఁ డెదురై లీలావతిని బలవంతముగాఁ గొనిపోవుచున్న శచీకళత్రునిఁ జూచి "త్రిభువనాధీశ్వరా! నీవు వేల్పులలోనఁ బెద్దవు. పుణ్యమూర్తివి. సకల ధర్మము లెఱింగిన వాఁడవు. న్యాయాన్యాయములఁ బరిశీలించు వాఁడవు. అట్టినీవు లీలావతినిఁ జెఱగొనిపోవుట యుచితము కాదు. ఈమె మహాపతివ్రత గాని కల్మషచిత్త కాదు," అని చెప్పెను. అందులకు మహేంద్రుఁడు "నారదమునీంద్రా! నేను దుర్బుద్ధిఁ బూని యీమెను గొనిపోవుట లేదు. హిరణ్యాకశిపుఁడు లోకకంటకుఁ డని నీకుఁ దెలియును గదా! ఇఁక నీమెగర్భమున జనించువాఁ డెంతటివాఁ డై లోకములకుఁ గీడు సేయునో! ఆకారణమున నే నీమెను గొనిపోవుచుంటిని. ప్రసూతిపర్యంత మీమెను బద్ధఁజేసి, యీమెకు జనించు కుమారుని వజ్రధారం దునిమి, పిదప విడిచెద" నని బదులు చెప్పెను. ఆమాటలు విని నారదుఁ డాతని కిట్లనెను. "ఈలీలావతిగర్భమునఁ బరమభాగవతోత్తముఁ డగుబాలుఁ డున్నాఁడు.

ఆతఁ డెవ్వరి చేతను జావఁడు. ఆతనివలన జగంబులకు మేలొ దవును." అని పలికి యామెను విడిపించి "తల్లీ! నీవు చింతింప వలదు. నీవు మహాసాధ్వివి. నీగర్భమున విష్ణుభక్తుఁ డున్నాఁడు. దానవేంద్రుఁడు తపమునుండి వచ్చునంతకు నీవు నాయా శ్రమమున నుందువుగాక" యని పలికె నారదుఁ డామెను దన యాశ్రమమునకుఁ దీసికొనిపోయెను. లీలావతికిఁ బరిచర్యలు సేయు నిమిత్తము నారదుఁడు ఋషికన్యల నియమించెను. ఆమెయు నారదునియందు భక్తిఁగాని శుశ్రూషలు సేయు చుండెను. అంతఁ గొన్నాళ్లకు నామెకుఁ బ్రహ్లాదుఁ డను కుమారుఁడు జనించెను.

మందరాద్రికిఁ జని హిరణ్యకశిపుఁడు నిశ్చల మైనచిత్త ముతో బ్రహ్మనుగూర్చి తపముసేయుచుండెను. ఆతనితపము యొక్క వేఁడిమికి భూమి బ్రద్దలువాఱెను. సప్తజలరాసులును గలంగెను. సకలజీవులకును గుండె లదరెను. దేవత లాతనితప మున కోర్వఁజాలక బ్రహ్మసన్నిధికిఁ బోయి యిట్లు వచించిరి. "దేవా! అభేద్యము లగువరము లెవ్వియో యాశించి దాన వేంద్రుఁడు ఘోరమైనతపము సేయుచున్నాఁడు. నీవెట్లు తపో బలమున లోకముల సృష్టించుచు దేవతలలోఁ బెద్దవైతివో యట్లే యాతఁడు గూడఁ దపోమహిమను వేఱొక్క భువన మును నిర్మించుశక్తిఁ గాంచఁగోరినట్లు తోఁచుచున్నది. యేవేల! ఆతఁడు తనకు నిత్యత్వము నార్జించుకొనఁ దలఁచి నాఁడు. కావున నతనితపము వారించి లోకముల రక్షింపుము."

అనినఁ జతుర్ముఖుఁడు భయమందవల దని చెప్పి దేవతలను బంపివేసి, హిరణ్యకశిపునిఁ జూచుటకు మందరగిరికిఁ బోయెను. అప్పుడు దానవేంద్రుఁడు గాఢమైన తపస్సమాధియం దుండెను. ఆతనిశరీర మంతయు వనమక్షికాపిపీలికాదులచే భక్షింపఁబడు చుండెను. మాంసరక్తములు లేక శల్యావశిష్టుఁడై యుండెను. చతుర్ముఖుఁ డాతనిని సమీపించి యతనిపైఁ దనకమండలుజల మును బ్రోక్షించెను. వెంటనే రాక్షసేంద్రుఁడు కన్నులు తెఱచి, భారతీనేతను జూచి తదీయపాదపద్మములకు నమస్క రించి నిలిచియుండెను. బ్రహ్మ తనకరకమలములతో దాన వేంద్రునిశరీరము స్పృశించి "దానవేంద్రా! నీవలె నిట్లు గ్రమైన తపముఁ జేసినవా రెవ్వరును లేరు. నీతపమునకు మెచ్చితిని. ఇఁక నీ వాయాస మందవలదు. నీకు వలసిన వరము లిచ్చెద. వేఁడుము." అనిపలికెను. హిరణ్యకశిపుఁడు బ్రహ్మ ననేకవిధ ములఁ బ్రస్తుతించి యిట్లు పలికెను.

"ఆశ్రయించినవారిని రక్షించుటయందు నీతో సమాను లయినవేల్పులు లేరు. నాకు వరంబు లీయఁదలఁచితి వేని కరుణించి నేను గోరినవరంబుల నిమ్ము.

"శా॥ గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నా♦ కాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములం దమః ప్రబల భూ♦ రిగ్రాహరక్షోమృగ
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహ♦ వ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ
స్త్రాళిన్ మృత్యువు లేనిజీవనము లో♦ కాధీశ యిప్పింపవే."

ఇదియుం గాక యుద్ధముల యందు నాకు సాటిలేనిపరాక్రమము, దేవతల నతిక్రమించు ప్రభావము నిమ్ము."

దానవేంద్రునిపలుకులు విని బ్రహ్మ "దనుజేంద్రా! ఈవరము లన్నియు దుర్లభము లైనవి. ఇట్టివి మున్నెవ్వరును గోరలేదు. కాని, నీతపమునకు సంతోషించి యొసఁగితిని. కావున నీవీవరముల జాగ్రత్తగాఁ గాపాడుకొనుచు సుగుణశీలుఁడ వై యుండు" మని పలికి నిజలోకమున కరిగెను.

హిరణ్యకశిపుఁడు సంతోషించుచుఁ దనపురమునకు వచ్చెను. అతఁడు లేనప్పు డింద్రుఁడు వచ్చుటయు, లీలావతినిఁ జెఱగొని పోవుటయు, మొదలగువార్తలు దనుజులచే విని తోకఁద్రొక్కినత్రాఁచువలె మండిపడుచు దేవలోకముపై దాడి వెడలుటకుఁ దలంచుచుండెను. ఇంతలో నారదుఁడు ప్రహ్లాదసహిత యగులీలావతిని దోడ్కొనివచ్చి యాతని కప్పగించెను. కుమారోదయమునకు దానవేంద్రుఁడు మిగుల సంతసించి, తన యెడల నారదుఁడు చూపినకరుణకు మిగుల శ్లాఘించెను.

బ్రహ్మచే వరములు గాంచుటచే మిగుల గర్వించి, శ్రీహరి తనతమ్మునిఁ జంపినపగ సాధింపఁదలఁచి హిరణ్యకశిపుఁడు లోకముల హింసింపఁ దొడఁగెను. ఒకసమయమున గంధర్వులఁ బరిమార్చును. మఱియొకసమయమున దేవతలఁ బాఱఁద్రోలును. ఒకనాఁడు గ్రహములఁ గట్టివైచును. ఒకనాఁడు యక్షుల దండించును. ఒకనాఁడు సిద్ధుల నోడించును. ఒకనాఁడు మనుష్యుల బంధించును. వేయేల! దురాత్ముఁ డైన

యీదానవునిచేత బంధింపఁబడనివా రెవ్వరును లేరు. అతఁడే సర్వభువనములకును నేలిక యని దేవత లందఱును గానుక లిచ్చి సేవింపసాగిరి. "నేఁ డెవ్వనిమీఁదికి దండెత్తి వచ్చునో; ఎవ్వనిం జంపునో! ఎవ్వనిరాజ్య మపహరించునో, యని దేవత లెల్లరును భయభ్రాంతులై చూచుచుందురు. హిరణ్యకశిపుని పరాక్రమమునకు భయమంది కాఁబోలు! భూమి దున్నకయె పండుచుండెను. సముద్రములు రత్నసందోహమును సంతతము వర్షించుచుండెను. సర్వలోకభయంకరుఁ డగు హిరణ్య కశిపుఁడు పెట్టుబాధల కోర్వఁజాలక దేవత లందఱును రహస్య ముగ శ్రీమన్నారాయణుని సన్నిధికిఁ బోయి నమస్కరించి దైత్యునివలనఁ దమకుఁ గలుగుచున్న బాధల విన్నవించిరి. లక్ష్మీనాథుఁడు వారియెడల కృపాంతరంగుఁ డై "దేవతలారా! మీరు భయమందవలదు. ఆదానవేంద్రుఁడు లోకకంటకుఁడై యున్నసంగతి నే నెఱుంగుదును. కాని, తగినసమయమునకై వేచియుంటిని.

"ఆ. శుద్ధసాధులందు ♦ సురలందు శ్రుతులందు
గోవులందు విప్ర ♦ కోటియందు
ధర్మపదవియందుఁ ♦ దగిలి నాయందు వాఁ
డెప్డుఁ డలుగు నాఁడె ♦ హింస నొందు."

ఇదియుంగాక, తనకుమారుఁ డైనప్రహ్లాదుని యందు వాఁ డెప్పుడు విరోధముఁ దలఁచి దండించునో యప్పుడే వాఁడు

నాచే నిహతుం డగును. ఇఁక విచార ముడిగి మీా సెలవుల కరు
గుఁడు," అని పలికి వారిం బంపివేసెను.

[ప్రహ్లాదునివిద్యాభ్యాసము.]

సీ. తనయందు నిఖిలభూ • తములందు
నొకభంగి, సమహితత్వంబున • జరుగువాఁడు
పెద్దలఁ బొడఁగన్న • భృత్యునికైవడిఁ,
జేరి నమస్కృతుల్ • సేయువాఁడు
కన్నుదోయికి నన్య • కాంత లడ్డంబైన,
మాతృభావముఁ జేసి • మరలువాఁడు
తల్లిదండ్రులభంగి • ధర్మవత్సలతను,
దీనులఁ గావఁ జిం • తించువాఁడు
తే. సఖులయెడ సోదరస్థితి • జరపువాఁడు
దైవతములంచు గురువులఁ • దలఁచువాఁడు
లీలలందును బొంకులు • లేనివాఁడు
లలితమర్యాదుఁ డైన ప్ర • హ్లాదుఁ డధిప.

పుష్పము ద్భవించుతోడనే పరిమళముగూడఁ గలుగును.
ప్రహ్లాదుఁడు దైత్యబాలకుఁ డైనను, నాకులగుణము లేవియు
నాతనియొద్ద లేవు. శుక్లపక్షచంద్రునివిధమున దినదినాభివృద్ధి
నందుచు నాకుమారుఁడు తల్లిదండ్రులకు ముదముఁ గూర్చు
చుండెను. బాలుఁ డైనను నాతఁడు తన కెవ్వరైనఁ బెద్దలు

గనిపించిరేని నమస్కరించును. నిరుపేదలఁ జూచిన జాలిఁ బొందును. ఆటపాటలయం దైన, నవ్వులకైన నపేక్ష మాడఁడు. బాల్యమునుండియు నాతనిచిత్తము శ్రీహరివశమయ్యెను. ఆకారణముచే నొక్కొక్కసమయమున శ్రీహరి తనసమీపమునకు వచ్చినట్లు భావించి సంతోషించుచుండును. ఒకసమయమునఁ దనలోఁ దానె మాటలాడును. ఒక్కొక్క-సమయమున సమస్తము మఱచి కేవలము జడునివిధమున సంచరించుచుండును. ఆతనిహరిభక్తి యిట్టిదని వర్ణింపఁ జాలని దై యుండెను. నీరములు ద్రావునప్పుడైనను, భుజించునప్పుడైనను, శయనించినప్పుడైనను నాతఁడు శ్రీహరినామస్మరణము మఱచియుండఁడు.

ప్రహ్లాదుఁ డీవిధమున నుండె నని హిరణ్యకశిపుఁడు విని, విద్యాభ్యాసమునఁ గాని వానిమనస్సు చక్కంబడ దని, యక్కుమారుని రావించి,

"క॥ చదువనివాఁ డజ్ఞుం డగు
జదివిన సదసద్వివేక ♦ చతురత గలుగుం
జదువఁగవలయును జనులకుఁ
జదివించెద నార్యులొద్దఁ ♦ జదువుము తండ్రీ."

నీవు గురుపుత్రసన్నిధియందు విద్య గఱపుము." అని పలికి శుక్రాచార్యతనూజు లగుచండామార్కుల రావించి "గురుతనయు

లారా! ఈబాలుఁడు విద్యాగంధ మింతయు లేక కేవల మందునివలె నున్నాఁడు. దైత్యకులాచారము గొంచెమైనను గ్రహింపకయున్నాఁడు. కావున వీనికి చక్కఁగాఁ గఱపి నీతి కుశలునిగాఁ జేయుఁ"డని పలికెను. గురుపుత్రులు ప్రహ్లాదునిఁ దోడ్కొని పోయి, సమవయస్కులైన బాలురతోఁ గలిపి విద్యనేర్పఁ బ్రారంభించిరి. కొన్ని దినములలోఁ బ్రహ్లాదుఁడు పెక్కుశాస్త్రములఁ గఱచెను. అంత నొకనాఁడు హిరణ్యకశిపుఁడు, తనకుమారుఁ డేమి చదివెనో చూడఁదలఁచి, యక్కుమారుని రావించి, ముద్దుపెట్టుకొని, "వత్సా! కుమారుల మృదుమధురసంభాషణంబులు జనకుల కర్ణభూషణములును, దుఃఖశోషణములు నై యొప్పుచుండును. గురువులయొద్ద నీ వేమి పఠించితివి. నీ కెయ్యది భద్రంబని తోఁచుచున్నది" యని పలికెను.

అందులకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు తండ్రికి నమస్కరించి "జనకా! శరీరధారు లెల్లరును, నిల్లనుకూపమునఁ బడి చావక, యరణ్యమునకుఁ బోయి చిత్తము శ్రీహరిపైఁ జేర్చి యుంచుట మే లని తోఁచుచున్నది" యని బదులు చెప్పెను. హిరణ్యకశిపునకు శ్రీహరి విరోధి యగుటచేఁ బ్రహ్లాదుని పలుకు లాతనికి వింతగఁ దోఁచి "వత్సా! నీపలుకులు నాకు మిగులఁ జోద్యముగ నున్నవి. ఈబుద్ధి నీకే తోఁచెనా! లేక యెవ్వరైన బోధించిరా! ఆశ్రీహరి మన కపరాధముఁ జేసినాఁడు. ఆతనిని స్మరించెదవేల? శౌర్యమును బూని రణరంగమున శత్రువులఁ

జంపవలయును. సిద్ధులను వేధింపవలయును. మునులను బాధింపవలయును. గరుడోరగాదుల సంతాపమందింపవలయును. అంతియే కాని హరి యనియు, గిరి యనియుఁ బలుకుట దైత్యకులాచారము కాదు," అని పలికెను. తండ్రిమాటలు విని ప్రహ్లాదుఁడు గురులతో నిట్లనెను. "మోహరాగాదుల జయించి శ్రీహరి యందుఁ దనచిత్తముఁ జేర్చి సర్వము నాతఁడే యని తలంచు వానికి వీరు వా రనుభేద ముండదు. ఇట్టిమాయలోఁ బడిన మూఢులు పరమాత్మను జూడఁజాలరు.

"తే. ఇనుమయస్కాంతసన్నిధి • నెట్లు భ్రాంత
మగు, హృషీకేశుసన్నిధి • నావిధమునఁ
గరఁగుచున్నది దైవయో • గమునఁ జేసి
బ్రాహ్మణోత్తమ! చిత్తంబు • భ్రాంత మగుచు.

నాచిత్తము పూర్తిగా శ్రీహరియందుఁ జిక్కియున్నది.

"సీ. మందారమకరంద • మాధుర్యమునఁ దేలు
మధుపంబు వోవునే • మదనములకు
నిర్మలమందాకి • నీవీచికలఁ దూఁగు
రాయంచ సనునె తరం • గిణులకు
లలితరసాలప • ల్లవఖాది యై చొక్కు
కోయిల చేరునే • కుటజములకుఁ
బూర్ణేందుచంద్రికా • స్ఫురితచకోరకం
బరుగునే సాంద్రనీ • హారములకు

తే. సంబుజోదరదివ్యపా • దారవింద
చింతనామృతపానవి • శేషమత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ • జేరనేర్చు
వినుతగుణశీల మాటలు • వేయునేల.

ప్రహ్లాదునిపలుకుల కాగ్రహమంది గురుఁడు "నీవు బాలుఁడవు మేము చెప్పినశాస్త్రములలో నొక్కటియైన మీతండ్రికిఁ జెప్పక విరోధిం గూర్చి ప్రశంసించుచు మాకుఁ దలవంపులు గూర్చితివి," అనిపలికి, యాతనిని మరలఁ జదివించి నీతులు బోధించి తోడ్కొనివత్తు మని హిరణ్యకశిపునితోఁ జెప్పి, కొని పోయిరి. కొన్నాళ్లు చనినపిదప గురుపుత్రులు ప్రహ్లాదునిఁ దండ్రియొద్దకుఁ దీసికొనిపోయిరి. లీలావతిగూడఁ బుత్రునివెంట నేగెను. ఆమె ప్రహ్లాదునకు "కుమారా ! మీతండ్రికిఁ గోపమువచ్చుపలుకులఁ బలుకకుము," అని చెప్పెను. శ్రీమన్నారాయణనామసంస్మరణమునఁ గలుగుచున్న యానందముచే శరీరము మఱచుచున్నవాఁడును, హరిభక్తి సంపూర్తిగనభ్యసించినవాఁడును, తల్లిగర్భమునం దున్నప్పుడే చిత్తమును ముకుందునియందుఁ జేర్చినవాఁడును నగుప్రహ్లాదుఁడు గురువులచేఁ గొనిపోఁబడి తండ్రికి నమస్కరించి నిలుచుండెను. కుమారుని జూచి తండ్రి ముదం బంది, "వత్సా ! ఉపాధ్యాయులు నీ కేమిశాస్త్రములు బోధించిరి. నీ వేమి చదివి గ్రహించితివి?" అని యడిగెను. అందులకుఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లు ప్రత్యుత్తరముం జెప్పెను.

"తండ్రీ! నేను సమస్తశాస్త్రములుం జదివినాఁడను. శ్రీహరిని సేవించుచు నుండుటయే ముఖ్య మని నేను గ్రహించితిని.

సీ॥ కమలాక్షు నర్చించు ♦ కరములు కరములు
శ్రీనాథు వర్ణించు ♦ జిహ్వ జిహ్వ
సురరక్షకునిఁ జూచు ♦ చూడ్కులు చూడ్కులు
శేషశాయికి మ్రొక్కు ♦ శిరము శిరము
విష్ణు నాకర్ణించు ♦ వీనులు వీనులు
మధువైరిఁ దవిలిన ♦ మనము మనము
భగవంతు వలఁగొను ♦ పదములు పదములు
పురుషోత్తమునిమీఁది ♦ బుద్ధి బుద్ధి
తే. దేవదేవునిఁ జింతించు ♦ దినము దినము
చక్రహస్తుని బ్రకటించు ♦ చదువు చదువు
కుంభినీధవుఁ జెప్పెడి ♦ గురుఁడు గురుఁడు
తండ్రి! హరిఁ జేరుమనియెడి ♦ తండ్రి తండ్రి."

"సీ॥ కంజాక్షునకుఁ గాని ♦ కాయంబు కాయమే
పవనకుంభితచర్మ ♦ భస్త్రి గాక
వైకుంఠుఁ బొగడని ♦ వక్త్రంబు వక్త్రమే
ఢమఢమధ్వనితోడి ♦ ఢక్క గాక
హరిపూజనము లేని ♦ హస్తంబు హస్తమే
తరుశాఖనిర్మిత ♦ దర్వి గాక

కమలేశుఁ జూడని • కన్నులుం గన్నులే
తనుకుడ్యజాలరంధ్ర • ములు గాక

ఆ. చక్రిచింతలేని జన్మంబు • జన్మమే
తరళసలిలబుద్బు • దంబు గాక
విష్ణుభక్తిలేని • విబుధుండు విబుధుఁడే
పాదయుగముతోడి • పశువుగాక."

సీ. సంసారజీమూత • సంఘంబు విచ్చునే
చక్రిదాస్యప్రభం • జనము లేక
తాపత్రయాభీల • దావానలం బారునే
విష్ణుసేవామృత • వృష్టి లేక
సర్వంకషాఘౌఘ • జలరాశు లింకునే
హరిపదసేవాబడ • బాగ్ని లేక
ఘనవిపద్గాఢాంధ • కారంబు లడఁగునే
పద్మాక్షునుతిరవి • ప్రభలు లేక
తే. నిరుపమానపునరావృత్తి • నిష్కళంక
ముక్తినిధి గానవచ్చునే • ముఖ్యమైన
శార్ఙ్గకోదండచింతనాం • జనము లేక
తామరసగర్భునకు నైన • దానవేంద్ర."

ఈవిధమున నిర్భయచిత్తుఁడై పలికిన కుమారునిపలుకుల కలుక వొడమి హిరణ్యకశిపుండు గురుపుత్రుల విలోకించి, వారే తన తనయున కట్టిబోధలు గావించిరని దూషించెను. అందులకు

గురుపుత్రులు తమవలన నావంతయు దోషము లేదని తెలుప, దానవేంద్రుఁడు తనయుని గాంచి "గురువులు చెప్పని యీవిషయములు నీ కెవ్వరు బోధించి" రని యడిగెను. ప్రహ్లాదుఁడు "తండ్రీ! సంసారవార్ధిని మునిఁగి, మోహానురాగపాశములచేఁ గట్టువడి, చచ్చుచు, మరలఁ బుట్టుచు నుండు వానికి హరిభక్తి యొకరు బోధించినను లభింపదు. లక్ష్మీనాథసేవానౌకచేతఁ గాని భీకరసంసారసముద్రము నెవ్వరును దాఁటఁ జాలరు." అని పలుకఁగనే హిరణ్యకశిపునకుఁ గ్రోధ మధికమై, తనయంకమున నున్నయాతని గ్రిందకుఁ ద్రోసి మంత్రులను జూచి "పినతండ్రిని జంపినహరి నీతఁడు ప్రశంసించుచు, మనకులాచార మంతయు మన్ననఁ గలుపుచున్నాఁడు. ఈజనకద్రోహిని మీ యిచ్చవచ్చినయట్లు శిక్షింపుఁడు," అనిపలికెను.

దైత్యేంద్రునియాజ్ఞ ననుసరించి దానవభటులు ప్రహ్లాదుని గొనిపోయి హరిభక్తి విడువు మని పలుకుచు శూలములతోఁ బొడిచిరి. ఆతఁ డిసుమంతయు భయ మందలేదు. తనచిత్త మంతయు హరిపైఁ జేర్చి యుండెను. భటు లాతని నెంతకొట్టుచుండినను బాఱిపోవుట కైనఁ బ్రయత్నింపలేదు. రక్షింపు మని తల్లిదగ్గిఱ కైనఁ బోవలేదు. శరీర మొక్కింతయుఁ గందలేదు. ముఖము వాడలేదు. దైత్యభటు లాతని నేనుఁగులచేఁ ద్రొక్కించిరి. సర్పములచేఁ గఱపించిరి. అగ్నిలోఁ ద్రోసిరి. దానవేంద్రుఁ డిదియంతయుఁ జూచి తనచిత్తమున "అక్కటా! ఈతనివిషయమై చేసినమారణోపాయము లన్నియు వ్యర్థము

లేదని. ఈతనిని రక్షించువా రెవ్వరును గనుపింపరు. ఈతఁడు మహామహిమ గలవాఁడు గాఁ గన్పట్టుచున్నాఁడు. వీనితో వైరము నాకు మరణమునకుఁ గారణ" మని తలంచుచుండెను. అప్పుడు శుక్రాచార్యునిపుత్రులు వచ్చి "రాజేంద్రా! నీవు విచారింపవలదు. శుక్రాచార్యులు నేఁడో రేపో వచ్చును. ఆయన యీకుమారుని నీతికుశలునిఁగా జేయును. ఇంతలో మే మీతనికి గృహస్థధర్మముల బోధింతు" మని చెప్పి ప్రహ్లాదునిఁ బిలుచుకొనిపోయిరి.

—:శ్రీహరినరసింహరూపమున హిరణ్యకశిపుని వధించుట.:—

———:o:———

గురుపుత్రులు ప్రహ్లాదునకు గృహస్థధర్మముల బోధింప సాగిరి. కామమోహములకుఁ జిక్కక హరిం గొల్చువారి కట్టివి తగ వని ప్రహ్లాదుండు తలఁచెను. ఇదియుం గాక విద్యార్థుల నెల్లరకును నాతఁడు హరిభక్తిం గూర్చి బోధించి వారిని హరిభక్తులుగాఁ జేసెను. విద్యార్థులు తమతమపుస్తకములఁ బాఱవైచి ప్రహ్లాదునితో హరిని గీర్తించుచుండిరి. ఇఁక దమబోధ పనిసేయ దని తలఁచి గురుపుత్రులు ప్రహ్లాదుని దండ్రికడకుఁ దోడ్కొనిపోయి "దానవేంద్రా! నీకుమారున కిఁక మే మేమియుఁ జెప్పఁజాలము. ఈతఁడు తోడి విద్యార్థులను గూడ హరిభక్తులుగాఁ జేసినాఁడు," అని పలికిరి. ఆమాటలకు హిరణ్యకశిపుండు ప్రళయరుద్రునిలీల మండిపడి

కుమారున కిట్లు పలికెను. "ఓరీ! దేవత లందఱును నాకు భయమంది యుందురు. అట్టిచో నీవు నాయాజ్ఞ దాటుట కెట్లు సాహసించితివి? గురుబోధ వినక, తోడిబాలురకుఁగూడ హరిభక్తి నుపదేశించి, మనవంశాచారము నేలఁ గల్పితివి. ఇఁక నిన్ను వధించి దైత్యధర్మము గాపాడెదఁగాక! నేను దిక్కులన్నియు గెలిచితిని. నీకు దిక్కెవ్వఁడు? నీ వెవ్వనిబలము నమ్మి నాయాజ్ఞ నుల్లంఘించుచుంటివి?" అని పలికినతండ్రివాక్యములకుఁ గొమరుఁడు వినయముతో నిట్లు బదులుచెప్పెను.

"బలవంతులకును, బలహీనులకును, బ్రహ్మాదులకును, సమస్తప్రాణులకును నెవ్వఁడు బలమో, యట్టిమహాత్ముఁడే నాకును బలము. దిక్కు గలవారికిని, దిక్కు లేనివారికి నెవ్వఁడు దిక్కో యాతఁడే నాకును దిక్కగును. తండ్రీ! నీవు భువనముల నన్నిటిని జయించితివి గాని, యింద్రియముల జయింపఁజాలవైతివి. నిన్నుఁ గట్టివేసిన నీయాఱ్వురుశత్రువులను జయించితేని నీకు లోకములో శత్రువే యుండఁడు. నీవు ధర్మమును బాలింపుము. సంసారముఁ జాలింపుము. హరిపై భక్తి గలింపుము." అని చావునకుఁగూడ వెనుదీయక పలుకుచున్నకొడుకుమాటలకు రాక్షసేంద్రుఁ డద్భుతము నాగ్రహము నంది "ఓరీ! నీవు నా కెదురాడుచుంటివి? నాకంటె నీజగమునకుఁ గర్త యెవ్వఁడును లేఁడు. నీ వేమో హరిని గీర్తించుచుంటివి. నాతమ్ముని జంపిన యాహరికై నేను ప్రపంచమంతయు వెదకితిని. ఎందును గానరాఁడు. వాఁ డెక్కడ నే క్రియ నుండును? తెలుపుము.

ఉన్నను నీ హరిని చూపక నంత వధించెద" నని భీకరముగ పలి
కెను. ప్రహ్లాదుం డి ట్లనెను.

"మ. కలఁ డంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ డా కాశంబునం
[గుంభినిం
గలఁ డగ్నిం దిశలం బగళ్ళ నిశలన్ ఖద్యోతచంద్రాత్మలం
గలఁ డోంకారమునం ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలిం గవ్యక్తులం
[దంతటం
గలఁ డీశుండు గలండు తండ్రి వెదకం గా నేల యీ యా యెడన్.

క. ఇందు, గలఁ డందు లేఁ డని
సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం
డెందెందు వెదకిచూచిన
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి వింటే."

ప్రహ్లాదుఁడు తండ్రితో నిట్లు పలుకునవసరమున దీనసంరక్షణ పరాయణుఁ డగు నారాయణుఁడు నరసింహరూపమును ధరించి యుండెను. శ్రీహరి ప్రతిచోట నున్నాఁ డని ప్రహ్లాదుఁ డన్నమాటలు విని కోపించి హిరణ్యకశిపుఁ డాతనిఁ గాంచి" "ఓరీ! ఈ సభాస్థలమునం గల స్తంభమున హరిని జూపఁ గలవా!" యని పలికెను. అందులకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు "తండ్రీ! జగంబంతట నిండియుండు పరమాత్ముఁ డీ స్తంభమునమాత్ర మేలయుండఁడు? నీవు సంశయింపఁ బని లేదు. నీ వాతని నిందు దర్శింపఁగలవు" అని భయరహితుఁ డై పలికెను. అంతట

దానవేంద్రుఁడు "నీ వివరమును భద్రముగాఁ గాపాడు కొమ్మని చెప్పిన మాటలను లక్ష్యముసేయక హస్తమున నున్న ఖడ్గము జళిపించుచు "హరి నిందుఁజూపు" మని సభాస్తంభమును నడుచేతితోఁ గట్టిగాఁ గొట్టెను. వెంటనే శ్రీహరి హిరణ్యకశిపునకు బ్రహ్మ యిచ్చినవరమునకుఁ బ్రతిఘటనముగా నరసింహరూపమున స్తంభమునుండి యీవలకు వచ్చి, కేవలము నరరూపంబును, మృగరూపంబు గాని నరసింహరూపమున, రాత్రియును బవలును గాని సంధ్యాసమయమునను, భూమియు గగనముగాని యూరుభాగమున, శస్త్రాస్త్రములు గాని నఖంబుల, జగత్కంటకుం డైనయాహిరణ్యకశిపు నుదరంబును ఛేదించి, తద్రక్తమును గంధముగాఁ బూసికొని, ప్రేవులు కంఠమాలికలుగా ధరించి, భయంకరమూర్తి యై యొప్పెను. దానవేంద్రుని మృతికి సంతోషించి బ్రహ్మాదిదేవత లచ్చటికి వచ్చిరి. కాని యెవ్వరును నరసింహదేవుని సమీపింపఁ జాలరైరి. ప్రహ్లాదుఁడే యాదేవుని పాదములకు నమస్కరించి బహువిధంబుల స్తుతించెను. శ్రీహరి ప్రహ్లాదునియెడలఁ బ్రసన్నుఁడై వరము లిచ్చి యంతర్ధానుఁ డయ్యెను.

---

13. [గజేంద్రమోక్షము.]

:o:

త్రికూటంబను బర్వత ముండెను. ఆపర్వతమునుండి సెలయేటిమొత్తములు ప్రవహించుచుఁ జూపఱకుఁ గనుల పండువ యొనర్చుచుండును. ఆపర్వతమున కనతిదూరమున

లోనొక మహాసరస్సు గలదు. ఆయరణ్యమునుండి యొకనాఁడు కొన్ని యేనుఁగులు జలక్రీడార్థమై బయలుదేరి మార్గమధ్యమున వివిధ క్రీడల వినోదించుచుఁ బోవుచుండెను. ఆగజముల నాథుఁడు మాత్ర మొక్కో మార్గము పట్టి, పిపాసాపీడితుఁడై పోయిపోయి యగాధసలిలపూరం బగు నొక్క కాసారంబును గాంచి యందుఁ బ్రవేశించె. కమలాకర జలంబుల గ్రోలి, పిదపఁ దొండమున జలమును బూరించి, దేహముపైఁ జల్లుకొనుచు జలక్రీడఁ జేయుచుండెను. అప్పుడు నీటియం దున్న భయంకర గ్రాహ మొకటి యాకరిని బట్టుకొనెను. కరాటమునకు వనాటమునకును బెక్కునాళ్లు పోరాట మయ్యెను. ఎంత పోరాడినను గజంబు మకరినుండి తప్పించుకొని యీవలఁ బడజాలక యుండెను. మకరిబలము హెచ్చుచుండెను. కరిబలము తగ్గుచుండెను. గజము తనకు గ్రాహమువలన మృత్యువు తప్పదని నిశ్చయించి పరమాత్ముం డగువాని మనంబునందుఁ జేర్చి యిట్లు చింతించెను.

“ నే నేవిధమున నీజలగ్రహంబును గెలుతును ? ఎవ్వరిని శరణంబు వేఁడుదును ? నా మొర నెవ్వ రాలించి రక్షింతురు ?

“ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ • మెవ్వనిలోపల నుండు లీనమై
యెవ్వనియందు డిందుఁ బర • మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూల
[కారణం

బెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయుఁ ♦ డెవ్వఁడు సర్వము దానయైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు ♦ నీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్."

సర్వలోకములును, లోకస్థులును నశించి యలోకమైనను బ్రళయసమయమున నేకాకృతి నెవ్వఁడు వెలుంగునో యట్టి మహామాన్యుని శరణుఁ బొందెదను. దేవతలును దాపసులును జనమహిమఁ గనుఁగొనఁజాల కుండుటకై యనేకరూపంబులతో నెవ్వఁడు వర్తించునో యట్టిలోకకర్త నాశ్రయింతును. ముక్తసంగు లగువారి కెవ్వఁడు దిక్కో, యామహాత్ముఁడు నాకును దిక్కగుఁగాక! బ్రహ్మాదిదేవతల కాయాయధికారము లిచ్చి, జగం బెవ్వఁడు నడుపునో వానిని భజింతును.

"క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ
గలఁ డందురు పరమయోగి ♦ గణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను
గలఁడు కలం డనెడివాఁడు ♦ కలఁడో లేఁడో."

అని యీవిధంబునఁ జింతించి, మరలఁ బరమేశ్వరు నుద్దేశించి

"శా. లావొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలో ♦ లం బయ్యెఁ [బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛవచ్చెఁ దనువున్ ♦ డస్సెన్ శ్రమం [బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మ ♦ న్నింపందగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర! కావవే వరద! సం ♦ రక్షించు భద్రాత్మకా."

ఓ దేవదేవా! పురుషోత్తమా! జలగ్రహముచేఁ జిక్కిన నా ప్రాణములు పోవుచున్నవి. ఇఁక నేను దీనితోఁ గలహింపఁ జాల. యోగిజనవంద్యా! నన్ను రక్షింపుము. నీవు తప్ప నాకెవ్వరును దిక్కు లేరు." అని వేఁడికొనెను.

గజేంద్రుని ప్రార్థన వైకుంఠములో మందిరమునందు రమాదేవితో వినోదసంభాషణంబున నున్న శ్రీమన్నారాయణుఁ డాలించెను. వెంటనే ఆపరమాత్ముఁడు గజేంద్ర ప్రాణ సంరక్షణంబునకుఁ దొందర గలవాఁడై, లక్ష్మీదేవి కైనఁ దెలుపక, చక్రమునైన ధరింపక, పరివారమునైన రమ్మనక, గరుడునినైనఁ బిలువక బయలుదేరెను. ఆతనివెంట గరుడుఁడును, లక్ష్మియుఁ బోయిరి. లక్ష్మీదేవి తననాథుఁ డెచ్చటికిఁ బోవుచున్నాఁడో తెలియక "అనాథాలాపము లేవైన చెవులఁ బడెనా! వేదంబుల నేరక్కసుఁడైన ముచ్చిలించెనా! అమరలోకముమీఁది కేదానవుఁడైన దండెత్తెనా? భగవంతుఁ డను హరిం జూపుమని సాధువుల నేదుర్జనుఁడైన బాధించుచుండెనా" యని పరిపరివిధముల నాలోచించుచుఁ బోయెను.

శ్రీహరి యాకాశమార్గమునఁ బోవునప్పుడు దేవతలు కొందఱెదురై నమస్కరించినను, కరిసంరక్షణోద్యోగము వహించి తొందరగాఁ బోవుచున్న యాతఁడు వారి ప్రణామంబులు గూడఁ గైకొనలేదు. ఆతఁడు తిన్నగాఁ బోయి కరీంద్రుఁడున్న సరసిం జేరి చక్రమును దలంచిన యంతనే యా యాతనిహస్తము నలంకరించెను. అంతట నాతఁడు

నాచక్రమును బ్రయోగింప, నయ్యది కాసారంబునుజొచ్చి యామకరిం ద్రుంచెను. పిదపఁ గరుణాసాగరుఁడై పరమాకళత్రుఁడు గజంబును జలంబు వెలుఁదిగిచి, తనహస్తములచే స్పృశించెను. పుండరీకాక్షునికరసంస్పర్శవలన గజేంద్రుఁడు తాపము వాసి సంతోషముతో ఘీంకారముం జేసెను.

14. [కూర్మావతారము.]

యుద్ధములో దేవతలు దానవుల కోడి తేజోహీను లై తమయునికిపట్టుల విడిచి యందందుఁ దిరుగసాగిరి. వా రొకనాఁడు చతుర్ముఖునిసన్నిధికిఁ బోయి తమ్ముద్ధరింపు మని ప్రార్థించిరి. బ్రహ్మ వారిని వెంటఁబెట్టుకొని శ్రీహరిపాలికేగి యామహాత్మునకు వారిదుస్థితి విన్నవించెను. శ్రీహరి దేవతలయెడలఁ గృపాంతరంగుఁడై యిట్లు పలికెను. "బృందారకులారా! తనకుఁ గాలము కానప్పుడు సర్పము మూషకమున కొదిఁగి యుండునట్లు దనకు సత్త్వము కలుగువఱకును విరోధి కడంగి యుండవలయును. మీ రిఁక నమృతోత్పాదన ప్రయత్నమునకుఁ బూనుకొనుఁడు. అమృతపానముం జేసినచో మీరు మరణవర్జితదేహు లగుదురు. క్షీరసాగరమున సర్వతృణాలతౌషధములు వైచి, మందరశైలమును మంథానముగ

నొనర్చి, వాసుకిని కవ్వత్రాడుగఁ గావించి నాసహాయమున మీరు తరువుఁడు. మీరు విజయమును గాంతురు. పాపమతు లగుటచే రాక్షసులు దుఃఖమును బొందుదురు."

శ్రీహరివాక్యములకు సంతోషించి యమరులు తమ నెలవుల కేగిరి. పిదప దేవేంద్రుఁడు, దైత్యచక్రవర్తి యైన బలిం జేరి విరోధము లేనివానివలె నాతనిని సేవింపఁ గడఁగెను. దేవేంద్రుని భక్తి వినయములు చూచి, బలిచక్రవర్తి యాతని కేమియు హానిసేయవల దని తనవారి కెఱింగించెను. ఇట్లనేకదినములు గడచెను. ఒకదినంబున సురేంద్రుఁడు దానవులెల్లరును వినుచుండ బలిని జూచి "మీరును మేమును నన్నదమ్ములము. మనలో మనకు విరోధమేల? ఇంతవఱకును మనకు జరిగిన యుద్ధములు చాలును. ఇఁక మాకును దైత్యులకును నీవు విభుఁడవు. మన మన్యోన్యానురాగమున వర్తించుచుంటిమేని శుభంబులఁ బడయఁగలము," అని వచించి యమృతమథనంబును గూర్చి తెలియఁజేసెను. మహేంద్రుని వాక్యములకు దానవు లందఱును సమ్మతించి యమృత ప్రయత్నము సేయనెంచిరి. తరువాత దేవదానవులు మందర నగరంబును జేరి, దాని నతికష్టముమీఁదఁ బెల్లగించి, శిరములపైఁ బెట్టుకొని క్షీరసముద్రమునకుఁ బోవుచుండిరి. పర్వత భార మధిక మగుటచే మార్గమధ్యమున వారిలోఁ బెక్కండ్రు మడిసిరి. దేవతలు చింతించుచుండ నదృశ్యరూపమున నచ్చటనే యున్న శ్రీహరి యాపర్వతమును బంతివలె నెత్తి,

దానిని క్షీరసాగరమునకుఁ జేర్చుమని గరుడున కాజ్ఞాపించెను. గరుడుఁ డట్లొనర్చెను.

పిదప దేవదానవులు వాసుకిని రావించి, ఫలభాగ మిచ్చునట్లు సమ్మతింపఁజేసి మందరాచలంబును సాగరంబునఁ బడవేసి, వాసుకిని దానికిఁ జుట్టి, తఱచుటకుఁ బ్రారంభించిరి. మొదలఁ గుదురు గలుగక పోవుటచే నాకొండను ధరింపఁజాలక దేవదానవు లనేకులు నీటఁబడిరి. గిరి సముద్రమునఁ బడ నుండెను. అప్పుడు శ్రీహరి దేవతల ననుగ్రహింపఁదలఁచి యొకమహాకూర్మమై జలరాశిం జొచ్చి, యానగము నీటఁ బడకుండఁ దన వీఁపుపై నెత్తి నిలిపెను. సురాసురులు సంతోషించి మరలఁ ద్రచ్చుటకుఁ బ్రారంభించిరి. అట్లు తఱచుసమయమున హాలాహలము జనించెను. ఆవిషము శతకోటి మార్తాండతేజమున నొప్పుచు, నెవ్వరికిని జూడ నశక్యమై నలు దెసల వ్యాపించి, మహాభయంకరమై యుండెను. దేవత లచ్చట నిలువఁజాలక రక్షింపుమని శంభునికడకుఁ బోయి వేఁడుకొనిరి. అంతటఁ బరమేశ్వరుఁడు దేవతల రక్షింపఁ దలఁచి క్షీరసాగరముకడకు వచ్చి, భయంకరమైనయాహాలాహలము తనమహిమచేఁ జేత నమర్చి, జంబూఫలము క్రింద నాహారించెను. ఆమ్మహానుభావుఁ డావిషమును దనకంఠబిలమున నిలిపి బ్రహ్మేంద్రాదుల వినుతిఁబొందెను. దేవదానవులు మరలఁ ద్రచ్చునవసరమున గామధేనువు జనించెను. దానిని దేవమునులు గైకొనిరి. తరువాత యుచ్చైశ్శ్రవ మనుహయ

మును, నైరావత మనుగజమును, కల్పవృక్షమును గలిగెను. చంద్రుఁడుదయించి, బ్రహ్మయాజ్ఞ ననుసరించి నిజస్థానమున కేగెను. లక్ష్మి యుదయించి విష్ణుని జేపట్టెను. తుదకు నిఖిల వైద్యశాస్త్రనిపుణుఁ డగు ధన్వంతరి యమృతకలశహస్తుఁడై వెడలి వచ్చెను. ఆయమృతకుంభమును జూచి చావులేని మందు మన కబ్బె నని దైత్యు లాధన్వంతరిహస్తములనుండి లాగుకొనిరి. దేవతలు తెల్లపోయి చూచుచుండిరి. దానవులలోఁ గొందఱు దేవతలుకూడ మాతోపా టమృతము ననుభవింప నర్హు లని పలుకుచుండిరి. అట్టిసమయమున దేవతలకు శుభం బులఁ గూర్ప శ్రీమన్నారాయణుఁడు మోహినీరూపమున సురాసురుల మధ్యమున నిలిచెను. జగన్మోహనమైన కపట మోహినీస్వరూపమును జూచి దానవులు విభ్రాంతులై సమీపించి "ఓస్త్రీరత్నమా! మే మందఱమును కశ్యపుని సంతతివారము. మేము సభదీర్చి యాసీనులమై యుందుము. ఈయమృతమును నీవు పక్షపాతములేకుండ మా కందఱకును బంచుము," అని పలికిరి.

ఎట్లయిన దానవుల వంచింపఁ దలఁచి మోహినీ రూపము గొన్న శ్రీహరిదానవులను దరచిఱునగవులచేతను, మృదుమధురవాక్యములచేతను, వాలుఁజూపులచేతను భ్రమింపఁజేయుచు, నిరుతెగలవారిని పంక్తులుగాఁ గూర్చుండఁజేసెను. దైత్యులను, ముసిముసినగవులచేతను, బావా-మఱఁదీ యని వావులు గల్పించి పిలుచుటచేతను, దేహములు మఱపించి

నెమ్మదిగా నమృతమంతయు దేవతలను ద్రాగఁజేసెను. ఆసమయమున రాహు వనుదైత్యుఁడు దేవతలలోఁ జేరి యమృతముఁ ద్రాగుచుండ సూర్యచంద్రులు నారాయణునకు సన్న సేయ నాతఁడు రాహువుశిరమును జక్రముచేఁ ద్రుంచెను. కాని యాతనిశిరము మాత్రము సుధాపిక్తమై యమరత్వ మందెను. బ్రహ్మ రాహుశిరమును గ్రహముగఁ జేసి యంబరంబున నిలిపెను. ఈకారణముచేతనే రాహువు పర్వములయందు సూర్యచంద్రులను బట్టుచుండును. ఈవిధమున శ్రీహరి యమృతమంతయు బృందారకుల కిచ్చి యదృశ్యుఁ డయ్యెను.

దైత్యు లీమోసమును గ్రహించి యమరులతోఁ సమరమునకుఁ గడంగిరి. హరికరుణవలన బృందారకులకు విజయము కలిగెను. యుద్ధమున మృతిచెందిన దానవులను శుక్రాచార్యుఁడు మృతసంజీవనీవిద్యామహిమంబున బ్రదికించి, యసురుల కిది మంచికాలము కాదని నుడివెను. అంతట బలిచక్రవర్తి శుక్రాచార్యునివాక్యముల ననుసరించి దైత్యులఁ దోడ్కొని పశ్చిమగిరిఁ జేరెను,

---

15. [వామనచరిత్రము.]

—:o:—

దేవదానవయుద్ధమున నోడినదానవు లెల్లరును దమ యేలిక యగుబలితోఁ బశ్చిమశిఖరిఁ జేరిరికదా! దైత్యాచార్యుఁ డగుశుక్రుఁడు బలిచక్రవర్తిచే విశ్వజిత్తను పేరుగల

యొకగొప్పయాగమును జేయించెను. ఆయాగ మొనర్చుటచే బలికి సువర్ణరథమును, మార్గాంతునివాయులంబులఁ బోలు హయంబులును, సింహధ్వజమును, గవచమును నగ్నిహోత్రుఁ డొసంగెను. శుక్రుఁడు శంఖ మిచ్చెను. ఇట్టి వస్తువు లభించుటచేత నాబలి దైత్యేంద్రుఁడు మిగులఁ బరాక్రమ వంతుఁ డై చతుర్దశభువనభయంకరుఁ డై యుండెను.

ఈవిధమున నమితపరాక్రమంబున దర్పించి యున్న యాబలి, దేవేంద్రుని సాధింపనెంచి చతురంగబలములతోఁ బోయి దేవతారాజధానిని ముట్టడించెను. ఆసమయమున మహేంద్రుఁడు దేవగురుఁ డైనబృహస్పతిని రావించి "గురువర్యా! బలిదానవుఁ డిప్పుడు మనపై దాడివెడలి వచ్చినాఁడు. వీని కిట్టిబల మిప్పు డెట్లు గలిగినది? వీని నెట్లు మనము జయింపఁగల" మని పలికెను. బృహస్పతి యందులకు "శచీనాథా! శుక్రాచార్యుఁడు చేయించిన యాగమువలన వీని కింత బలము సేకుఱినది. ఈతని నెదిరించుటకు శ్రీహరి తప్ప నితరులు శక్తులు గారు. ఈసమయములో మన మమరావతిని విడిచి పోవుట మంచిది. శుభదినములు వచ్చినప్పుడు మరల రావచ్చు"నని చెప్పెను. బృహస్పతి వాక్యము లాలించి దేవేంద్రుఁ డమరులతో దేవలోకము విడిచి చనెను.

బలి నాకలోకమును వశము చేసికొనియెను. శుక్రుఁ డతనిచే శతాశ్వమేధములు చేయించెను. దానవుఁ డైనను బలిరాజ్యపాలనము ధర్మము ననుసరించి యుండెను. ఆతఁడు

దేవబ్రాహ్మణభక్తి, ధర్మాసక్తి, గురుజనానురక్తి గలిగి యుండెను. అతని పరిపాలనమున దరిద్రులు లేరు. పాడిపంటలు సమృద్ధిగా నుండెను.

బలివైభవ మంతయుఁ గాంచి యింద్రునితల్లి యగు నదితి, తనకుమారుఁడగు నింద్రుఁడు రాజ్యము గోలుపోయినందులకు విచారించి, భర్త యగు కశ్యపునిపాలి కరిగి తన పరితాపముఁ దెలిపి రక్షింపు మనివేఁడెను. కశ్యపుఁ డామెం గాంచి "ఇది యంతయు శ్రీహరి మాయ. నీవు శ్రీమన్నారాయణుని సేవింపుము. శుభములఁ బడయఁగలవు." అని చెప్పి శ్రీహరిఁ బూజించు క్రమముం దెలిపెను. అదితి శ్రీహరిని సద్భక్తితో సేవించెను. ఆమహానుభావుఁ డామెకుఁ బ్రసన్నుఁడై "సాధ్వీమణీ! నేను మాయోపాయమున బలిదర్ప మడఁచి యింద్రునకు రాజ్య మిచ్చెదను. అందులకై నేను నీకు సుతుఁడనయ్యెద" నని పలికి యంతర్ధానుఁ డయ్యెను.

అదితి కశ్యపుని సేవించుచుండెను. కొన్నాళ్లకామె గర్భము ధరించి కాలక్రమమున నొకశుభదినంబున హరిని బుత్రునిగాఁ గాంచెను. హరితనరూపమును మఱుగుపఱిచి కపటవటుఁడై యుండెను. ఈతఁడే వామనుఁడు. కశ్యపుఁ డాతని కుపనయనము గావించెను. కశ్యపుఁడు వామనున కుపనయనము గావించెను. వామనునకు బృహస్పతి జన్నిదమును, కశ్యపుఁడు ముంజియు, దితి కౌపీనము, భూదేవి కృష్ణాజినము, సోముఁడు దండమును, సరస్వతి యక్షమాలికయు, సప్త

ఋషులు కుశపవిత్రములు నర్పించిరి. కుబేరుఁడు భిక్షాపాత్ర మొసఁగెను. అందుఁ బార్వతి "అక్షయ" మని తొలిభిక్షఁ బెట్టెను.

దానము సేయుటయందు బలిచక్రవర్తిని జెప్పి మఱియొకరిని జెప్పవలయును. అర్థు లేదికోరిన నది యిచ్చును. వామనుఁడు బలివదాన్యతంగూర్చి విని, యతనిం గాంచుటకు బయలుదేఱెను. అప్పు డాబలి నర్మదానదీతీరమున నొకగొప్ప యాగముఁ జేయుచుండెను. వామనుఁడు తిన్నగా నాప్రదేశమున కరిగి యాయాగవాటికం బ్రవేశించెను. ఆప్రదేశ మనేకమునిపుంగవులతోడను, వేదపారాయణు లగు బ్రాహ్మణోత్తములతోడను, మంత్రవేత్తలతోడను నిండి యుండెను. సభ్యులు వామనుని జూచి వేదము లీరూపము నందె నని తలంచిరి. వామనుఁడు నెమ్మదిగా బలిని సమీపించి,

"ఉ. స్వస్తి జగత్త్రయీభువన ♦ శాసనకర్తకు హాసమాత్రవి
ధ్వస్తనిలింప భర్తకు ను ♦ దారపదవ్యవహర్తకున్ మునీం
ద్రస్తుతమంగళాధ్వరవి ♦ ధానవిహర్తకు నిర్జరీగళ
న్యస్తసువర్ణసూత్రపరి ♦ హర్తకు దానవలోకభర్తకున్."

అని దీవించి యాతని శిరముపై నక్షతలు చల్లెను. బలి సింహాసనమును దిగి, వామనుని చరణంబులకు నమస్కరించి, యాచరణంబులఁ గడిగి, జలంబును శిరంబుపైఁ జల్లుకొని సుఖాసీనుం జేసి కులగోత్రనామము లడిగి యిట్లు పలికెను. "భాను

రోత్తమా! నీవు వచ్చుటంజేసి నేను కృతార్థుఁడ నైతిని. మఖముగూడఁ బావనం బయ్యెను. నీ కేమి కావలయును. వస్త్రములా! కొకలా! ఫలములా! గోవులా! కరులా! భూవసనములా! భూషణములా!"

బలివాక్యములకు వామనుఁడు సంతసించి యిట్లు పలికెను. "దానవేంద్రా! నాకు నివాస మనునది యొకటి లేదు. సర్వప్రదేశములయందు నిండి యుందును. నే నెవ్వని వాఁడను గాను. అందఱును నావారే! లోకములో నేను నేర్వని దేదియు లేదు. నీవు మహాదాత వని నిన్నుఁ జూచుటకు వచ్చితిని. బ్రాహ్మణు లందఱివలె నిన్ను నిరంతరము యాచించుటకు వచ్చినవాఁడఁ గాను. నే నొంటివాఁడను. కావున నాకు మూఁడడుగులనేల యిచ్చినఁ జాలును."

వామనునివాక్యములకు బలి నవ్వి "ఓయీ వెఱ్ఱి బ్రాహ్మణుఁడా! ఈస్వల్పమునకేనా నన్ను యాచింప వచ్చితివి. యాచన యనఁగా నేమో తెలియనివానివలె నుంటివి. మఱే మయినఁ గోరు" మనియెను. మూఁడడుగులనేల తప్ప మ ఱేదియు వల దని వామనుఁడు బదులు చెప్పెను. వామనుఁడు కోరినదాన మిచ్చుటకు బలి సంసిద్ధుఁ డయ్యెను. అప్పుడు శుక్రాచార్యుఁడు బలికి రహస్యముగా నిట్లు పలికెను. "ఓదానవలోకచక్రవర్తీ! ఈతఁడు నిజమయిన భూసురుఁడు గాఁడు. దేవతలకు మేలుఁ గూర్పఁదలఁచి వచ్చిన శ్రీమన్నారాయణుఁడు. నిన్ను వంచించి నీభాగ్య మింద్రున కీయఁదలఁచి

నాఁడు. మహాకాయుఁడై మూఁడడుగులలో జగం బెల్ల నాక్రమించును. ఒకపాదమున భూమియు, నొకపాదమున నాకాశమును నాక్రమించెనేని నీ వెచ్చటికి వెడలఁగలవు? వివాహములందును, ప్రాణవిత్తమానభంగము లందును నబద్ధ మాడినఁ బాపము లేదు. కావున నీదానము మానుము."

బలిచక్రవర్తి శుక్రునివాక్యములకు సమ్మతింపలేదు. అతఁడు శుక్రునిగాంచి యిట్లనెను. "ఆచార్యా! ఇచ్చెద నని పలికి మరల లే దని పలుకుట కంటెఁ బాపము మఱియొకటి లేదు.

"శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే ♦ గర్వోన్నతిం [బొందరే
వా రేరీ సిరిమూటఁగట్టికొని పో ♦ వంజాలిరే భూమిపైఁ
బేరైనం గలదే శిబిప్రముఖులుం ♦ బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱచిరే ♦ యిక్కాలమున్ భార్గవా."

క్రతువులఁ గాని వ్రతములఁ గాని చిక్కని మహాత్ముఁడు నన్ను దాన మడిగినప్పు డీయ నని చెప్పఁగలనా?

"శా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పుపైఁ దనువుపై ♦ నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపై ♦ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిందగుట మీఁ ♦ దై నాకరం బుంట
మేల్గాదే రాజ్యము గిజ్యమున్ సతతమే ♦ కాయంబు [నాపాయమే."

ఈతఁడు శ్రీహరియే యగుఁగాక! అడిగిన దిచ్చుచున్న వ్వఁడు న న్నేలబంధించును? బంధించుఁగాక! అతఁడే కరుణించి విడచును! విడువఁడా పోనిమ్ము. అసత్యమునకు మాత్రము నాచిత్తము సమ్మతింపదు.”

ఇట్లు చెప్పి యాబలిచక్రవర్తి వామనునకు దాన మీయఁదలఁచి తనభార్యను హేమకలశముతోఁ జలముఁ దెమ్మని చెప్పెను. పిదప నాతఁడు వామనుని జూచి “బ్రాహ్మణోత్తమా? నీవాంఛితముఁ దీర్చుచున్నాను. నీపాదము లిటు దెమ్ము. కడిగెద” నని పలికి, యామాయామాణవకునిపాదములు కడిగి,

“శా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతే • విష్ణుస్వరూపాయ, వే
దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణిం • దాస్యామి యంచుం [గ్రియా
శీప్రౌఢిం దనుజేశ్వరుండు వడుగుం • జేసాఁచి పూజించి, బ్ర
హ్మప్రీతం బని ధారవోసె భువనం • బాశ్చర్యముం [బొందఁగన్.”

ఇట్లు మూఁడడుగులభూమిని దానముగా గ్రహించి వటుఁడు విశ్వరూపము ధరించి, యొకపాదమున భూతలమును, వేఱొకపాదమున స్వర్లోకమును నాక్రమించి, బలిం గాంచి “దానవేంద్రా! నేను రెండడుగులే గైకొంటిని. మూఁడవయడుగునకుఁ బ్రదేశము గానిపింపదయ్యెను. నీ విచ్చెద నని చెప్పితివి.

మూఁడవయడుగుఁ జూపు" మని పలికెను. బలి "దేవా! నే నసత్య మాడను. నీమూఁడవపాదము నాశిరమున మోపుము. నీవు శ్రీహరి వని తెలియుదు. నన్నీదానము గోరుట నాపుణ్యఫల మని తలంచెద" నని భక్తిపూర్వకముగఁ జెప్పెను. అంతట హరి యాబలిశిరముపైఁ బాద మిడి, కరుణించి యాతనిని సుతలంబున నుండు మని చెప్పి పంపించెను. వామనుఁ డీవిధమున దేవతాసామ్రాజ్యము మరల నింద్రున కొసంగెను.

---

16. [మత్స్యావతారము.]

---:o:---

మున్ను కల్పాంతమున ద్రవిడదేశాధీశుఁ డైనసత్యవ్రతుఁడు కృతమాలికానదీ తీరమున శ్రీమన్నారాయణుం గూర్చి జలపానమాత్రముఁ జేయుచుఁ దపంబొనర్చుచుండెను. అతఁ డొకదినంబున స్నానం బాచరించి హరికి జలతర్పణము సేయుచుండ నతనిదోసిట నొకచిన్నమీనము పడెను. అతఁడు దానిని మరల నదియందు విడువ నయ్యది రాజుతో నిట్లనెను. "భూపాలా! ఈనదియందు దుష్టమత్స్యరాజములకు భయంబంది, నీమఱుఁగుఁ జొచ్చితిని. అట్టియెడల నన్నుఁ గరుణఁ బూనక మరలఁ నిందుఁ బడవేయ నీకు ధర్మమా! ఇదియుంగాక పల్లెవాండ్రరుదెంచి వలల, బన్నినప్పుడు నే నెక్కడికిఁ బోవఁ

గలుగుమను. ఇం దుండినేని నన్నుఁ జాలరులు పట్టుకొనుటయో, లేక పెద్దచేపలు మ్రింగుటయో సంభవించును. కావున నన్ను రక్షింపుము."

ఆమాటలకు సత్యవ్రతుఁడు జాలివహించి దానిని సీర ములనుండి తీసి తన కమండలువులోఁ బెట్టుకొని యాశ్రమ మునకుఁ బోయెను. ఒకరాత్రిలో నామత్స్యడింభకము పెరిఁగి, కమండలువునం దుండుటకు నెలవు చాలక తన కుందు స్థలము చాలదని రాజునకుఁ జెప్పెను. అంతట రాజేంద్రుఁడు వే ఱొక పెద్దకలశంబును దెచ్చి దాని నందుంచెను. ముహూర్తమా త్రములో నామత్స్య మాకలశము గూడఁ బట్టనిదై యొప్పెను. దానిని గలశమునుండి తీసి యొక చిన్నమడుంగున వైచెను. నుడుగునకుఁగూడ నయ్యది పెద్దదై తన కందుఁ జరించుటకు వీలు లే దని పలికెను. నృపాలుఁడు మరల నొకపెద్దహ్రదంబున విడిచెను. హ్రదము గూడఁ జాలనట్టి శరీరము కలదయ్యెను. అప్పుడు సముద్రంబునఁ బడ వైచెను. ఆమీనము రాజుంగాంచి "ధరణీపాలా! ఇంతవఱకు నన్నుఁ గాపాడి తుదకు సాగరంబునఁ బడవేసితివా! ఇం దుండుమకరంబులు నన్నుఁ బ్రతుక నిచ్చునా?" యనెను. "మీనమా! మత్స్యముల కిట్టిశరీర ముండునా? నిన్నుఁ జూచిన నాకు మిగుల నాశ్చర్యము గలుగు చున్నది. ఆపన్నులను రక్షించుట కిట్టి మత్స్యాకృతి వహించిన శ్రీమన్నారాయణుఁడ వని నేను దలంచెద,"నని యనేకవిధంబుల రాజు స్తుతించెను.

మత్స్యాకృతి నున్న భగవంతుండు నిజభక్తుండైన సత్య వ్రతున కిట్లు పలికెను. "నేటి కేడవదివసమునం జతుర్భువనం బొక్క పగిది నిండును. జగంబు లన్నియు విలయాబ్ధిని మునుంగును. అప్పుడు నా పంపున నొకనావ చేరవచ్చును. దానిపై నోషధీసమూహంబును, బీజరాసులం నిడి సప్తర్షులతో నీవు విహరింపంగలవు. ఆనావ జలధితరంగములకు లోనుగాకుండ, దాని బొందవచ్చు గ్రాహంబుల నోడించుచు, నాకొమ్ముతుదిం బదిలముచేసి కాపాడెదను. దానం జేసి నీకును మునులకును నావంతయు భయం బుండదు. ఇందులకై నేను జలచరాకారంబు గైకొంటిని. నావలన నీవనుగ్రహింపఁబడుదువు." అని చెప్పి హరి యదృశ్యుం డయ్యెను.

అనంతరము శ్రీమన్నారాయణుని వాక్యములం దలంచి సత్యవ్రతుం డాతనిని స్మరించుచు వ్యాకులయుతుండై చెప్పినసమయమునకై వేచియుండెను. అంతం గల్పాంతము దాప, గొప్ప వర్షము గురియ నారంభించి జగము లన్నియు నంధకారమున ముంచివైచెను. సమస్తభూతములు ప్రళయజలధిం గూలెను. అంత బ్రహ్మరాత్రియందు విరించి యంతకమున్న ప్రాణిచయమును నిర్మించి యలసియుండినవాం డగుటచే నేవిధమయిన సృష్టియు మాని, చేయి తలగడంజేసికొని నిద్రింపం బోడంగెను. అట్లు నిద్రించుచున్న పరమేష్ఠిముఖమునుండి శ్రుతు లుద్భవమయ్యెను. ఆవేదములను హయగ్రీవుం డనురక్కసుండు తస్కరించి జలధిం జొచ్చెను. శ్రుతిచోరుం డగునారక్కసునిం గూల్ప హరి పాఠీనమై జలధిం జొచ్చి విహరింపందొడంగెను.

అంతకుమున్నే ప్రళయజలధి మహీవలయంబును ముంచుచుండ హరిప్రేరితయై యొకనావ వచ్చినఁ గాంచి, దానికొఱకు నిరీక్షించుచున్న సత్యవ్రతుఁడు దానిపై మునిసంఘముతో నెక్కి సముద్రమధ్యమున మత్స్యాకృతిని విహరించుచున్న దేవునిఁ బెక్కుభంగుల స్తుతించెను. శ్రీహరి సత్యవ్రతు ననుగ్రహించెను. పిదప జలచరాకారుఁ డగునాతఁడు సముద్రగర్భమును జొచ్చి హయగ్రీవుని వధించి వేదములఁ దెచ్చి, యప్పుడే మేల్కొని కన్నులు నలఁపుకొనుచు సృష్టికార్యమునకు యత్నించుచున్న యజున కిచ్చెను.

---

17 [అంబరీషోపాఖ్యానము.]

:o:

అంబరీషుం డనురాజేంద్రుఁడు భూతలంబును నిరంకుశముగఁ బరిపాలించుచుండెను. అతఁడు సద్గుణగరిష్ఠుఁడు. ధర్మమూర్తి. హరిభక్తుఁడు. శ్రీమన్నారాయణునిఁ గూర్చి సరస్వతీనదీతీరమునఁ బెక్కుయాగములు గావించి యనేకభూసురులను భూరిదక్షిణలచే సంతృప్తిఁ జేసెను. అమ్మేదినీకాంతుఁడు తనచిత్తమంతయు శ్రీహరిపదాయత్తంబు గావించి రాజ్యంబు సేయుచుండ, భగవంతుఁ డాతని నిర్మలభక్తికి మెచ్చి ప్రతిభటశిక్షణంబును, స్వజనరక్షణంబును నగుచక్రంబును బ్రసాదించెను.

ఈరాజునకు ద్వాదశీవ్రతము చేయునియమము గలదు. ఒకద్వాదశీదినంబున నారాయణుం బూజించి, యనేక భూసురులకు సంతృప్తిగ భోజనంబిడి, తాను బారణసేయఁ దలంచి యుండఁ, మహావిలాసుం డగుదుర్వాసుం డాతనిమందిరమున కరుదెంచెను. అంబరీషుం డామునిచంద్రునిఁ బూజించి, తనయింట భుజింపు మని కోరెను. దుర్వాసుం డందులకు సమ్మతించి స్నానార్థము నది కేగి, యెంతసేపటికిని రాకయుండెను. రాజును బ్రాహ్మణు లును నిరీక్షించుచుండిరి. ఆలస్య మైనచో ద్వాదశీవ్రతమునకు భంగ మొదవును, గావున, నావిషయమై శాస్త్రజ్ఞు లయిన బ్రా హ్మణపుంగవులతో నాలోచించి, నారాయణమతంబున జలపార ణముఁ జేసెను.

అంతలో దుర్వాసుఁడు వచ్చి, యంబరీషుఁడు జలపార ణముం జేసినసంగతి నెఱిఁగి ప్రళయరుద్రునిపోలె మండిపడుచు, “రాజాధమా ! నన్ను భుజించుటకు రమ్మని ప్రార్థించి, నేను రాకపూర్వమే భుజించి యిట్టియవమానముఁ గూర్తువా ! మును లయెడ నపరాధము గావించునీవు విష్ణుభక్తుఁడవా ! నేను గోపించినచో మాన్పువాఁ డెవ్వఁడు?” అనిపలికి తనజటంబెరికి రాజుపై వైచెను. అయ్యది శూలాయుధహస్త యైనమహాకృత్యయై యంబరీషుం డాసెను. విశ్వరూపుం డగుశ్రీహరి యీవిధం బెఱిఁగి యంబరీషుని రక్షించుటకుఁ దనచక్రమును బంపెను. అగ్నిజ్వాలలు గ్రక్కుచుఁ జక్ర మరుదెంచి దుర్వాసునిచేఁ బ్రయోగింపఁబడిన కృత్యను దహించి యంతటితో

నూరకుండక మునిపై కేగెను. దుర్వాసుఁడు ప్రాణభీతిచేఁ బరువెత్తఁదొడఁగెను. చక్ర మాతఁ డెక్కడికిఁ బోయిన నక్కడికి వెన్నంటుచుండెను.

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁబడి తో • నే తెంచుచక్రానల
జ్వాలల్ మానుపువారు లేమిఁజని దేవ • జ్యేష్ఠు [లోకేశు వాఁ
డాలోకించి, విధాత విశ్వజనన • వ్యాపారపారీణ రే
ఖాలీలేక్షణ చూడవే కరుణఁ జ • క్రంబు న్నివారింపవే."

అని బ్రహ్మను జేరి రక్షింపుమనియెను. ఆతఁ డందులకు శక్తుఁడఁగా నని పలికెను. శివునిఁ జేరి వేఁడెను. శివుఁడు గూడ "మునీంద్రా! ని న్నెవ్వరును రక్షింపఁ జాలరు. ఆ శ్రీమన్నారాయణునే వేఁడికొను." మని పలికెను. ఇఁకమునీంద్రుఁ డేమియుఁ జేయఁజాలక కడుఁరయమున వైకుంఠమునకుఁ బోయి హరిం జేరి పాదములపైఁ బడి యిట్లు పలికెను.

"ఉ. నీమహిమార్ణవంబు తుది • నిక్కముగా నెఱుఁ [గంగలేక నీ
ప్రేమకు వచ్చుదాసులకుఁ • గ్రించుతనంబున నెగ్గు [నేసితిన్
సామజపున్ సహింపు మట • నారకుఁ డైన మనంబు [లో భవ
న్నామము చింతసేసిన న • నంతసుఖస్థితి నొందకుండునే.

దేవా ! నీభక్తున కెగ్గుంజేసిన నాయపరాధము క్షమించి రక్షింపుము." అని ప్రార్థించిన, శ్రీహరి దుర్వాసుం గాంచి "బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నా హృదయంబును దొంగిలింతురు. నేను నిరంతరము భక్తుల రక్షించుచుందును. వారి కాపద గల్గినఁ జూడఁజాల.

"ఆ. తనువు మనువు విడిచి ♦ తనయులఁ జుట్టాల
నాలి విడిచి సంప ♦ దాలి విడిచి
నన్ను గాని యన్య ♦ మెన్నఁడు నెఱుఁగని
వారి విడువ నెట్లు ♦ వారినైన."

నా తేజము నిరంతరము సాధులయం దుండి, వారి కెగ్గొనర్చు వారికి భీతిఁ గలిగించుచుందును. నీ విప్పుడు రయమునఁజని యాయంబరీషునే శరణుఁబొందుము. అతఁడే నిన్ను రక్షించును." అని చెప్పిన దుర్వాసుఁడు హరియాజ్ఞ ననుసరించి యంబరీషునిపాలికిం జని రక్షింపు మని వేఁడెను. అంబరీషుఁడు జాలివహించి, యాతనిని రక్షింపు మని చిత్తంబునఁ బరమాత్మం డగు శ్రీహరిని వేఁడికొనియెను. వెంటనే చక్రమదృశ్యమయ్యెను. దుర్వాసుఁడు భయము వాసి యంబరీషుని బహువిధంబుల దీవించి చనియెను.

---

18. [శ్రీ రా మ చ రి త్ర ము.]

—:o:—

సాకేతపురాధీశ్వరుఁడైన దశరథునకు శ్రీమన్నారాయణుఁడు శ్రీరామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్న నామంబుల నాలుగు విధంబులుగా జనించెను. ఇందు జ్యేష్ఠుండగు శ్రీరాముఁడు దశరథునకుఁ గౌసల్య యనుపట్టమహిషియందుఁ బుట్టెను. బాల్యమునందే రాముఁడు సవనసంరక్షణార్థము తండ్రి పంప విశ్వామిత్రునివెంట నేగి, తాటకియను నసురకాంతను దునుమాడి, మారీచసుబాహులను వధించి కౌశికునియాగముఁ గాచి యాతనివినుతిఁ బొందెను. తరువాత రామచంద్రుఁ డనుజుఁ డగులక్ష్మణుఁడు వెంటరా విశ్వామిత్రుఁడు దోడ్కొని పోవ మిథిలాపురంబున కరిగి, యచ్చట శివువిల్లును భంగపఱచి భూజాత యగుసీతను బెండ్లియాడి, యయోధ్యకు మరలి వచ్చుచోఁ దన్నెదిర్చిన రణరంగభీముఁ డగుపరశురాముని గర్వమును భంగపఱిచెను. కైకవరంబుల ననుసరించి దశరథుఁ డంపఁగా సీతాలక్ష్మణసహితుఁడై యరణ్యముల కేగి దండకారణ్యమునఁ బర్ణశాలయం దుండఁగా, వచ్చిన లోకవిద్రావణుఁ డగురావణుని చెలియలైన శూర్పణఖను ముక్కుఁ జెవులుఁ జక్కఁజేసి, తనపై కెత్తివచ్చిన ఖరదూషణులఁ గూల్చెను. దశకంధరుఁడు రామలక్ష్మణులను వంచింప, మారీచుని మాయాహరిణముగఁ జేసి పంపి, సీత నపహరించి

లంకకుఁ గొనిపోయెను. సీతను గొనిపోవునప్పుడు మార్గమధ్యమున నాతని నెదిరించి జటాయువను పతంగకులనాథుఁడు హతుఁడయ్యెను. రామచంద్రుఁడు సౌమిత్రిసహితుఁడై సీత నన్వేషించుచుఁ బోయి, మార్గమధ్యమున దననిమిత్తమై రావణునిచేఁ గూలిన జటాయువునకుఁ బరలోకక్రియలు నిర్వర్తించి, ఋశ్యమూకగిరిం జేరి, సుగ్రీవుఁడను కపిపుంగవునితో సఖ్యముఁ జేసికొనియెను.

సుగ్రీవుఁడు తనకును నగ్రజుఁడగు వాలికిని గలవిరోధకారణము దెలిపి తన్ను రక్షింపు మని రాముని బ్రార్థించెను. రాముఁ డొక్కకోలను వాలిం గూలనేసి, సుగ్రీవునిఁ గిష్కింధ కధిపతిగ నొనర్చి, సీతను వెదకుటకు హనుమంతునిఁ బంపెను.

హనుమంతుఁడు సముద్రము దాఁటి లంకఁజొచ్చి, యశోకవనంబున సీతం గాంచి, తిరిగి వచ్చునపు డక్షకుమారాదిదైత్యుల నుక్కడఁగించి, లంకాదహనంబు సలిపి, కిష్కింధఁ జేరి, సీతకుశలము రాఘవున కెఱింగించి ప్రముదితమనస్కునిఁ జేసెను. అనంతరము శ్రీరామచంద్రుఁడు వనచరబలసహితుఁడై వార్ధిదాఁటి, రావణానుజుండైన విభీషణునకు శరణ మొసంగి, భీకరసమరతలమున రావణునిఁ దాఁకి,

“మ. చపలత్వంబున డాఁగి హేమమృగమున్ • సంప్రీతిఁ బుత్తెంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమూర్తివై యబల నా • కాంతారమధ్యంబునం

దపలాలించుటయో మదీయశితది • వ్యామోఘ
[బాణాగ్నిసం
తపనం జేగతి నోర్చువాఁడవు దురం • తం బెంతయున్
[రావణా.

అనిపలికి, తీవ్రనారాచంబులఁ బఱపి, వానినిఁ బుత్రామాత్య భృత్యాదివర్గంబుతో నేలం గూల్చి, విభీషణునకు లంకారాజ్య మొసఁగెను. అనంతరము రామచంద్రుఁడు వహ్నిముఖంబున సీతాపాతివ్రత్యమును బరీక్షించి, యామెను గ్రహించి, సుగ్రీవహనుమదాదులతో నయోధ్యకుఁ బోయి పట్టభద్రుండై ధర్మపరిపాలనంబు సేయుచుండెను.

పిదపఁ గొన్నాళ్లకు జననిందానివారణార్థము సంపూర్ణగర్భవతి యైనసీతను రాముఁడు వనంబులకుఁ బంపివేసెను. సీత తన కట్టిదుర్దశ సంభవించినందులకుఁ జింతించుచు వాల్మీక్యాశ్రమమును జేరెను. అక్కడ నామె కుశలవులను కుమారులఁ గాంచెను. వాల్మీకి యాకుమారులకు సమస్తాస్త్రవిద్యలను తాను రచించిన రామాయణమహాకావ్యంబునుఁ బాడుటయు నేర్పెను. వాల్మీకియాజ్ఞ ననుసరించి యాకుశలవులు రాముని యజ్ఞశాలం బ్రవేశించి రామాయణకథాశ్లోకంబులు బాడుచుండ రాముఁడు వారినిఁ దననందనులుగాఁ గ్రహించెను. వాల్మీకి సీతం దోడ్కొనివచ్చి యామెపాతివ్రత్యమును గూర్చి రామున కెంతయో చెప్పెను. సీత తననిర్మలచారిత్రమును

ప్రకటించుటకు సభ్యులెల్లరును జూచుచుండ భూమియందుఁ ప్రవేశించెను. ఆమె మరల రాలేదు. రాముఁ డామెం గూర్చి కను విచారించి, కుమారులఁ జూచుకొని దుఃఖము మ్రింగి, పెక్కు సంవత్సరములు రాజ్యమేలి, స్వాత్మీయధామంబును ప్రవేశించెను.

---

19. [పరశురామునిచరిత్రము.]

:0:

పరశురాముఁడు జమదగ్నియనుమునీంద్రునకు రేణుక యందు జన్మించినపుత్రుఁడు. ఈతఁడు సమస్తవిద్యల నభ్యసించెను. ముఖ్యముగా నీతఁడు శస్త్రాస్త్రవిద్యలయం దధికకృషి యొనర్చి, పితామహుఁ డగుభృగుమునీంద్రునియాజ్ఞ ననుసరించి శివునిఁగూర్చి యఖండమైనతపస్సుం జేసెను. శివుఁ డాపరశురామునకుఁ బ్రసన్నుఁడై తీర్థయాత్రలు సలిపి రమ్మని నియోగించెను.

పరశురాముఁడు తీర్థయాత్రలు సేయుచున్నసమయమున దానవులు దేవలోకముపై దాడివెడలిరి. అమరులు వారి బాధలకు సహింపఁజాలక పరమేశ్వరుని శరణు పొందిరి. పరమేశ్వరుఁడు పరశురాముని రావించి, యఖండశక్తి గలయొక పరశువు నాతని కొసంగి, దైత్యుల మసమాడి బృందారకుల

రక్షింపు మని చెప్పెను. శివునిపంపునఁ బరశురాముఁడు దైత్యులఁ దునిమి దేవతలకానందముఁ గూర్చి నిజాశ్రమముఁ జేరి పరమేశ్వరునిఁ జిత్తమున నిలిపి సుఖముగాఁ గాలము గడుపుచుండెను. శ్రీకంఠుఁ డాతనిభక్తికి మెచ్చి పెక్కువరముల నిచ్చుటయే గాక అస్త్రవిద్యారహస్యంబులఁ జెప్పి, స్వచ్ఛందమరణము వరముగా నిచ్చెను.

ఒకదినంబున మాహిష్మతీపురాధీశ్వరుఁ డగుకార్తవీర్యార్జునుఁడు వేఁటాడుట కరణ్యమునకువచ్చి, యాప్రాంతము నందే యున్నజమదగ్నిని దర్శింపఁ బోయెను. జమదగ్ని యానృపాలునిరాకకు సంతసించి, తానొసఁగు నాతిథ్యమును గ్రహింపు మని కోరెను. కార్తవీర్యార్జునుఁడు జమదగ్నిం గాంచి "మహాత్మా! నీవాక్యములు నా కెంతయు సంతసము గలిగించినవి. నేను సేనాసహితుఁడనై వచ్చియుంటిని. ఇంత మందికి నీ వాతిథ్య మెట్లొసంగఁగలవు?" అని పలికెను. జమదగ్ని నవ్వి "రాజా! నీవు సంశయింపఁ బనిలే"దనియెను. రాజేంద్రుఁడు మునీంద్రునియాతిథ్యమున కంగీకరించి యానాఁ డచ్చట నిలిచెను. అప్పుడు మునీంద్రునియొద్ద నిష్టార్థంబులు గురియు కామధేనువుమహిమంబున కార్తవీర్యార్జునుఁడును, సైన్యములును విడియుటకు, దగిన మందిరములు నిర్మింపఁ బడెను. ఏవిధమున నెవ్వరికిఁ గావలయునో, యట్టివిధమున భోజనపదార్థములు సమకూర్పఁబడెను. ఆనాఁడు రాజు తన సేనలతో నచ్చట సమస్తసౌఖ్యముల ననుభవించెను. మఱు

నాఁడు మునిచే సెలవుఁబొంది తన నెలవునకు బయలు దేఱెను. ఆశ్రమమును విడిచి యింటికి వచ్చె ననుమాటయే గాని, జమదగ్ని యొద్ద నున్న కామధేనువు నెట్టయిన హరింపవలయు నని కోరిక పుట్టెను. అందులకు మంత్రులు కూడఁ బ్రేరేచిరి. వెంటనే కార్తవీర్యుఁడు తన మంత్రులను కామధేనువు నిమ్మని యడుగుటకుఁ బంపెను. జమదగ్ని కామధేనువును వారికి నొసంగుటకు సమ్మతింపకపోవుటచే వారాతనినిఁ జావమోది బలవంతముగా దానిని గొనిపోయిరి. కామధేనువు హుంకరించి మంత్రులఁ జీకాకుపఱిచి, గగనంబున కెగసి యదృశ్యమయ్యెను.

ఇది యంతయు జరిగినప్పుడు పరశురాముఁ డాశ్రమంబున లేఁడు. కార్తవీర్యుని మంత్రులు కొట్టిన దెబ్బలచే మరణించిన జమదగ్నికై రేణుకాదేవి విలపించుచుండెను. అప్పుడు పరశురాముఁడు వచ్చి తల్లివలన సమస్తము నెఱింగి కార్తవీర్యార్జునుని జంపెద నని ప్రతిజ్ఞఁ జేసెను. రేణుక తనకుమారులఁ జూచి "పతిలేని నా బ్రతుకేల" యని యగ్నింబడఁ బోయెను. కాని జమదగ్ని సజీవుఁ డగు నని యాకాశవాణి పలుక నాలకించి యూరకుండెను. ఇంతలో నచ్చటికి భృగు మునీంద్రుఁ డరుదెంచి, మృతసంజీవనీవిద్యాప్రభావమున జమదగ్నిని సజీవునిఁగఁ జేసెను.

అనంతరము పరశురాముఁడు కుఠారధరుఁడై మాహిష్మతీపురంబుఁజొచ్చి కార్తవీర్యుని యుద్ధమునకుఁ బిలిచెను.

ఇరువురకును భయంకర మైనసమరము జరిగెను. అందుఁ బరశు రాముఁడు కార్తవీర్యుని వధించెను. కార్తవీర్యునిసుతులు పరశురామునితో సమరమునకుఁ దలపడి, పరశురామునియమోఘాస్త్రానలజ్వాలలకుఁ దాళఁజాలక పాఱిపోయిరి. కొందఱు సైనికులు పడిరి. పరశురాముఁడు నిజాశ్రమమునకుఁబోయి కార్తవీర్యార్జునుని వధఁగూర్చిజమదగ్ని కెఱింగించెను. జమదగ్ని తనయునిసాహసకార్యమాలించి, యి ట్లనెను.

"క. క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును
క్షమ గలిగిన వాణి కలుగు • సౌరప్రభయుక్
క్షమగలుగఁ దోస కలుగును
క్షమగలిగిన మెచ్చు శౌరి • సదయుఁడు తండ్రీ!"

పిదపఁ బరశురాముఁడు తండ్రియానతి శిరంబున దాల్చి సకల తీర్థముల సేవించి వచ్చెను.

ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు రేణుక జలంబులకై నదికిఁ బోయి, యచ్చట నొకగంధర్వుఁడు కాంతలతో జలక్రీడఁ జేలుచుండ నావినోదముం జూచుచు నాశ్రమమునకు వచ్చుటకుఁ దడసెను. ఆమె యాశ్రమంబునకు వచ్చిన యంతనే జమదగ్ని కోపమంది, యామెను వధింపుఁ డని కుమారుల కాజ్ఞ నిచ్చెను. అందులకుఁ బెద్దవారు సమ్మతింప లేదు. జమదగ్నిచిన్నకొడు కయినపరశురాముని గాంచి "రామా! నీయన్నలు నాయాజ్ఞఁ బాలింపకున్నారు. కావున

నీవు వీనిని-నీతల్లిని గూడ వధించి పితృభక్తితర్పరుఁడవు గమ్ము," అని పలికెను. పరశురాముఁడు కొంతసేపు విచారించి, తుదకు ధైర్యముంబూని, పరశువుచేఁ దనయన్నలను దల్లిని వధించి, తండ్రికి నమస్కరించి నిలిచి యుండెను. జమదగ్ని పరశురామునిభక్తికి సంతసించి "నీకుఁ గావలసినవరము గోరుకొ మ్మనియెను. మృతులైన నాతోఁబుట్టువులును, దల్లియు సజీవులగు నట్లు వరము ననుగ్రహింపు మని కుమారుఁడు తండ్రిని గోరెను. జమదగ్ని తపఃప్రభావమున రేణుకయుఁ, దనయులును నిద్ర నుండిలేచినవారివలె లేచి కూర్చుండిరి, పరశురాముఁ డానంద మందెను.

మఱియొకసమయమునఁ గార్తవీర్యార్జునుని పుత్రులు పరశురాముఁడు తమతండ్రిని జంపినపగ సాధింపఁదలఁచి, పరశు రాముఁడాశ్రమంబున లేనిసమయమునవచ్చి, జమదగ్నిశిర మును ఖండించి చనిరి. పరశురాముఁడు వచ్చి సర్వము విని "అమ్మా! నీవు విచారింపవలదు. నీవును నాయన్నలును నాతండ్రికళేబరమును జాగరూకతతోఁ జూచుచుండుఁడు. నాతండ్రిని జంపినయా హైహయులను జంపి వచ్చుటయేగాక, నాతండ్రిని వారు జంపునప్పుడు నీవు నన్నుద్దేశించి యెన్నిమా ఱులు పిలిచితివో, యన్నిమాఱులు క్షత్రియకులకాంతార మును ఛేదించి, వారిరక్తమునఁ బితృతర్పణములఁ దీర్చెద" నని పలికి, మహిష్మతీపురమున కేగి, హైహయులనెల్లర వధించెను. అనంతరము భూతలం బెల్లఁ గ్రుమ్మరి, యాతఁడు

క్షత్రియులను నిరువదియొక్కమారులు వధించి, కురుక్షేత్ర సమీపమున శమంతపంచకంబును నారక్తముచే నించి, పితృతర్పణం బొనర్చెను.

జమదగ్ని పత్నీసహితుండై దివ్యరూపమున స్వర్గమునకుఁ బోయెను. తరువాతఁ బరశురాముఁడు యాగం బొనర్చి; ధరాతలం బెల్లఁ గశ్యపుఁ డను మౌనికి దాన మిచ్చి, యాతని యాదేశంబునఁ దపోవృత్తి నుండుటకై మహేంద్రగిరికిఁ బోయెను.

త్రేతాయుగంబున రాముఁడై జన్మించిన శ్రీమన్నారాయణుఁడు పరశురామునిశక్తి హరించెను. ద్వాపరంబునఁ బరశురాము నాశ్రయించి భీష్మకర్ణులు శరవిద్య నందిరి.

20. యయాతి.

వృషపర్వుఁ డను దానవేంద్రునకు శుక్రాచార్యుఁడు గురుఁడై యుండెను. శుక్రునియొద్ద మృతసంజీవని యను మహావిద్య యుండుటచే నాతఁ డావిద్యాప్రభావంబున రణంబులోఁ జచ్చిన దనుజవీరులను బ్రదికించుచుండును. ఈవిద్య దేవతలలోఁ గూడ నెవ్వరికిని దెలియదు. అందుచేత నీవిద్య నెట్లయిన గ్రహించి రమ్మని దేవతలు బృహస్పతిపుత్రుఁ డగు కచుని నియోగించిరి. కచుఁడు శుక్రునియొద్దకుఁ బోయి

తత్పాదములకు నమస్కరించి "మహాత్మా! నేను బృహస్పతి నూనుఁడను. నీకు శిష్యుఁడనై విద్యల నేర్వ వచ్చితిని. అనుగ్రహింపు" మని పలికెను. శుక్రుఁడు కచుని భక్తివినయములకు మిగుల సంతోషించి శిష్యునిగా స్వీకరించెను. వినయగుణములచేఁ గచుఁడు శుక్రునిపరిపూర్ణకృపకుఁ బాత్రుఁ డగుటయేగాక యాతని పుత్రిక యగు దేవయాని యనురాగమునకుఁ గూడఁ బాత్రుఁడై యుండెను.

ఇట్లుండఁ గచుఁడు శుక్రునివలన మృతసంజీవనీవిద్య గ్రహించుటకు వచ్చినాఁడని గ్రహించి, యాతఁడు ధేనువులఁ దోలుకొని యరణ్యమునకుఁ బోయినప్పుడు దానవు లాతనిని జంపి, యొకచెట్టునకు వ్రేలాడఁగట్టిరి. సంధ్యాసమయ మగుటచేత గోవులు గృహమునకు వచ్చెను. కచుఁడు మాత్రము రాలేదు. దేవయాని యతఁడు రాకుండుటకు విచారమంది, తద్వృత్తాంత మఱయుమని శుక్రుని వేఁడికొనెను. శుక్రుఁడు తనదివ్యదృష్టిచేఁ గచునివృత్తాంత మెఱింగి, యరణ్యమునకుఁ బోయి మృతుండైనయాతనిని సజీవునిఁ జేసి గృహమునకుఁ దోడ్కొనివచ్చెను. మఱియొకసమయమున రాక్షసులు కచునిఁ జంపి కాల్చి, యాబూడిదను సురలోఁ గలిపి శుక్రునిచేఁ ద్రావించిరి. సంధ్యాసమయమునకుఁ గచుఁడు గృహంబునకు రాకుండుటచే దుఃఖించుకూఁతును శుక్రుఁడు చూచి "ఆతఁడు నావలన మృతసంజీవనీవిద్య గ్రహించునని దైత్యులు చంపియుందురేమో! ఆతనికై నీవు దుఃఖింపఁ

బనిలేదు." అనిపలికెను. అందుల కామె కచుఁడు వచ్చినఁ గాని భుజింపను. నీరము ద్రావ నని చెప్పి మఱింతదుఃఖించుచుండెను. శుక్రుఁడు పుత్రికయెడల జాలివహించి, దైత్యులాకచుని బూడిదను సురలోఁ గలిపి తనచేఁ ద్రావించి రని యోగదృష్టివలన నెఱింగి, తనయుదరమున నున్నకచుని మృతసంజీవనీవిద్యాప్రభావమున బ్రదికించెను. అప్పుడు శుక్రుని యుదరంబున నున్నకచుఁడు "దేవా! నీయుదరంబునుండి వెలువడుమార్గము గానరాకున్నది" యనియెను. అప్పుడు శుక్రుఁడు "కుమారా! నాయుదరము ఛేదించుకొని నీవీవలకు రాఁజాలవు. అట్లొనర్చితివేని నేను బ్రాణములఁ బాయుదును. కావున నీకు మృతసంజీవనీవిద్య నిచ్చుచున్నాను. నీవీవలకువచ్చి, మృతుఁడ నగునన్ను బ్రదికింపు" మని చెప్పి యావిద్య నుపదేశించెను. కచుఁడు శుక్రునియుదరము చీల్చుకొని యీవలకు వచ్చి యాతనిని బ్రదికించెను. ఈవిధమునఁ గచుఁడు శుక్రునివలన మృతసంజీవని గ్రహించి, కొన్నిదినము లచ్చటనుండి యొకనాఁడు తనలోకమున కేగుటకు గురునియాజ్ఞఁబొంది, దేవయాని కాసంగతిఁ దెలిపెను. దేవయాని యాతనితోఁ దన్ను గ్రహింపు మనిపలికెను. ఆమాట విన్నంతనే యతఁడు "నీవు కడుఁ బాపపుఁ బలుకుఁ బలికితివి. గురుతనూజ వగుటం జేసి నీవు నాకు సహోదరి" వని నుడివి యామెయభీష్టము నిరాకరించెను. అందులకు దేవయాని యాగ్రహామంది సంజీవనీవిద్య యాతనికిఁ బనిసేయకుండు నని శాపంబిచ్చెను. కచుఁడు

"నేను ధర్మము దప్పిచరించువాఁడఁ గాను. అట్టి నన్ను నీ వకారణముగ శపించితివి. నే నిందులకు విచారింపను. సంజీవని నాకుఁ బనిసేయకపోయినను నాచే నుపదేశమందినవారికిఁ బనిసేయుఁగాక! నీవు న న్నధర్మకార్యమునందుఁ బ్రవేశపెట్టఁ దలఁచితివి కావున నిన్ను బ్రాహ్మణుఁడు పరిణయముచేసి కొనఁడు!" అని పలికి యమరలోకమునకుఁ బోయెను.

తరువాత నొకనాఁడు వృషపర్వుని పుత్త్రిక యైన శర్మిష్ఠ చెలీజనంబుతో దేవయాని వెంటరా సరోవరంబునకు జలక్రీడార్థమై యరిగెను. ఆసమయమునఁ బెద్దగాలి వీచి వారెల్లరు గట్టుపైఁ బెట్టినవస్త్రము లన్నియుఁ గలిసిపోయెను. తొందరలో దేవయానివస్త్రము శర్మిష్ఠ కట్టెను. శర్మిష్ఠవస్త్రమును దేవయాని కట్టనొల్లక "నాజనకుఁడు మీకు గురుఁడు. నేను నీకుగురుపుత్త్రి నగుటచేఁ బూజింపఁ బడఁదగినదానను. నీవైన పుట్టము నేను గట్టుదునా!" యని పలికెను. అందులకు శర్మిష్ఠ యలిగి, దేవయాని నొక నూతిం ద్రోయించి యింటికిఁ బోయెను.

కొంతసేపటి కచ్చటికి యయాతి నృపాలుఁడు వచ్చి యామెవృత్తాంత మెఱింగి తనదక్షిణహస్తముచే నామెను నూతినుండి వెలువడఁ జేసి తనపురంబునకుఁ బోయెను. అప్పుడే దేవయాని నరయుచు నచ్చటి కొకపరిచారిక వచ్చెను. దేవయాని తనకు శర్మిష్ఠచేసిన పరాభవము పరిచారిక కెఱింగించి, తండ్రి కెఱింగింపు" మనియెను. పరిచారికవెంటనే యరిగి

దేవయానివృత్తాంత మంతయు శుక్రున కెఱింగించెను. శుక్రుఁడు దేవయానియొద్దకు వచ్చి "శర్మిష్ఠ దైత్యేంద్రుని కూఁతురు. ఆమెతో నీకేమి? గృహంబునకు రమ్ము" అని పలికెను. అందులకు దేవయాని "నేను బురంబులో నడుగుఁ బెట్టను. వివేకశూన్యులయొద్ద నుండ నేల? మఱియొక చోటికిఁ బోవుదము. మహాప్రభావసంపన్నుఁడ వగు నిన్నుఁ బూజింపనివా రెవ్వరు?" అని పలికెను. వృషపర్వుఁ డీవృత్తాంతము చారులవలన నెఱింగి తొందరగా శుక్రునిం జేరి యాతని ననేకవిధముల స్తుతించి, "నీపుత్రిక యగు దేవయాని కేది యిష్టమో యది కూర్తు" నని పలికెను. శర్మిష్ఠను వెలికత్తెలతోఁ గూడఁ దనకు దాసిగాఁ జేయు మని దేవయాని చెప్పెను. వృషపర్వుఁడు బదులుచెప్పక శర్మిష్ఠను దేవయానికి దాసిగాఁ జేసెను. పితృవాక్యము ననుసరించి శర్మిష్ఠ దేవయానిని సేవించుచుండెను.

"మ. చల మిం కేలని యన్నఁ దండ్రి పనుపన్ ♦ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్వయస్యలు సహ♦స్రంబు న్నిజస్రంబున
న్నలవన్ దాసి సుదాసియయ్యెఁ బగవా ♦ యన్ భూరి
[క్రోధానలా
కలితగ్లానికి దేవయానికి మహా ♦ గర్వోన్నతస్థానికిన్."

ఒకనాఁడు దేవయాని శర్మిష్ఠతో వనంబున విహరించుచుండఁగా నయ్యెడకు యయాతి వచ్చి, దేవయాని నెఱింగినవాఁ

డయ్యెను నెఱుంగన ట్లామె వృత్తాంత మడిగెను. అందులకు దేవయాని యిట్లనెను. "రాజేంద్రా! నీవు నన్నెఱింగి యుండియు నిట్లడుగుచుంటివి. నాఁడు నీకుడిహస్తముచే నన్నుఁ గూపము వెల్వడఁజేసినసంగతి మఱచితివా? నాఁడే నీవు నాపాణిగ్రహించినాఁడవు. ఇఁక సంశయ మేల? నన్నుఁ గ్రహించి సుఖంబులనందుము. వృషపర్వునికూఁతు రగునీశర్మిష్ఠ నన్నుఁ గొలిచివచ్చును." దేవయానిమాట లాతని కచ్చెరువుం బుట్టించెను. ఆతఁ డామెతో "నీవు బ్రాహ్మణకన్యవు. నేను క్షత్రియుఁడ. రాజు నగునేను వర్ణాశ్రమ ధర్మమున కెట్లు విరుద్ధముగ బ్రవర్తింతును?" అని పలుక, నామె మరల "లోకపూజ్యుఁ డగుమాతండ్రి చెప్పిన సమ్మతింతువా?" యనియెను. రాజేంద్రుఁ డందుల కంగీకరించెను. దేవయాని తండ్రింజేరి తనయభీష్టముఁ దెలిపెను. శుక్రుఁడు "ధర్మవిరోధము లేకుండుఁ గాక" యని వరం బిచ్చి, యామెను యయాతికి వివాహముచేసి, యారాజునకు శర్మిష్ఠను జూపి యి ట్లనెను. "నృపాలా! ఒకశయనవిషయమునఁ దప్పఁ దక్కినవిషయములలో నీమెను నాపుత్రికతో సమానముగఁ జూడవలయును." అనియొప్పించెను.

యయాతికి దేవయానియందుఁ గొన్నాళ్లకు యదు తుర్వసు లను కొడుకులు జనించిరి. తనకు సంతానము లే దని శర్మిష్ఠ విచారించి, యొకనాఁడు యయాతి వనంబున కొంటరిగా వచ్చినప్పు డాతనినిఁ దనకుఁ భర్తగఁ గమ్మని కోరెను.

శుక్రుఁడు తనకుఁ జెప్పినవాక్యములకు భయమందెను గాని, శర్మిష్ఠ బలవంతముచేఁ దుద కాతఁ డంగీకరించెను. శర్మిష్ఠ యాతనివలన మువ్వురుపుత్రుల గనియెను. ఇంతవఱకు యయాతి శర్మిష్ఠలదాంపత్యము దేవయాని యెఱుంగదు. ఒక నాఁడు శర్మిష్ఠపుత్రులు యయాతి యొద్దకువచ్చి యాడుకొను చుండఁగా నచ్చటకు దేవయాని వచ్చెను. ఆకుమారులరూపములు యయాతిం బోలియుండుటచే దేవయాని వారిని "మీతల్లిదండ్రు లెవ్వ" రని యడిగెను. వారు శర్మిష్ఠయయాతులు తమతల్లిదండ్రు లని బదులుచెప్పిరి. దేవయాని యప్పటి కేమియుఁ బలుకక మందిరమునకుఁ బోయి, యయాతికిఁ దెలుపకుండఁ దండ్రికడకుఁ బోయి, యాసంగతిఁ జెప్పెను. శుక్రాచార్యుఁడు యయాతిని రావించి "శర్మిష్ఠవిషయములో నేను జెప్పినమాట మఱచి వర్తించితివి గాన వృద్ధుఁడ వగుదువు గాక" యని శపించెను. యయాతి శుక్రునిచరణములపైఁ బడి రక్షింపు మని వేఁడెను. అతఁడు కరుణవహించి "నీముసలితనము నీకొడుకులలో నొకని కిచ్చి వానియౌవనము నీవు తీసికొని సుఖించి, మరల నీముదిమిని నీవు గ్రహింతువుగాక" యని పలికెను.

శాపముప్రకారము యయాతి వృద్ధుఁ డయ్యెను. అప్పు డాతఁడు పుత్రులనెల్లఁ బిలిపించి, "కుమారులారా! నావృద్ధత్వమును మీలో నెవ్వరైనఁ దీసికొని మీయౌవనము నాకొసఁగుఁడు. నాకు రాజ్యసుఖంబులయం దిచ్ఛ తీరలేదు." అని నుడివెను. అందులకు వారు,

"శా. కాంతాగేహము బంధుమిత్రములు దారా ♦ కంజరాతి
(మిత్రంబు హ్యా
స్త్రింత్రామూలము కీర్త్యాన్వితము ప్ర♦ స్వేచ్ఛప్రకాకంపన
ప్రాంతిస్ఫోటకయుక్త మీనుమనము వాం ♦ ఛం బాల్చి
(నానాసుఖో
పాంతం బైనవనోపభోగ మిది యు ♦ య్యాల కే
(యీనచ్చునే."

యనిపలికి నిరాకరించిరి. కాని, శర్మిష్ఠయందు జనించినకడ గొట్టుకొమరుఁ డైనపూరుఁడు మాత్రము సంతోషమున సమ్మతించెను. యయాతి తనవృద్ధత్వము పూరునకిచ్చి వానియౌవనము దీసికొని రాజ్యసుఖముల ననుభవించి తృప్తుఁడై, మరల వానియౌవనము వాని కొసంగెను. పితృభక్తిఁ జూపించిన యాపూరునకే రాజ్య మిచ్చి యయాతి తపోవనంబుఁ బ్రవేశించెను.

———:o:———

21. [భరతుఁడు.]

———

దుష్యంతుఁ డనునృపాలుఁడు పూర్వరాజన్యుల కీర్తివల్లి కలఁ బ్రాఁకించుచు, ధర్మపద్ధతిని హస్తినాపురసామ్రాజ్యమును బాలించుచుండెను. ఆతఁ డొక్కదినంబున మృగయావ్యాపారం

బున నరణ్యంబునఁ బెక్కు మృగముల నుక్కడఁగించుచు నతిదూరం బరిగెను. వెంటనరిగిన వేఁటకాండ్రు కడు నలసి యందందు విశ్రమించిరి. దుష్యంతుఁ డొకమృగంబును దఱుముకొనుచుఁ గడుదూరం బరిగెను. ఆ ప్రదేశమున నాతనికి సమస్తతరులతా పుష్పశోభితం బై నందనవనంబును బురుడింపఁజాలు నొక దివ్యవనంబు పొడకట్టెను. అవ్వనరామణీయత కాతఁ డచ్చెరు వొందుచు నందుఁ బ్రవేశించి, సమిత్కుశఫలార్థమై యరుదెంచిన మునిబాలురచే నయ్యది కణ్వమహామునితపోవనం బని యెఱింగి, తనవెంట వచ్చినవారి నచ్చట నుండనియమించి, తాను గణ్వునిదర్శించుట కేగెను. దుష్యంతుఁడు కణ్వాశ్రమంబును బ్రవేశించి యందు భువనమోహినిచందంబున రాజిల్లుచున్న శకుంతలం గాంచి, యామెరూపలావణ్యంబుల కచ్చెరువందుచు నిలుచుండెను. శకుంతల యాతనింజూచి, దుష్యంతుఁడని యెఱింగి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ బూజించెను. నృపాలుఁ డామెను వీక్షించి "వేఁటకై యరణ్యంబున కరుదెంచి కణ్వ మహామునిదర్శనముఁ జేసికొని పోవవచ్చితిని. అమ్మునివల్లభుం డెచ్చటి కరిగె" నని యడిగిన, నక్కన్యక "వారిప్పుడే వనంబునకుఁ బండ్లుదేరఁ బోయిరి. సత్వరముగ రాఁగలరు. అంతవఱకు నిట విశ్రమింపు" డని బదులు చెప్పెను. శకుంతలను జూచినంతనే నరపాలునిచిత్తము చలించెను. ఒకసారి మునికన్నియపైకిఁ దనచిత్త మరిగినందులకు విచారించెను. ఒకసారి, యామెమునికన్యయే యైనచోఁ దనచిత్తము చలింపదని

తలంచెను. తుద కామె యసహాయ యగు నాకన్నియ యని కృతనిశ్చయుఁడై యామెను విలోకించి "నారీమణీ! నీసౌందర్యాదివిశేషంబులు వర్ణనాతీతమై యున్నవి. నీయభిధానంబు ఎట్టిది? నీ వీయాశ్రమంబున నుండుటకేమికారణము" అని యడుగ నాశకుంతల రాజుం జూచి "నృపాలా! సకలధర్మస్వరూపుఁడైన కణ్వుని కూతురను. శకుంతల యను నామంబుఁ దనరుదాన" నని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. దుష్యంతుఁ డందులకు సంశయాస్పదచిత్తుఁడై మరల నామెను విలోకించి "సుందరీమణీ! బ్రహ్మచర్యవ్రతస్థుఁడైన కణ్వునకు నీవు తనూజ వెట్లయితి" వని యడిగెను. అందులకు శకుంతల యాతనికిఁ దనజన్మప్రకారము, కణ్వుఁడు కొందఱు మునులతోఁ జెప్పిన విధంబు నిట్లు వచించెను.

"తొలుత రాజర్షియై, యనంతరము తపశ్శక్తిచేత బ్రహ్మర్షిభావంబు వడసినవిశ్వామిత్రుఁడు సేయుచున్న ఘోరతపంబునకు నింద్రుఁడు భయంబంది మేనక యను దేవవేశ్యను బిలిచి, "నీవు కమురయంబున నరిగి విశ్వామిత్రుని తపంబునకు విఘ్నము గలిగించి యమ్ముఁ గాపాడవలయు" నని పలికెను. అందులకు మేనక "అమరేశ్వరా! ఆగాధేయునికోపాగ్నికిఁ జతుర్దశభువనములును భయమందుచుండును. అతఁ డొక్కింత యలిగి చూచెనేని లోకము లన్నియు భస్మ మగును. అట్టి యెడల నబల నగునే నాతని యెదుటకుఁ బోయి నిలువఁ గలనా? అయినను నీయాజ్ఞ ననుసరించి యమ్మునివరుని పాలికిఁ

బోయి నానేర్చుతెఱంగున నాతనితపము విఘ్నము గావింప యత్నించెదను. ఇట్లు పలికి యామేనక, హిమవత్పర్వతసమీప వనంబునఁ దపము సేయుచున్న యామునివరునికడ కరిగి, నమస్కరించి, పుష్పాపచయంబు సేయునెపంబున నందు విహరించుచుండెను. మేనకను వీక్షించినయంతనే విశ్వామిత్రుని హృదయము చెదరిపోయెను. తపముఁ జాలించి తదేకదృష్టితో నామెను జూడఁదొడంగెను. అంతట నాతఁడు నిష్ఠనెల్ల నీరుపాలుగావించి, యమ్మందయానకు లోబడెను. మేనక యాముని యొద్దఁ బెద్దకాలం బుండి, యీమెం గాంచి, యొక్కయేటి పులినతలంబునఁ బెట్టి, యమరలోకంబున కరిగెను. విశ్వామిత్రుఁడును మేనకవలనఁ దనతపంబునకంతరాయము గలిగెనని పశ్చాత్తాపమునంది మరలఁ దపంబునఁ బ్రవేశించెను. మునిప్రభావంబునఁ జేసి, యచ్చటనున్న శకుంతపక్షులు శిశువును గ్రూరమృగంబులు స్పృశింపకుండఁ బర్ణంబులు గప్పి రక్షించుచుండెను. అంత నే నొకదినంబున సమిత్కుశ ఫలార్థినై యచ్చట కరిగి శకుంతరక్షితం బగుశిశువుం గాంచి, నాయాశ్రమంబునకుఁ దెచ్చి శకుంతల యనునామం బిడి పెంచితిని. ఈవిధంబున నీమె నాకు గారాబుఁబట్టి యైనది."

శకుంతలజన్మప్రకారము విని దుష్యంతుఁ డామె నెట్లయైన వివాహమాడఁదలఁచి, యిట్లు పలికెను. "తరుణీమణీ! నిన్నుఁ బెండ్లియాడ నా కిచ్ఛ జనించినది. చతురదధివేలావలయిత మహీతలంబునకుఁ జక్రవర్తి నైననా కిల్లాలుగా

నుండఁదగిన రీతియుఁ బాపమున నుండఁదగదు. బ్రాహ్మము, దైవము—ఆర్షము—ప్రాజాపత్యము—రాక్షసము— ఆసురము— గాంధర్వము—పైశాచము—ననియెనిమిదివిధములు శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పఁబడియున్నవి. అందు క్షత్రియులకు గాంధర్వ రాక్షసములు ప్రశస్తంబులై యొప్పును. కావున నన్ను గాంధర్వవిధినిఁ బరిణయంబగుము."

దుష్యంతునిపలుకులు విని, యాశకుంతల "కణ్వుఁ డరుదెంచి యింతకు సమ్మతించినచో నన్నుఁ బెండ్లాడుము" మనియెను. ఎట్టకేలకు దుష్యంతుఁ డామెకు జనించుకుమారుని రాజుగాఁ జేసెద నని వరం బిచ్చి, గాంధర్వవిధిని గైకొని "తరుణీ! ఇంక నేను బురంబున కరిగి నన్నుఁ దోడ్కొనివచ్చు టకుఁ బురోహితామాత్యబృందమును గణ్వునిపాలి కంపెదను," అని పలికి యరిగెను. ప్రభుం డరిగినపిమ్మట శకుంతల తాను జేసినకార్యమును గణ్వుఁ డెఱింగి యేమికోపించునో యని విచారించుచుండెను. ఫలంబుల కరిగినకణ్వుఁ డాశ్రమమునకు వచ్చి, భయమందుచు నెదుట నిలిచియున్న శకుంతలం గాంచి "కుమారీ! నీ వొక్కింతయు భయం బందవలదు. సమస్తము నాకు గోచరమైనది. నీకుఁ దగినవరుని గాంచితివి. గాంధర్వ వివాహము శాస్త్రసమ్మతమైనదే. నీవిప్పుడు గర్భవతివైతివి," అని పలికి యామెచిత్తం బనవరతము ధర్మమునందే వర్తిల్లునట్లును, నామె కుదయించు కుమారుఁడు వంశకర్తయు, దీర్ఘాయురారోగ్యబలపరాక్రమసమన్వితుఁడు నై యుండునట్లుగను వరం బొసంగెను.

శకుంతలకుఁ గాలక్రమమున నొకకుమారుఁడు జనించెను. కణ్వుఁ డకుమారునకు జాతకర్మాదిక్రియల నెఱవేర్చి భరతుఁ డని పేరు పెట్టెను. భరతుఁడు దినదిన ప్రవర్ధమానుఁ డగుచు, కణ్వాశ్రమప్రాంతమున నున్న క్రూరమృగంబులఁ బట్టితెచ్చి, యాశ్రమంబున భూజంబులకుఁ గట్టుచు బాల్యక్రీడలచే శకుంతలకును, కణ్వునకును ముదము గలుగఁజేయుచుండెను. అచ్చటమునీంద్రు లెల్లరును నాకుమారుని సాహసగుణంబుల కద్భుతమంది సర్వదమనుఁ డనిపేరు పెట్టిరి. ఇట్లు కొంతకాలము జరిగినపిదప నొకనాఁడు కణ్వుఁడు శకుంతలను పుత్రసహితముగా మునిశిష్యులను దోడిచ్చి దుష్యంతుని పాలికిఁ బంపెను. దుష్యంతుఁడు శకుంతలను జూచి యేమియుఁ బలుకలేదు. అప్పు డామె రాజేంద్రునిఁ జూచి "నృపాలచంద్రా! వేఁటనెపంబునఁ గణ్వాశ్రమంబునకు వచ్చి యచ్చట నా కొసంగినవరంబుఁ దలంపుము. ద్యుమణిసమానతేజుఁ డయినయీపుత్రుఁడు నీపుత్రుఁడు. వీనిని యువరాజుగాఁ జేయుము." అని పలికెను. అందులకు దుష్యంతుఁడు "అబలా! నీవెవ్వతెవో నే నెఱుంగను. ఇట్టియనుచితవాక్యము లాడకుము. ఎక్కడినుండి వచ్చితివో యక్కడి కేగుము," అని నుడివెను. దుష్యంతుని నోటినుండి వెలువడిన యానుడులకు శకుంతల నిశ్చేష్టిత యయ్యెను. కన్నులవెంట జలములు బయలుదేఱెను. కొంతసేపటి కామె సంతాప మంతయు నడంచుకొని, యప్పుడ మిఁజేని కిట్లు పలికెను.

"ప్రాణేశ్వరా! సమస్తము నెఱిఁగియుండియు, ఎఱుఁగనివాని వలెనే వచించినమాత్రమునఁ దప్పిపోదువా! వేదములు, పంచభూతములు, ధర్మువు, రాత్రింబవళ్లు, సూర్యచంద్రులు, యముఁడును జూచుచుండఁగా నీవు జేసినకార్యము కప్పఁజాలినవాఁడవా! నీవు కణ్వాశ్రమమునకు వచ్చినప్పటి వరము జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొని నన్ను గ్రహింపుము. గుణవతియగుసతిని నిరసించినవానికి ఇహపరములు లుండవని శాస్త్రములందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. నీవు సత్యమునందే బుద్ధి నిలుపుము. మహాతపోనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడైన విశ్వామిత్రుని కూఁతురనైన నే నసత్యముఁ బలుకుదునా?" అని శకుంతల యిట్లు పలుకుచున్న సమయమున,

"మ. అదె నీవల్లభ నాఁడు చేకొను భా • ర్యాపుత్రుఁ బాత్రులన్
వదలంగాఁ దలనాఁటికణ్వవనికా • వైవాహికారంభముల్
మదినూహింపు శకుంతలావచనముల్ • మాన్యంబు లా భావకేం
ద్ర వయుంజేకొను మంచు మ్రోసెను వియ • ద్వాణీవధూ గీతముల్."

ఆకాశవాణివాక్యములు విని దుష్యంతుఁడు శకుంతలను గ్రహించి, భరతునియౌవరాజ్యమున కభిషిక్తునిఁ జేసెను.

దుష్యంతుఁడు పెక్కేండ్లు రాజ్యపరిపాలనం బొనర్చి పరలోకంబున కేగెను. భరతుఁడు చక్రవర్తియై వసుంధరా

తలముం బాలించుచు యమునాతటంబున ననేకాశ్వమేధ
యాగంబు లొనర్చెను.

---

22. [రంతిదేవుఁడు.]

:o:

రంతిదేవుఁ డనునృపాలుఁడు పెక్కేండ్లు ధరణీతలంబుఁ బాలించి, తుదకు రాజ్యభోగంబులయందు విరక్తుఁడై, తన యర్థ మంతయు దీనులకుఁ బంచి, యరణ్యమునకుఁ బోయెను. అతఁ డరణ్యమునఁ జరించుచుండఁగా నెక్కడను వరుసగా నలువదియెనిమిదిదినములు ఆహారముగాని నీరముగాని లభింప లేదు. తుద కాతనికి నలువదియెనిమిదవదినంబున ననేకభక్ష్యంబులతోఁ గూడినయన్నంబును, పానీయములును లభించెను. అతఁ డాయన్నంబును భుజించుటకు సంసిద్ధుఁడై యున్నసమయంబున నాతనికడ కతిథులై యొకభూసురుఁడును, నొక శూద్రుఁడును, నొకరితరువాతనొకరు వచ్చిరి. నిరంతరధర్మవ్రత పరాయణుఁ డగునాతఁ డొక్కింతయు సంశయింపక సంతోషమును బొందుచుఁ దనయన్నములోఁ గొంత వారికిఁ బెట్టి పంపించెను. ఇఁక మిగిలినభాగమును దాను దినఁదలఁచుచుండఁగా నొకశునకమాతనికడకు వచ్చెను. అంతట నాతఁడు తాను దినఁదలఁచుకొన్న యన్నము నాకుక్కకుఁ బెట్టివేసెను. ఇఁక నాతనియొద్ద నన్న మేమియును లేదు. త్రాగుటకు

జలంబులు మాత్ర మున్నవి. వానినైన ను త్రావి కడుపు నింపు కొందమనుకొనుచుండ, నంతలో నొక చండాలుఁడు వచ్చి

౯౬ క. హీనుఁడఁ జండాలుండను
మానవకులనాథ దప్పి ♦ మానదు సలిలం
బో నేర్చ నీకుఁ జిక్కిన
పానీయము నాకుఁ బోసి ♦ బ్రతికింపఁగదే."

అని పలికెను. రంతిదేవుఁడు చాండాలుని వాక్యము లాలించి మిగుల జాలిఁ గొని,

౯౭ ఉ. అన్నము లేదు కొన్ని మధు ♦ రాంబువు లున్నవి త్రావు
[మన్న రా
వన్న శరీరధారులకు ♦ నాపదవచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సు♦ఖంబులు సేయుట కన్న నొండు మే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురు♦ షోత్తముఁ డొక్కఁడ సుమ్ము
(పుల్కసా."

అని పలికి, తనయొద్ద నున్న జలంబుల నాచండాలునకుఁ బోసెను. రంతిదేవుని ధర్మగుణమునకు హరిహర బ్రహ్మలు సంతోషించి నిజరూపములతో నాతనికిఁ బ్రసన్నులై "రంతిదేవా! నీ భక్తికిని ధర్మసంధతకును మేము మెచ్చితిమి. నీ చిత్తమును బరీక్షించుటకు మేమే యట్టిరూపములతో వచ్చి నిన్నన్నపానీయము లర్థించితిమి," అని పలికిరి.

తలమును బాలించుచు యమునాతటంబున ననేకాశ్వమేధ యాగంబు లొనర్చెను.

---

22. [రంతిదేవుఁడు.]

———:o:———

రంతిదేవుఁ డనునృపాలుఁడు పెక్కేండ్లు ధరణీతలంబుఁ బాలించి, తుదకు రాజ్యభోగంబులయందు విరక్తుఁడై, తన యర్థ మంతయు దీనులకుఁ బంచి, యరణ్యమునకుఁ బోయెను. ఆతఁ డరణ్యమునఁ జరించుచుండఁగా నెక్కడను వరుసగా నలువదియెనిమిదిదినములు ఆహారముగాని నీరముగాని లభింప లేదు. తుద కాతనికి నలువదితొమ్మిదవదినంబున ననేకభక్ష్యంబులతోఁ గూడినయన్నంబును, పానీయములును లభించెను. ఆతఁ డాయన్నంబును భుజించుటకు సంసిద్ధుఁడై యున్నసమయంబున నాతనికడ కతిథులై యొకభూసురుఁడును, నొక శూద్రుఁడును, నొకచెతరువాతనొకరు వచ్చిరి. నిరంతరధర్మవ్రత పరాయణుఁ డగునాతఁ డొక్కింతయు సంశయింపక సంతోష మును బొందుచుఁ దనయన్నములోఁ గొంత వారికిఁ బెట్టి పంపించెను. ఇఁక మిగిలినభాగమును దాను దినఁదలఁచు చుండఁగా నొకశునక మాతనికడకు వచ్చెను. అంతట నాతఁడు తాను దినఁదలఁచుకొన్న యన్నము నాకుక్కకుఁ బెట్టివేసెను. ఇఁక నాతనియొద్ద నన్న మేమియును లేదు. త్రాగుటకు

జలంబులు మాత్రమున్నవి. వానినైనను ద్రావి కడుపు నింపుకొందమనుకొనుచుండ, నంతలో నొక చండాలుఁడు వచ్చి

"క. హీనుఁడఁ జండాలుఁడను
మానవకులనాథ దప్పి ♦ మానదు నవలం
బోనేర నీకుఁ జిక్కిన
పానీయము నాకుఁబోసి ♦ బ్రతికింపఁగదే."

అని పలికెను. రంతిదేవుఁడా చండాలుని వాక్యము నాలించి మిగుల జాలిఁ గొని,

"ఉ. అన్నము లేదు కొన్ని మధు ♦ రాంబువు లున్నవి త్రావుమన్న రా
వన్న శరీరధారులకు ♦ నాపదవచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సు♦ఖంబులు సేయుట కన్న నొండు మే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురు♦ షోత్తముఁ డొక్కఁడు సుమ్ము పుల్కసా."

అని పలికి, తనయొద్ద నున్న జలంబుల నాచండాలునకుఁ బోసెను. రంతిదేవునిధర్మగుణమునకు హరిహరబ్రహ్మలు సంతోషించి నిజరూపములతో నాతనికిఁ బ్రసన్నులై "రంతిదేవా! నీభక్తికిని ధర్మసంధతను మేము మెచ్చితిమి. నీచిత్తమును బరీక్షించుటకు మేమే యట్టిరూపములతో వచ్చి నిన్నన్నపానీయము లర్థించితిమి," అని పలికిరి.

రంతిదేవుఁడు వారికి నమస్కరించి తనచిత్తమున శ్రీమన్నారాయణభక్తి యచంచలంబుగ నుండునట్లు వరము గ్రహించెను.

23. [శ్రీకృష్ణజననము.]

మధురాపురాధీశ్వరుఁ డగునుగ్రసేనునకుఁ గంసుఁ డను కుమారుఁడు గలఁడు. ఆకంసుఁడు మిగులఁ గ్రూరచిత్తుఁడై తండ్రిసింహాసనమును గైకొని లోకభయంకరుఁడై రాజ్యముఁ బరిపాలించుచుండెను. అతనిపరిపాలనమున జనులు సౌఖ్య మనుమాట నెన్నఁడు నెఱుఁగరు. ఆతఁడు తనచెల్లెలగు దేవకిని యదువిభుండైన వసుదేవునకొసంగి మహావైభవముతో వివాహముఁ గావించెను. వివాహానంతరమున వసుదేవుఁడు దేవకిని రథముపైఁ బెట్టుకొని తననెలవునకు బయలుదేఱెను. దేవకీవసుదేవులు ముదంబందఁ గంసుఁ డారథమును గడపు చుండెను. అట్టిసమయమున నాకసమునుండి యశరీరవాణి కంసు నుద్దేశించి "కంసా ! సంతోషముతో రథ మిప్పుడు గడపుచుంటివి గాని, ముందు వచ్చుహాని నెఱుంగలేకుంటివి. ఈదేవకి యష్టమగర్భము నిన్ను హరించు" నని పలికెను.

అశరీరవాణిపలుకులకుఁ గంసుఁ డులికిపడి, రథంబునుండి నేలకు లంఘించి, యొఱనుండి ఖడ్గముఁదీసి, దేవకిశిరోజంబులఁ

బట్టుకొని, తోఁబుట్టువని తలంపక చంపఁ దలంచెను. కంసుని కోపాటోపమును గాంచి దేవకి శరీరము కంపమెత్తుచుండెను. అప్పుడు వాని నెట్లయిన శాంతచిత్తునిఁ జేయుటకు వసుదేవుఁ డిట్లు పలికెను. "భోజేశ్వరా! ఈమె నీకుఁ జెల్లెలు. అట్టిదానిని-మిన్నుమ్రోఁతలు నిజంబని చంపసాహసించితివా! చాలుఁజాలు. కోప ముడుగుము.

"మ. చెలియల్ గన్నియ ముద్దరాలబల నీ♦కేమంచుఁ జింతించుము,
నిర్మల దీనిఁ బయలాకుమాటలకునై ♦ మర్యాదఁ బోఁదట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా♦ కోపంబు పాపంబు
నెచ్చెలి నోహో తెగవ్రేయఁ బాడియగునే ♦ చింతింపు
[భోజేశ్వరా."

ఎవ్వరికైనను మృత్యు వెప్పటికైనఁ దప్పదు. మానవుఁడు పురాకృతకర్మంబుల ననుసరించి మేలుకీడులను బొందుచుండును. పరులను హింసించినందువలనఁ దనకు సంప్రాప్తింపనున్న కీడు తప్పదు. ఈమె నీకు వావికిఁ జెల్లెలైనను గూఁతురు వంటిది. ఉత్తమురాలు. నీయుడితముఁ జూచి మిగుల బెగడుచున్నది. ఈమెయెడలఁ గరుణవహించి రక్షింపుము." అని పలికి బతిమాలెను-కంసుఁడు కోపము విడువక పోవుటచే వసుదేవుఁ డంతరంగమున "ఈమెకు జనించుపుత్రుల నెప్పటి కప్పుడు తెచ్చియిచ్చుచుందునని చెప్పి యీపున్నురాలైన యిక్కాంతను రక్షించుట తగినది. కొడుకులు పుట్టినప్పుడు

భగవంతుఁడు మతియొకయుపాయముఁ జూపకయుండునా ! ఇదియుంగాక, ఇకొంత మునిమిదవచూలుగదా వీనిం దును మాడు నని యశరీరవాణిపలికినది. అపలు కనత్య మేల యగును?" అని తలంచి నెమ్మదిగాఁ గంసునితో దేవకికి జనించిన సుతులను దెచ్చి యర్పించుచుందు" నని పలికి, యతనిని సమ్మతింపఁజేసి, భార్యంగొని నిజనివాసమునకుఁ జనెను.

కాలక్రమమున దేవకికి జనించుచున్న కుమారులను సత్యవాక్యబద్ధుఁ డగువసుదేవుఁడు కంసునకుఁ దెచ్చి యప్ప గించుచుండెను. కంసుఁడు వసుదేవుని సత్యమునకు సంతసించి, యాఁకొఁకులవలనఁ దనకు హానిలే దని పలుకుచు మరల నిచ్చి వేయుచుండెను. ఇట్లుండ నారదుం డొకనాఁడు, కంసునికడకు వచ్చి మందయం మున్న నందాదులును వసుదేవాదయాదవులును సురలు గాని నరులు గారనియుఁ, గాలనేమి యనురక్కనుఁడే కంసుఁడై జన్మించె ననియు, దుష్టులసంహరింప శ్రీహరి దేవకీగర్భంబున జన్మించు ననియుఁ జెప్పి యరిగెను. అంతటఁ గంసుఁడు మిగులఁ గలఁతఁజెంది, యింతవఱకు దేవకి కన్న యార్వురపుత్రులను జంపి, దేవకీవసుదేవులను గారాగారంబున బంధించెను. దేవకి యేడవగర్భము ధరించెను. శ్రీహరియాజ్ఞ ననుసరించి యోగమాయ దేవకీగర్భమును దిగిచి, నందగోకు లమం దున్న వసుదేవుని పెద్దభార్య యగురోహిణీగర్భమునఁ బ్రవేశ పెట్టెను. రోహిణికి బలరాముఁ డనుకొడుకు పుట్టెను. దేవకి యష్టమగర్భమున సర్వాత్ముం డగు శ్రీహరి జనించెను.

ఆకుమారుని యద్వితీయతేజంబుఁ జూచి దేవకీదేవి యాతని నుద్దేశించి

"శా. మింటన్ మ్రోసిన మ్రోఁత దాలిమిని లో ◆ మేంద్రిక్ర
[మున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుఁడు దొడిన్ ◆ హింసించె
[నీయన్నలం
గంటం గూరుకుఁ జెందు నీయుదయ చిరా ◆ కారాజనుల్
[చెప్పఁగా
బంటింపం జెడు చేఁగుఁ జెందువడి నీవై నేఁడు సన్నద్ధుఁడై."

యని పలికి, యద్దేవదేవు ననేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతించెను. దేవకీదేవి కుమారుని గన్న సమయముననే గోకులంబున నందుని భార్య యగు యశోద యాఁడుశిశువుం గాంచెను. భగవంతుని యాజ్ఞ ననుసరించి, యాయర్ధరాత్రియందు వసుదేవుఁడు దేవకి గన్న కుమారుని దీసికొని పోయి, యశోద ప్రక్కఁ బరుండఁ బెట్టి, యాయశోదగన్న యాఁడుబిడ్డను దెచ్చి దేవకియొద్దఁ జేర్చెను. ఇట్లు చేయుట యశోద యెఱుంగదు. ఆమె భగవన్మాయచే నొడలు తెలియక యుండెను.

"దేవకి యొద్ద నున్నశిశు వేడ్చినయంతనే కావలివారు కంసునికడకుఁ బోయి దేవకి నీళ్లాడె నని చెప్పిరి. అంతఁ గంసుఁడు ఖడ్గధరుఁడై కసుపయంబున వచ్చి, పురుటిల్లు సొచ్చి, యాపాపం జంపఁబోవ, దేవకి యడ్డమువచ్చి

"ఉ. అన్న శమింపు మన్న తగ • దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనకోడ లా
మన్నన సేయుమన్న వినుమా • మానినిఁ జంపుట నీచపాడి గా
దన్న సుకీర్తివై మనఁగ • దన్న మహాత్ముల త్రోవఁ బో
వన్న భవత్సహోదరిఁ గ • దన్న నినున్ శరణంబు వేఁడెదన్."

ఇంతవఱకు నార్గురుకొడుకులఁ జంపితివి. పుత్త్రుఁడైనఁ గదా నీకు శత్త్రుఁ డగునని వింటివి. పుత్త్రీదాన మొనఁ జేయుము." మని బదిమాలెను. కంసుఁ డామెవాక్యంబుల వినక, సాహసించి, యాపాపను బైకెగురవైచి ఖడ్గముం బట్టెను. ఆశిశువు నేలం బడక దివ్యశక్తిస్వరూపము దాల్చి, యాకసంబున నిలిచి, కంసున కిట్లు పలికెను.

"ఉ. తెంపరివై పొరింబొరిని • దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱ్ఱలం
జంపితి వంతనైన నుప • శాంతి వహింపక యాలమీఁద నొ
ప్పించితి విస్సిరో యిదియు • బీరమె నాసరసన్ జనించినిన్
జంపెడివీరుఁ డొక్కెడను • సత్కృతి నొందెడువాఁడు
[దుర్మతీ."

అనిపలికి యదృశ్య మయ్యెను.

అక్కడ గోకులంబున యశోదకు నందనుఁడు గలిగె నని యందఱు నానందించిరి. నందుండు కుమారోదయమునకు మహోత్సాహంబంది, భూసురుల కనేకగోవుల దానము లిచ్చెను. గర్గమునీంద్రుఁ డాబాలునకుఁ గృష్ణుఁ డను పేరు పెట్టెను.

24. [కంస వ ధ.]

—:o:—

గోకులంబున బలరామకృష్ణులు దినదినాభివృద్ధి నందుచు నందయశోదలకును రోహిణికిని, దక్కిన గోపగోపిజనంబు నకును నపరిమితానందమును గూర్చుచుండిరి. శ్రీకృష్ణుని బాల్య క్రీడ లన్నియు వారి కత్యద్భుతముగనే యుండెను. కృష్ణుఁడు బాల్యమునందే తన్నుఁ జంపవచ్చిన కంసానుచరు లగు రక్కసులఁ బెక్కండ్ర నుక్కడఁగించెను. కంసుఁడు నారదునివలన బృందా వనంబున నున్నబలరాముఁడు రోహిణికొడు కనియు, కృష్ణుఁడు దేవకీసుతుఁ డనియు విని, వసుదేవుఁడు తన్ను మోస పుచ్చెనని క్రోధాయత్తచిత్తుఁడై యాతనిఁ జంపఁబోయెను. కాని నారదమునిచే వారింపఁబడి, దేవకీవసుదేవులను లోహపాశ బద్ధులఁ జేసెను. అతఁ డేవిధముగా నైన బలరామకృష్ణులను వధింప నిశ్చయించి, యందులకై వారు తనకడకు వచ్చుటకు ధనుర్యాగమహోత్సవ మని యొకనెపముఁ గల్పించి, యదు శ్రేష్ఠుఁ డగు నక్రూరుని రావించి వానితో నిట్లు పలికెను. "అక్రూరా! నందగోకులంబున బలరామకృష్ణులు మద్వినాశ క్రీడారతులై చరించుచున్నారట. నాకు భీతిల్లి దేవతలు శ్రీహరిని వేఁడఁగా నాతఁడు దేవకికిఁ గృష్ణుఁడై జనించినాఁ డని వింటిని. కావున నీవు బృందావనంబునకుఁ బోయి యాబల రామకృష్ణులను ధనుర్యాగమహోత్సవముఁ జూచుట కిటకుఁ

దోడ్పా నిరమ్ము. అట్లు దోడ్పానివత్తువేని వారి నిచ్చుట నెట్లయిన మట్టు వెట్టుదును. వైరిజనులను వృద్ధిఁబొందనీయ రాదు."

అక్రూరుం డందులకు సమ్మతించి రథం బెక్కి బయలు దేఱెను. ఆతని కీరూపముగా నైన శ్రీకృష్ణదివ్యమంగళ విగ్రహసందర్శనము లభించు నని సంతోషించుచుఁ జిత్తంబున నిట్లు దలంచెను.

ఉ. ఎట్టితపంబు సేయఁబడె • నెట్టిచరిత్రము లబ్ధమయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్థులకు • నీఁబడెనో తొలిబాముసందు నా
యట్టివివేకహీనునకు • నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగలేనియీశ్వరుని • బ్రహ్మమయుం హరిఁ జూడఁ [గల్గెడిన్.

ఉ. సూరులు తొల్లి యేవిభుని • శోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ • జిక్కఁగ దాఁటుదు రట్టిదేవరన్
వైరముతోడ నైనఁ బిలు • వన్నను౯బంచి శుభంబుసేసె ని
ష్కారణ మైనప్రేమ నిదె • కంసునిబోలుసఖుండు గల్గునే."

"మ. ఇతఁ డా కంసునిచేతఁ బంపువడినన్ • హింసింపనే తెంచినా
డతిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూ • తాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుం • గాఁజూచునో యెట్టి
యున్నతిఁ గావించునో యేక్రియం బలుకునో • నాభాగ్య [మె ట్లున్నదో."

ఇట్లు తలంచుచు సంధ్యాసమయంబునకు బృందావనంబుఁ బ్రవేశించి, నందునిగృహంబుఁ జొచ్చి బలరామకృష్ణులఁ జూచి తత్పాదంబులకు నమస్కరించెను. కృష్ణుఁడు తనచక్రాంకితహస్తములతో నక్రూరుని గౌఁగిలించుకొని బహువిధంబుల గౌరవించి కుశలప్రశ్నానంతరమున నిట్లు పలికెను. "అక్రూరా! నీ విక్కడ కరుదెంచుట వలి విని, మామఁ లిదంద్రులు నీతో నేమైనఁ జెప్పలేదుకదా! నాజననంబుచే వారు మిగులఁ గష్టముల ననుభవించుచుండిరి. నీ వేమికారణంబున నిచ్చోట కరుదెంచితివి?" అని యడిగిన విని యక్రూరుఁడు తన్నుఁ గంసుఁడు పుత్తెంచినకారణము కృష్ణున కెఱింగించెను. కంసునిమ స్తంత్రమునకు బలరామకృష్ణులు నవ్విరి. కృష్ణుఁడు నందాదిగోపకులఁ గాంచి "కంసుని ధనుర్యాగమహోత్సవము జూడఁ బోవలయును గావునఁ బెరుఁగు నెయ్యి మొదలగునవి కానుకగా నిచ్చుటకు సిద్ధపఱిచి ప్రయాణసంసిద్ధు లగుఁడు" అని పలికెను. ఆమఱునాఁడు సూర్యోదయమున నందాదిగోపకులు వెనువెంటరా బలరామకృష్ణు లక్రూరచోదితంబైనరథం బెక్కి మథురకు *బయలుదేఱిరి. బలరామకృష్ణు లిట్లు వచ్చుచు మార్గమధ్యమునఁ గాళిందీనదిం జూచి, దప్పిఁ దీర్చుకొనుటకు రథము దిగి నీరుత్రావి మరల రథమెక్కిరి. అక్రూఁడు గూడ నీరంబులను గ్రోలుటకు నదియందుఁ జొచ్చెను. జలపానము సేయుచుండఁగా నాతనికి నీటియందు బలరామకృష్ణులు గానిపించిరి. అందుల కచ్చెరువందుచు రథమువంకఁ జూచెను.

ఆమహానుభావులు రథమునందే యుండిరి. అక్రూరుఁడు రథం బెక్కి భగవంతుఁడైన కృష్ణు ననేకవిధముల స్తుతించెను.

సంధ్యాసమయమునకు వారు మధురాపురమ్ముం జేరిరి. అక్రూరుఁడు బలరామకృష్ణులను దనయింటికి విచ్చేయుఁడని ప్రార్థించెను. అందులకుఁ గృష్ణుఁడు "కంసుని జంపినపిమ్మట వచ్చెద" మని ప్రత్యుత్తరము చెప్పి యక్రూరుని బంపివేసి, యనుచరులతోఁ బురసౌందర్యముం జూడ బయలుదేఱెను. ఆసమయమున నొకరజకుఁడు కంసునివస్త్రంబులను గోటలోనికిఁ దీసికొని పోవుచుండెను. కృష్ణుఁడు వానిని దనయనుచరులకు ధరించుకొనుటకిమ్మని యడుగ వాఁ డనేకదుర్భాష లాడి, యాతనిచే నేలఁ గూలెను. సుదాముం డనుమాలాకరుఁడు బలరామకృష్ణులను బెక్కువిధంబులఁ బూజించి, తాంబూలకుసుమగంధంబు లొసంగి ధన్యుఁడయ్యె. కుబ్జ యనుకంసదాసి కృష్ణుని గంధమిచ్చి పూజించి కృతార్థురాలయ్యెను. తరువాతఁ గృష్ణుఁడు బలరామసహితుఁడై ధనుశ్శాలం బ్రవేశించి, యచ్చట గుప్తముగా నుంచిన మహాధనువు నొకదానిం జూచి,

శా. బంధల్ మేలన వామహాస్తమునఁ జాపంబెత్తి మౌర్వీలతా
సంధానం బొనరించి క్రొంచెపుఁ దెగన్ ♦ శబ్దించుచున్ ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ ♦ జేసెన్ జనుల్ [చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ ♦ ఖండించుచం [దంబునన్.

ఆశబ్దము విని కావలివా రరుదెంచి క్రుద్ధులై కృష్ణుని గదియ నాతఁడు వారిని మడియించెను. పిదప బలరామకృష్ణులు నందాదు లయినగోపకులతోఁ దమవిడిదలకుఁ జని యారేయి సుఖముగాఁ గడిపిరి.

కృష్ణుని పరాక్రమచర్య లన్నియు వినినకంసున కారాత్రి నిదురయే పట్టలేదు. కన్ను తెఱచినను మూసినను వానికిఁ గృష్ణుఁడే కనిపించుచుండెను. ఎట్లో యారేయి గడపెను. ఆనాఁడే ధనుర్యాగమహోత్సవము. మల్లరంగ మనేకచిత్రగతుల నలంకరింపఁబడెను. ఆమహోత్సవముం జూచుటకు వచ్చినవారికిఁ దగినయాసనంబు లేర్పాటు చేయఁబడెను. మల్లరంగమునకు సమీపముగాఁ గంసుఁ డున్నతపీఠంబున నాసీనుఁడై యుండెను. నందాదు లయినగోపకులు కంసుని దర్శించి కానుక లర్పించి, వరుసగా నాసనంబుల నధిష్ఠించియుండిరి.

అంత బలరామకృష్ణులు రంగద్వారమునకు వచ్చిరి. అంతకుముందే యాజ్ఞాపింపఁబడియున్న కుంజరపాలకుఁడు కువలయాపీడ మనుమదగజమును బలరామకృష్ణులపైకిఁ బోనిచ్చెను. అట్లు సేయవల దని చెప్పినను వినకపోవుటచేఁ గృష్ణుఁ డాకుంజరంబును, దత్పాలకునిగూడ వధించి మల్లరంగమును బ్రవేశించెను. కంసప్రేరేపణంబునఁ జాణూరముష్టికు లను మల్లుల బలరామకృష్ణులను దమతో మల్లయుద్ధమునకుఁ బిలిచిరి. భయంకర మైనమల్లయుద్ధమునఁ గృష్ణుఁడు చాణూ

రుని, బలభద్రుఁడు ముష్టికుని వధించిరి. సభయందు గొప్పకల కలము ప్రారంభ మయ్యెను. కంసునిచిత్తము కలఁత నందెను. ఆతఁడు మంత్రులను జూచి "వల్లవబాలురైన బలరామకృష్ణులను నగరివాకిటికి వెడలఁజేయుఁడు. నందుని బంధింపుఁడు. వసుదేవునిఁ జంపుఁడు" అని పలికెను. అప్పుడు కృష్ణుఁడు పర్వతాగ్రమునుండి సారంగమును వధించుటకు లంఘించు మృగేంద్రునివలెనుఁ, గంసునిపైకి లంఘించి, కేశబంధంబును బట్టుకొని, పీఠమునుండి క్రిందకీడ్చి వధించెను.

ఈవిధంబునఁ గృష్ణుఁడు కంసునిసంహరించి, బలరామ సహితుఁడై కారాగృహంబున నున్న తల్లిదండ్రు లగుదేవకీ వసుదేవులం జేరి, వారిని బంధముక్తులఁ జేసి, నమస్కరించి,

"శా. కారాగారాలల మానిమిత్తము మిముం ♦ గంసుండు [గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియుక్ ♦ వారింపఁగారాక ని
ష్కారుణ్యాత్ముల మైనక్రూరుల మహా♦ కౌటిల్యసంచారులన్
సారాతికుములార మమ్ముఁ గొఱఁతల్ ♦ సైరించి రక్షింపరే."

అనిపలికెను. దేవకీవసుదేవులు కుమారులఁ గౌఁగిలించుకొని యానందబాష్పములు విడిచిరి. తరువాతఁ గృష్ణుఁడు మధురా నగరరాజ్యమున కుఁ గంసుని తండ్రియుఁ దనమాతామహుఁ డును నగు నుగ్రసేనుని నభిషిక్తునిఁజేసి, నందునివిలోకించి, "తండ్రీ! ఇంతవఱకును మేము మాతల్లిదండ్రులను జూడలేదు.

యశోదాదేవియు నీవును మాతాపితరు లని భావించితిమి. నీయనుగ్రహమువలన మే మింతవార మైతిమి. నిన్ను విడనాడి యుండుటకు మాచిత్తము సమ్మతింపదు. కాని, యిక్కడ నున్న బాంధవులకు సౌఖ్యము గూర్చి గోకులంబున కరు దెంతుము," అని పలికి, యాతనికిని, దక్షిణగోపకులకును వస్త్రభూషణాదుల నొసంగెను. కృష్ణునివిడిచి వెళ్లవలసివచ్చి నందాదులకు బాష్పజలపూరితనయనుం డగుచు నందుఁడు తన వారితో వ్రేపల్లెకుఁ జనియెను.

---

25. [కృష్ణజరాసంధులయుద్ధము.]

—:o:—

కంసునిభార్య లరిగి తమతండ్రియు, మగధనాథుఁడు నగుజరాసంధునితోఁ గృష్ణుఁడు తమనాథుని వధించె నని చెప్పిరి. జరాసంధుఁడు సామాన్యుఁడు గాఁడు. మహాబలపరాక్రమ సంపన్నుఁడు. భూమండలంబున నున్నరాజు లెల్లరును నాతనికి భయ మందుచుందురు. కృష్ణుఁడు, తనయల్లునిఁ జంపె నని వినినయంతనే యాజరాసంధుఁడుఁ బ్రళయకాలరుద్రునిలీల మండిపడుచుఁ బుత్రికలం గాంచి"

"శా. ఏమీ కంసునిఁ గృష్ణుఁడే రణములో * హింసించెనో
(చెల్ల నా
సామర్థ్యంబుఁ దలంపఁ డించుకయు మ*చ్చండప్రతాపానలో

ద్రామార్చుల్ వడి నేఁడు గాల్చి యదుసం ♦ తానాట (వీవాటికన్
భూమిం గ్రుంగిన మింటదాఁగిన మహాం ♦ భోరాశిలోఁ (జొచ్చినన్."

"క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో
మేదిని నాచేత నేఁడు ♦ మీఁదుమిగిలి సం
పాదితబలులై వారిరు
ద్రాదులు నింద్రాదు లెవ్వ ♦ రడ్డం బైనన్."

అని పలికి, సైన్యంబులఁ గూర్చుకొని వచ్చి కృష్ణబాహుదండపరిరక్షితం బైన మధురానగరంబును ముట్టడించి చుట్టును విడిసి యుండెను.

ఇట్లు మహాసైన్యముతో వచ్చియున్న జరాసంధునిఁ గూర్చి శ్రీహరి తనమనంబున "మాగధుఁడు సేనలతో వచ్చి పురంబును ముట్టడించినాఁడు. వీనియెడల సామదానములు పనికి రావు. దండవిధినే ప్రయోగించి భూభార ముడుపఁజెల్లును. భూభార ముడుపుటకే గదా నే నవతరించితిని. ఇఁక సకార్యంబునకుఁ బ్రారంభింతు" నని తలంచుచుండెను. అట్టిసమయమున, వివిధబాణబాణాసనచక్రాద్యాయుధోపేతము లయిన రెండురథములు నభంబునుండి దైవయోగమున నతనికడకు వచ్చెను. కృష్ణుఁడు వానిం జూచి ముదంబంది బలరామున కెఱింగించియతనితోఁగూడ సమరసన్నాహంబునఁ బురంబు వెడలివచ్చి

శాత్రవులు తల్లడిల్లఁ బాంచజన్యము నొత్తెను. అప్పుడు జరాసంధుఁడు కృష్ణునిఁ గాంచి పరిహసించుచు నిట్లు పలికెను. "గోపాలా! ఇచ్చట నీవు గాయుటకు నాలమందలు లేవు. చరణహతిం గూల్చుటకుఁ బ్రాతబండ్లు లేవు. ప్రియవాక్యము లాడుటకు నాభీరులు లేరు. మఱియును సంచరించుటకు నియ్యది బృందావనము గాదు. ఈజరాసంధునితోఁ బోరుట, పెరుగువెన్న జుర్రుటయు, ఉట్లవి గెడవ్రేటయు, వృక్షములఁ గూల్చుటయు, సర్పమును ద్రొక్కుటయు, గిరి హస్తమున నెత్తుటయు, నని తలంచితివి కాఁబోలు! మదీయమహోత్తీవ్ర బాణాగ్ని కోర్వఁగలవే!" అనిన నగధరుం డిట్లనియెను. "మగధా! శూరులు మగటిమిఁ జూపుదురు గాని నీవలెఁ బొగడుకొనరు. బీరము లాడుట బంటుతనంబు గాదు. మాటలేల! కల్పాంతమహోగ్రానలుని నైనను హరింతును.

"క. గోపాలుఁడ నని పలికెదె
భూపాలక దీన నేమి? పోరాడంగా
గోపాలమహీపాల
వ్యాపారాంతరము దెలియ వచ్చుం బిదపన్."

ఇట్లు పలికి యాగోవిందుఁడు బలరామసహితుఁడై జరాసంధుని బలంబులఁ దాకి, తీవ్రాస్త్రంబులు గప్పదొడంగెను. బలరాముఁడు వైరిసేనామధ్యమునఁ జండమార్తాండుని లీల విహరించుచు హలముచే శాత్రవులను మర్దించుచుండెను. బల

రామకృష్ణుల పరాక్రమమును సహింపలేక జరాసంధుని బలంబులు వితిరిగి వెన్నిచ్చెను. అట్టిసమయమున బలోద్దాముం డగు బలరాముఁడు రథంబు నుగ్గుఁజేసి, భుజవీర్యసింధుం డగుజరాసంధుని బట్టుకొని, సోల్లుంఠము లాడుచు, ముష్టిచే మొత్తుచుండఁ గృష్ణుఁడు వచ్చి, యాతనిని వారించి, పగఱకుఁ జిక్కితిని గదా యని విచారించుచున్న జరాసంధుని విలోకించి,

“శా. దుఃఖింపం బనిలేదు పౌరుష్మ బలసం ♦ దోహంబులం (దెమ్ము, చే
తఃఖేదం బెడలంగ రమ్ము, రిపులం ♦ దండింపు కాదేని భూ
స్వఃఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృపసీ ♦ శౌర్యోన్నతుల్ (చూపి మే
దఃఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దను ♦ త్యాగంబు (సేయంపగున్.”

అని పలికి విడిచిపుచ్చెను. జరాసంధుఁడు సిగ్గుపడుచు, బలాయుతు లైనవీరుల వెంటఁబెట్టుకొని మగధఁ జేరెను.

---

26. [ముచికుందుఁడు.]

:0:

జరాసంధుఁడు బలరామకృష్ణులవలన నట్లుపరాభవింపఁ బడి, నిజపురంబునకు మరలిపోయె ననుమాటయే గాని,

యాతఁడు కృష్ణునిపై నెట్లయినఁ బగఁ దీర్చుకొనఁ దలంచుచు నే యుండెను. ఆతఁడు పదునేడుసారులు మధురాపురముపై దాడివెడలి యాదవులతో యుద్ధములు చేసి, నిర్మూలితబలుం డయ్యెను. మరల నష్టాదశయుద్ధమునకుఁ బ్రయత్నము సేయుచుండెను.

అట్టిసమయమునఁ గలహావిద్యావిశారదుం డగు నారదుఁడు కాలయవనునికడకుఁ బోయి "యవనా! నీవు భూమండలంబునఁ గలసమస్తభూపతులను జయించితివి గాని యాదవులను గెల్వవైతివి. ఈసంగతిని మఱచితివా! లేక వారికి వెఱచితివా! యాదవకులమణి యగుకృష్ణుఁడు జరాసంధాదులను భయంకరసంగ్రామతలంబునందు గెలిచె నన్నసంగతి నీవు వినలేదా!" యని పలికెను. ఆమాటలు విని కాలయవనుఁడు "నారదా! నీవు చెప్పిన కృష్ణుం డెట్టివాఁడు? ఎచ్చట నుండును? వాని బలం బెట్టిది? నాశౌర్యంబును భరించి సంగరక్షోణిని నిలువఁ గలఁడే" యని యడిగెను. అందులకు నారదుఁడు కృష్ణునిబలపరాక్రమాదిలక్షణంబులను సవిస్తరముగా నాతనికి వినిపించెను. అంతట యవనుఁడు సైన్యంబులతో వెడలి మధురాపురముమీఁద విడిసెను. కాలయవనునిదాడిఁ జూచి కృష్ణుఁడు తనమనంబులో "యవనుఁడు పురంబెల్ల నావరించినాఁడు. నేఁడో రేపటనో మాగధుఁడు గూడ సైన్యములతో నిటకు వచ్చు నని వినియుంటిని. వీరిరువురును గలిసి రేని పోరుట మిగులఁ గష్టముగ నుండును," అని యాలోచించి, విశ్వకర్మ

నిర్మితం బగు ద్వారకానగరంబునకు నిజయోగ ప్రభావంబున మధురాపురంబున నున్నజనంబులను ధనధాన్యంబులను జేర్చి, నిరాయుధుండై యొక్కఁడును గాలయవనున కభిముఖముగాఁ బోయెను. కాలయవనుఁ డాతనిని గృష్ణునిగా నెఱింగి, కమలసంభవాదుల కైనను బట్టవశని యామహాత్ముని బట్టుటకు వెంటనంటెను. ముకుందుఁడు వానికి భీతిల్లుచున్నట్లు నటించుచుండెను. అతఁడు తన్నుఁ జూచి నిజముగా భయమందుచుండె నని తలంచి యవనుఁ డిట్లు పలికెను. "కృష్ణా! ఇట్లు పాఱి పోయెదవేల ? కదనంబునఁ గంసాదుల జయించిన వీరాగ్రేసరుఁడ వని విని రణాతిథ్యము గోరి వచ్చితిని. అట్టి వో నీవు వెన్నిచ్చిపోయిన నో రాజులు నవ్వరా! నేను శరప్రయోగమైనను జేయుటలేదు. నీవేల పరుగిడెదవు? ఇట్టివాఁడవు నీవు పూతనతోడను, కేశితోడను, మల్లులతోడను, కంసునితోడను, జరాసుతునితోడను నెట్లుపోరాడితివి?" అట్లుపలుకుచు, ముందు పరుగెత్తుచున్న వాసుదేవునిం బట్టుటకు వెంటనంటెను. కృష్ణుఁడు యవనుని గడుదూరము దీసికొనిపోయి, యొకశైలగుహం బ్రవేశించెను. కృష్ణుఁ డిటఁ దనకుఁ జిక్కె నని తలంచి యవనుఁడు గూడ నాగిరిగహ్వరంబును బ్రవేశించెను. ఆగుహాయం దొక మహాపురుషుఁడు గుఱ్ఱువెట్టుచు నిద్రించుచుండెను. తన్నింత పఱకుఁ దెచ్చి మాఱువేషమునఁ గృష్ణుఁడే యట్లు నిద్రించుచుండినట్లు నటించుచుండె నని తలంచి యవనుఁడు వానిం గాంచి,

ఉ. కలము సేయలేక పురు • షాధమ మగ్రభకంబుక ద్రుమా
 ఖేలమహాశిలాసహిత • భీకరకుంజరఖడ్గసింహశా
 ర్దూలకరాళఘోరనలిత • మార్గపథంబునఁ బాఱుతెంచి యీ
 శైలగుహన్ సనిద్రక్రియ • జాగినటించినఁ బోవనిత్తునే."

ని నెక్కడికిని తక్కించని నా యముడు చెప్పినాఁడు. ఇప్పుడు నాకు దక్కుటెట్లు? ఇక నెక్కడికి బోవఁగలవు?" అనిపలికి, తన కాల మొత్తి యూరక నిద్రించుచున్న పురుషుని తన్నెను. వెంటనే యప్పురుషుఁడు లేచి, కన్నులు తెఱచి, కోపదృష్టిం బ్రసరించిన యంతనే యవనుఁడు తత్కోపానలంబున భస్మమయ్యెను.

ఆ పురుషుఁడు ముచికుందుఁడను రాజు. ఇక్ష్వాకుకుల సంభవుఁడు. మాంధాతకుమారుఁడు. రాక్షసభీతులైన దేవతల నాతఁడు చిరకాలము రక్షించుటచే వా రాతని నొకవరము గోరుకొనుమనిరి. అంతట నాతఁడు నిద్రం గోరెను. ఆ కారణమున దేవదత్తనిద్రావశుండై శైలగుహయందు శయనించియుండెను. కాలయవనుఁడు నశించిన పిదప వాసుదేవుఁ డాతని ముందు నిల్చెను. ముచికుందుఁ డా మహాత్ముని యద్భుతతేజంబుఁ గాంచి యాశ్చర్యమునంది,

మ. శశివో యింద్రుఁడవో విభావసుఁడవో • చండప్రభా
 (రాశివో
 శశిచూడామణివో పితామహుఁడవో • చక్రాంక
 (హస్తుండవో

దిశలున్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీ ♦ తేజంబుఁ
(జూడం గదు
ర్విశమై యెవ్వఁడ వేలవచ్చి తిచటన్ ♦ వర్తించె
(దేకాకివై."

మహానుభావా! నేను ముచికుందుఁడను. దేవదత్తనిద్రావశుం డనై యుండ, నెవ్వఁడో యొకమానవుఁడు నన్నుఁ దన్ని భస్మమైనాఁడు. పిదప శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుండ వగు నిన్నుఁ జూచితిని. నీ వెవ్వరవో నేనెఱుంగ నర్హుఁడనేఁ గృపాంతరంగుఁడ వై వినిపింపు," మని పలికెను.

అందులకుఁ గృష్ణుం డిట్లు పలికెను. "ముచికుందా! నాగుణజన్మకర్మనామము లెవ్వరును నెన్నఁజాలరు. ఇంతయేల నేనే చెప్పఁజాలను. దుష్టుల శిక్షించి, ధర్మసంస్థాపనముఁ జేయుటకు బ్రహ్మచేఁ బ్రార్థితుఁడనై, యాదవకులంబున వసుదేవుని సూనుఁడనై యవతరించి కంసాదులఁ గూల్చితిని. ఇప్పుడు నీకోపానలంబున భస్మమైనవాఁడు కాలయవనుఁడు. నిన్ను గ్రహించుటకే యీశైలగుహకు వచ్చితి. నీకుఁ గావలసిన వరము గోరుము."

అనిన ముచికుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని పాదములకు నమస్కరించి, యనేకవిధంబుల స్తుతించి యిట్లు పలికెను.

సీ. సంసారి వైయున్న ♦ జనునకు నీశ్వర
నీకృప యెప్పుడు ♦ నెరతాఁ గల్గు

సంసృతి బంధంబు ♦ లన్నియుఁ దెగిపోవు
బంధమోక్షం బైనఁ ♦ బ్రాప్త మగును
సత్సంగమంబు స ♦ త్సంగమంబున నీదు
భక్తి సిద్ధించు నీ ♦ భక్తివలన
నన్ముక్తి యగు నాకు ♦ సత్సంగమముకంటె
మును రాజ్యబంధని ♦ ర్మూలనంబు
తే. గలిగెనదె దేవ నీయను ♦ గ్రహము గాదె
కృష్ణ నీసేవ గాని త ♦ క్కొరవి వలదు
ముక్తిసంధాయి వగునిన్ను ♦ ముట్టఁ గొలిచి
యాత్మబంధంబుఁ గోరునే ♦ యార్యుఁ డెందు."

అనినఁ గృష్ణుం డాతనికి ముందు జన్మంబున దివ్య పదంబు నొందఁ గలవని చెప్పి యరిగెను. ముచికుందుఁడు శైలగృహ వెడలి వచ్చి, బదరికాశ్రమంబునకుఁ దపమునకై పోయెను.

కృష్ణుఁడు మధురకు వచ్చి బలరామసహితుఁడై యవనుని సైన్యము నెల్ల మడియించెను.

27. [రుక్మిణీకల్యాణము.]

విదర్భదేశమునఁ గుండినపురంబునకు భీష్మకుం డనువాఁ డేలికయై యుండెను. అతని కేవురుకుమారులును నొక్క

పుత్రికయుఁ గలదు. ఆపుత్రికామణియే రుక్మిణి. సహజ సౌందర్యవతి యగునక్కన్యకాతిలకము, తమగేహమునకు వచ్చుచుండు నతిథిజనులవలనఁ గృష్ణునిరూపబలగుణాదులను విని యాతఁడే తనకుఁ దగినవరుండని తలంచియుండెను. కృష్ణుఁడు గూడ రుక్మిణిసౌందర్యగుణముల విని యామె నిల్లాలుగఁ జేకొనఁదలఁచి యుండెను.

భీష్మకుఁడు రుక్మిణిని గృష్ణున కిచ్చి వివాహము సేయఁదలఁచి యుండఁగా, నాతనిజ్యేష్ఠపుత్రుఁ డగురుక్మి యందుల కడ్డుపెట్టి, చేదిపురాధీశ్వరుం డగుశిశుపాలున కిచ్చెద నని లగ్ననిశ్చయ మొనర్చి, యావృత్తాంతము శిశుపాలున కెఱింగించెను. ఇందులకు రుక్మిణి మిగుల విచారించి, తనకు నమ్మకము గలయగ్నిద్యోతనుఁ డనుభూసురుని రావించి యిట్లు పలికెను. "బ్రాహ్మణోత్తమా! కృష్ణునిఁ గైకొనఁ దలఁచి యున్ననన్ను మాయన్న శిశుపాలున కీయఁదలఁచి నాఁడు. నే నెంత బదిమాలినను బ్రయోజనము లేదు. అతఁడు నాతండ్రి చెప్పినను వినక యున్నాఁడు. కావున నీవు నాయందుఁ గరుణవహించి ద్వారకాపురంబున కరిగి శ్రీహరిం గాంచి యీవృత్తాంత మెఱింగించి, యాతఁ డిచ్చోటకు వచ్చు నట్లు చేయవలయును." ఇట్లు చెప్పి కృష్ణునితో నాబ్రాహ్మణుఁడు చెప్పవలసినవాక్యములు గూడఁ జెప్పెను.

అగ్నిద్యోతనుఁడు ద్వారకానగరంబున కేగి, కృష్ణుని గాంచి పెండ్లికొడుకవు గమ్మని దీవింప, నమ్మాధవుఁడు పీఠం

బునుండి దిగి, భూసురోత్తమునకు భక్తిమీఱ నమస్కరించి, పీఠంబున నాసీనుం జేసి,

"ఉ. ఎవ్వనిదేశమం దునికి • యెవ్వనిచేఁ గుశలంబుఁ గల్గు మీ
కెవ్వనిరాజ్యమందుఁ బ్రజ • లెల్ల సుఖింతురు వాఁడు [మత్ప్రియుం
డివ్వారాశిమార్గమున • కెట్లరుదెంచితివయ్య నీవు నే
నవ్వలుగావు నీకలఁవు • నంగల మే లొసఁగింతు ధీమణీ."

అని పలికెను. అందులకు నబ్బ్రాహ్మణుండు కృష్ణుని కిట్లు పలికెను. "మాధవా! పదునాల్గుభువనంబులును కుక్షియం దున్న నీకు నా రాకకుఁ గారణము తెలియకయుండునా! నాచే వినఁదలఁచి యిట్లడిగితివి. విదర్భదేశాధీశ్వరుఁడైన భీష్మకుని తనూజ యగు రుక్మిణి నిన్ను వివాహ మాడఁగోరి నాచే సందేశము బంపెను. మంగళకరంబైన యామెసందేశమును నావధానచిత్తుఁడవై యాలింపుము.

"మహానుభావా! బాల్యమాదిగ నాహృదయము నీయందుఁ జిక్కియున్నది. అట్టి నన్ను శిశుపాలున కీయ మాయన్న యగురుక్మి నిశ్చయించినాఁడు. భవత్ప్రతాప మెఱుంగక చైద్యుఁడు నన్నుఁ గొనిపోవనున్నాఁడు.

"ఉ. అంకిలి సెప్పలేదు చతు • రంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాథ నీవు శిశు • పాలజరాసుతులన్ జయించి నా

వంకకు వచ్చి రాక్షస ♦ వివాహమునన్ భవదీయశౌర్య మే
యుంకువ సేసి కృష్ణపురు ♦ షోత్తమ చేకొని పొమ్ము
(వచ్చెదన్."

నన్నెట్లు గొనిపోవుదునా యని నీవు సంశయింపఁ బనిలేదు. పెండ్లికి ముందుగా నగరమునకు వెలుపలనున్న దుర్గాదేవిని బూజించుటకు నన్ను మావారు తీసికొని పోవుదురు. ఆసమయమున నీ వచ్చుట వేచియుండి నన్నుఁ గొనిపోవచ్చును. నేను ఓయను గ్రహమునకుఁ బాత్రురాలను గాకుంటినేని నిన్ను స్మరించుచుఁ బ్రాణములు విడిచెదను."

అను నీరుక్మిణీసందేశమును భూసురుం డిట్లు వినిపించి మఱలఁ గృష్ణున కిట్లు పలికెను. "కృష్ణా! సందేశంబును వింటివి కదా! ఇఁక నీవు యోజించుచు జాగు సేయవలదు. రేపే వివాహలగ్నము.

"ఉ. ఆయెలనాఁగ నీకుఁ దగు ♦ నంగనకుం దగు దీవు మాయుపా
ఖ్యానములయాన పెండ్లియగుఁ ♦ దప్పదు జాడ్యములేల నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని ♦ శౌర్యరుహాననఁ దెత్తుఁగాని వి
చ్ఛేయుము శత్రుల న్నుఱుము ♦ సేమము సేయుము శోభ
[నంబిలన్."

ఈమాటలు విని కృష్ణుఁడు "బ్రాహ్మణోత్తమా! రుక్మిణికి నాపైఁ జిత్త మున్నసంగతియు, రుక్మి యామెను శిశుపాలున కీయఁదలఁచినసంగతియు నెఱుంగుదును. ఇఁక సంశయింపనేల! నేను కుండిననగరంబున కరుదెంచి యకన్యం దెచ్చెద.

రిపు లెవ్వరెక్కటంబైనను వచ్చెద" నని పలికి, రథంబు సిద్ధము సేయుమని సారథి యగు దారుకున కాజ్ఞ నిచ్చెను. అంత దారుకుండు సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబులను హయంబులం బూన్చి రథ మాయత్తముచేసి తెచ్చెను. అంతట వాసుదేవుం డగ్నిద్యోతనసహితంబుగా దాని నెక్కి యొకరాత్రిలోం గుండినపురంబున కేగెను.

కుండిననగరంబునం గుమారునకు వశుండై నభీష్మకుండు రుక్మిణిని శిశుపాలున కిచ్చుటకుం బెండ్లిప్రయత్నము లన్నియుం జేసెను. నగరం బెల్ల మహావైభవముగ నలంకరింపంబడెను. కన్యకను గొందు నని సంతోషముతో శిశుపాలుండు చతురంగబలసమన్వితుండై వచ్చెను. ఆతనికిం దోడు- జరాసంధదంతవక్త్రసాల్వపౌండ్రకాదులును వచ్చిరి. భీష్మకుండు వీరందఱిని సముచితప్రదేశంబులయందు విడియించెను. రుక్మిణిని దెచ్చుటకుం గృష్ణుం డొక్కండే యేగినాండనియు, నట్టిసందర్భమునం గలహము సంభవించినచో నాతనికిం దోడుగావలయు ననియు-బలరాముండు యాదవసైన్యముతో వచ్చెను.

లగ్నము సమీపించుచుండుటచేం గృష్ణుండు వచ్చునో లేదో యనియు, భూసురుం డాతనికడకుం బోయెనో లేదో యనియు రుక్మిణి పరిపరివిధములం జింతించుచుండెను. అట్టి సమయమున నగ్నిద్యోతనుం డామెం జేరి కృష్ణుండువచ్చెనని తెలిపెను. ఆమాట విని రుక్మిణి యందినయానందమునకు మేర లేదు. ఆమె భూసురునకు నమస్కరించి యిట్లనెను.

"మ. జలజాతేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నా♦సందేశముం జెప్పినన్
నిలువం బెట్టితి నీకృపం బ్రతికితిన్ ♦ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం ♦ గావింపనే నేర నం
జలిగావించెద భూసురాన్వయమణీ♦సద్బంధుచింతామణీ."

తరువాత లగ్నమునకు ముందుగాఁ రుక్మిణిని నగజాతకు మ్రొక్కించుటకుఁ దీసికొనిపోయిరి. రాజులందఱును గూడ దుర్గాలయంబున కేగిరి. చేటీపరివృత యగురుక్మిణి, యాలయంబును బ్రవేశించి గౌరీదేవికి మ్రొక్కి బహువిధంబులఁ బూజించి యీవలకు వచ్చి, తనదృష్టి హరిపైఁ బఱపి నిలిచియుండెను. ఆమెసౌందర్యమును గాంచి రాజులందఱును విభ్రాంతాత్ములై యుండిరి. అట్టిసమయంబునఁ గృష్ణుఁడు నిఖిలభూపాలురును జూచుచుండ, రుక్మిణిం దెచ్చి, రథంబుపై నిడికొని, భూనభోంతరాళమునిండ శంఖముం బూరించి ద్వారకాపురమార్గముంబట్టి చనెను.

ఇది యంతయుఁ జూచి శిశుపాలజరాసంధాదిరాజులు కోపించి, గోపాలదేవుని రథమును వెన్నంటిరి. వీరిరాకం గాంచి భయకంపితచిత్తయైనరుక్మిణిం గాంచి కృష్ణుఁ డిట్లు పలికెను.

"క. చొచ్చెద రిదె యదువీరులు
వ్రచ్చెద రరిసేన నెల్ల ♦ వైరులు వెలుచన్
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును
జచ్చెదరును నేఁడు చూడు ♦ జలజాతాక్షీ."

హరిరథంబును రక్షించుటకు వచ్చినరాజన్యలోకమును బలరాముండు దాకి సంపూర్తిగఁ బరాభవించెను. రుక్మిణిని గృష్ణుండు దోడ్కొనిపోయె నని విచారించుచున్న శిశుపాలుం గాంచి జరాసంధాదులు,

"ఆ. బ్రతుకవచ్చు నొడలఁ ♦ బ్రాణంబు లుండిన
బ్రతుకు గలిగెనేని ♦ భార్య గలుగు
బ్రతికి తెచ్చి భార్య ♦ పట్టు దయ్యె మెఱుంగు
వగవవలను జెప్ప ♦ వలదు వలదు."

అని పలికి యూఱడించిరి. శిశుపాలుఁడు సిగ్గుఁబొందుచుఁ దనపురమునకుఁ బోయెను. అనంతరము రుక్మిణియగ్రజుఁ డగు రుక్మి కృష్ణునియందుఁ బోయి హరిరథగమనంబు నాఁపి, యాతని విలోకించి "ఓయీ ! కృష్ణా ! నీ వెందు జన్మించితివి? ఎక్కడఁ బెరిఁగితివి? మాకన్యం గొనిపోవుటకు నీవు మాసరి వాఁడవా ! నీవు రాజవు గావు. నీహృదయము సకలవిధములగుమాయలకును బుట్టినయిల్లు. కొంచెముకాలము నిలువుము. తీవ్రశరపరంపరలచే నీగర్వ మడఁగించెద" నని పలికె, యస్త్రప్రయోగముఁ జేసెను. నగధరుఁ డాయస్త్రంబుల నెల్ల ఖండించి, రుక్మినిం బట్టుకొని, యొఱనుండి ఖడ్గము దీసి తచ్ఛిరము ఖండింపఁబోవ రుక్మిణి యమ్మహాత్ముని చేయిఁబట్టుకొని, "దేవా! నీమహామహిమ నెఱుంగఁజాలక యీతఁ డపరాధము గావించినాఁడు. ఈతనిని క్షమింపుము. నీ వీతనిఁ గూల్చితివేని,

కృష్ణుఁ డల్లుఁ డయ్యెనుఁగదా యని సంతసించు మాతల్లిదండ్రులకుఁ బుత్రశోకము గల్గును." అని వేఁడుకొనెను. ఆమె మాటలు విని కృష్ణుఁ డాతనిం జంపక నగుచు బావా రమ్మని పిలిచి బంధించి, గడ్డమును మీసమును దలయుఁ రేవులువాఱఁ గొఱిగి విరూపిం గావించి విడిచిపెట్టెను. అనంతరము కృష్ణుఁడు రుక్మిణీసహితుఁడై, బలరామాదులు వెంటరా ద్వారకానగరంబును బ్రవేశించెను. ఈవిధమున శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణిం దెచ్చి మహావైభవమున వివాహమాడెను.

---

28. [శమంతకమణి.]

ద్వారకానగరంబున సత్రాజిత్తను వాఁడు సూర్యు నారాధింప, నద్దేవుఁ డాతనిభక్తికి మెచ్చి, శమంతక మనుమణి నొకదాని నొసంగెను. అమ్మణి దినముల కెనిమిది బారువుల హేమము నొసంగుచుండును. ఏదోసందర్భమున నొకదినంబునఁ గృష్ణుఁడు సత్రాజితుని గృహంబున కేఁగి యామణిని దన కిమ్మని పరిహాసముగా నడిగెను. సత్రాజితుఁ డందులకు నిరాకరించెను.

మఱి కొన్నాళ్లకొకనాఁడు సత్రాజితుని తమ్ముఁడగు ప్రసేనుఁ డాశమంతకమణిని గంఠమున ధరించుకొని మృగ

యావ్యాజమున నరణ్యమున కేగెను. ఆయరణ్యమున నొకసింహ మా ప్రసేనునిం జంపి, యామణిఁ గొనిపోవుచుండఁగా జాంబవంతుఁ డామృగేంద్రుని వధించి, యామణిఁ గైకొని పోయి తన కూఁతునకుఁ గేళికందుకముగాఁ జేసెను. సంధ్యాసమయంబునకుఁ బ్రసేనుఁ డింటికి రాకపోవుటచే సత్రాజితుఁ డాతనికై వెదకించెను. ఆతనిజాడ యెక్కడను గానిపింపకపోవుటచే మిగుల దుఃఖించి "అరణ్యమునకు నాతమ్ముఁ డరుగఁగాఁ, గృష్ణుఁడు మణినిమిత్తము వానిని జంపినాఁ" డని సత్రాజిత్తు కృష్ణునిపై నిందవేసెను. కృష్ణుఁ డిది విని యకారణముగఁ దనపైఁ బడినయీనిందఁ బాపుకొనఁ దలఁచి, ప్రసేనుజాడఁ దీయుచు నరణ్యమునకుఁ బోయెను. అచ్చట నాతనికిఁ, బ్రసేనుని సింహము చంపినవిధమును, సింహమును వధించి భల్లుకము గుహలోనికిఁ జొచ్చినవిధమును గానిపించెను. అంతట నాతఁడు తనతో వచ్చినవారిని గుహాముఖంబున నుండ నియమించి, తాను లోపలికిఁ బోయెను. ఆగుహ, నిబిడాంధకారబంధుర మై, మిగుల భయంకరముగ నుండెను. అం దొకయుయ్యాలకుఁ గట్టఁబడియున్న శమంతక మాతనికిఁ గనఁబడెను. ఆతఁడు దానిని గైకొనఁదలఁచి యుయ్యాలను సమీపించుచుండ, నందున్న బాలిక భీతిచే నేడ్చెను. ఆయేడుపు విని జాంబవంతుఁడు వచ్చి, కృష్ణుని సామాన్యపురుషునిగా భావించి, యాతనితో యుద్ధమునకుఁ గడంగెను. ఇరువురకును నిరువదియెనిమిదిదినములు భయంకరం బైనయుద్ధము జరిగెను. తుదకుఁ జాంబవంతుఁ డాతనిని బరమాత్మునిగా నెఱింగి,

"సీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు ♦ పఱపి పయోరాశి
నింకించి బంధించి ♦ యేపుమాపెఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతా ♦ పప్రభారాశిచే
దానవగర్వాంధ ♦ తమస మడఁచెఁ
గంజాతములు ద్రెంచు ♦ కరిభంగి నెవ్వఁడు
దశకంఠుకంఠబృం ♦ దములు ద్రుంచె
నాచంద్రసూర్యమై ♦ యమరులంకారాజ్య
మునకు నెవ్వఁడు విభీ ♦ షణుని నిలిపె
తే. నన్ను నేలినలోకాది ♦ నాథుఁ డెవ్వఁ
డంచితోదారకరుణార ♦ సాబ్ధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవకావె మ ♦ హాత్మ నేఁడు
మాఱుపడి మొగ్గసేసితి ♦ మఱవ వలయు."

అని పలికి, యామాధవునిపాదంబులపైఁ బడి యనేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతించెను. శ్రీహరి తనకరంబులచే జాంబవంతుని శరీరము నిమిరి "భల్లూకేంద్రా! ఈమణి నాచేఁ బడెనని దుష్టాత్ములు వేసిననిందఁ బాపుకొనుటకై యిట్లు వచ్చితి" నని పలికెను. భల్లూకేంద్రుఁడు శమంతకమణితోఁ శ్రీహరికిఁ దనపుత్రికామణి యగుజాంబవతినిగూడ నొసంగి కృతార్థుఁ డయ్యెను.

ఇట్లు శ్రీకృష్ణుఁడు మణిని దీసికొని జాంబవతితో ద్వారకకు వచ్చి, సత్రాజిత్తును బిలిపించి, జరిగినవృత్తాంత మెఱింగించి, యామణి నాతని కొసంగెను. సత్రాజిత్తు లజ్జనంది

మణిఁ గైకొని నిజగృహంబున కేగి, హరిపై నకారణముగ నిందవేసితినిగదా యని చింతించి, యాతనిని బ్రసన్నునిగాఁ జేసికొననెంచి, తనతనూజయగు సత్యభామనొసంగి వివాహము గావించెను.

ఈవివాహ మైనకొన్నాళ్లకుఁ బాండవులు లాక్షాగారం బున దగ్ధులైరని విని, సర్వ మెఱింగినవాఁ డయ్యును, గృష్ణుఁడు బలభద్రసహితముగా ధృతరాష్ట్రాదుల నూఱడించు టకు హస్తినాపురంబున కరిగెను. ఆసమయమున శతధన్వుఁ డనువాఁడు సత్రాజిత్తు సత్యభామను దన కీయలే దనుకోపం బున, నాతఁడు నిద్రవోవుచుండఁగాఁ జంపివేసి, శ్యమంతక మణిని గొంపోయెను. మృతుం డైనతండ్రికై సత్యభామ మిగుల శోకించి, యాతనికళేబరమును దైలద్రోణియందుఁ బెట్టించి, హస్తినాపురమున కరిగి యావృత్తాంతముఁ గృష్ణున కెఱింగించెను. కృష్ణుఁడు బలరామసత్యభామాసహితుఁడై వెంటనే ద్వారకకు వచ్చెను. శతధన్వుఁడు కృష్ణుఁడు తన్నుఁ జంపు నని భయంబంది, కృతవర్మయనువానిపాలికిఁ బోయి తనకు సహాయుఁడవు గమ్మని వేఁడెను. అందులకుఁ గృతవర్మ శతధన్వునిఁ గాంచి "బలరామకృష్ణులు మహాత్ములు. వారి కెగ్గుసల్పుట కెవ్వఁడు సాహసించును? వారిబలపరాక్రమ ములు మనమెఱింగినవే," యని ప్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అంతట నాతఁ డక్రూరుఁ డనువానికడ కేగి తత్సహాయ మపేక్షించెను. అక్రూరుఁ డిట్లు బదులుచెప్పెను. "సృష్టిస్థితిల

యంబులకు గర్తయైనవాఁడును, బ్రహ్మాదుల కైనను దెలియఁబడనివాఁడును నగు శ్రీమన్నారాయణుఁడై నయీకృష్ణునకు నేను నిరంతరము మ్రొక్కుదును, అంతియే గాని యాతనితో ద్వేషమునకు వెఱతును."

ఇఁక శతధన్వున కేమియు మార్గముఁ దోఁచక శమంతకమణి నక్రూరునియొద్ద నుంచి, ద్వారకాపురము విడిచి శతయోజనదూరము చనియెను. కృష్ణుఁ డాతని వెన్నంటిపోయి తచ్ఛిరంబును జక్రముచేఁ ద్రుంచెను. కాని యాతనియొద్ద మణిమాత్రము లేదయ్యెను. కృష్ణుఁడు ద్వారకకు వచ్చి శతధన్వుని మరణమును, నాతనియొద్ద మణి లేకపోవుటయు సత్యభామకుఁ జెప్పెను. శతధన్వుని మరణము విని యక్రూరుఁడు వెఱచి ద్వారకానగరము విడిచి బహుయోజనదూర మరిగెను. వృద్ధులవాక్యము ననుసరించి, దూతలం బంపి, కృష్ణుఁ డక్రూరుని రావించి మృదువాక్యములతో నిట్లనెను. "అక్రూరా! శతధన్వుఁడు నీయొద్ద మణి దాఁచినసంగతి నే నెఱుఁగుదును. సత్రాజిత్తునకుఁ బుత్రులు లేక పోవుటచే నాతనికిఁ బుత్రికలాతనిధనమును విభజించుకొందురు. ఆమణిని నీవే గ్రహింపుము. మాబలభద్రుఁడు దీనివిషయమై నన్ను నమ్మకయున్నవాఁడు." అప్పు డక్రూరుఁడు తనవస్త్రమునకుఁ గట్టబడియున్న మణిని హరికి సమర్పించెను.

---

29. [శిశుపాలవధ.]

—— :o: ——

ద్వారకాపురంబున నొకనాఁడు శ్రీకృష్ణుఁడు సభా మధ్యంబునఁ గొలువున్న సమయమున నొకభూసురుం డరుదెంచి, యమ్మహాత్మునకు నమస్కరించి "దామోదరా! మగధనాథుం డగుజరాసంధుఁడు బలపరాక్రమముల గర్వించి, తనకు మ్రొక్కనిధారుణీశ్వరుల నెల్లరఁ బట్టి గిరివ్రజంబున బందిగంబునఁ బెట్టినాఁడు. బంధితులైనయానృపాలురు నన్ను నీకడకుఁ బుత్తేర వచ్చితి" నని పలికి, యానరపాలుర సందేశ మిట్లు వచించెను.

"నందకుమారా! గోపాలదేవా! ఆర్తజనుల మైన మమ్ము రక్షింపుము. నీకు మ్రొక్కుచుంటిమి. నీచరణయుగమే మాకు శరణము. అనంతా! బలియుర దండించుటకును, దుర్బలుల శిక్షించుటకును యుగయుగంబున నీ వవతరించుచుందువు. నీకుఁ దెలియనియర్థ మీజగతియందు లేదు. పద్మభవాదులైనను నీపంపు సేయక నిలువఁజాలరు. రణరంగమున నిన్నెదిరింపఁజాలక జరాసంధుఁడు పదునెనిమిదిమాఱులు వెన్నియలేదా! ఆతఁడు నీచేఁ బడిన బన్నములు దలంపక మమ్ముఁ జెఱపట్టి మిగుల బాధించుచున్నాఁడు. కావున మాయందుఁ గృపాంతరంగుఁడవై, యాదుష్టునిఁ గూల్చి మమ్ముఁ జెఱఁబాపి, యాలుబిడ్డలతోఁ గూర్పుము."

భూసురుం డిట్లు రాజులసందేశంబును జెప్పుచున్న సమయమున వివేకవిశారదుం డగునారదుండు వచ్చి, కృష్ణునిచేఁ బూజింపఁబడి, యిట్లువచించెను. "కృష్ణా! పాండుసుతుం డగు ధర్మరాజు రాజసూయమహాధ్వరము సేయఁదలఁచి యున్నాడు. ఆతఁడు సుగతివడయుటకు, నాత్మబంధుఁడవును, భక్తవత్సలుఁడవును, పరమపురుషుఁడవును, యజ్ఞరక్షకుఁడవును, యజ్ఞభోక్తవు నగునీసేవయే చాలును. కాని లోకవిడంబనార్థమాత్రఁ డాయాగమును జేయసంకల్పించినాఁడు. కావునఁ దత్క్రతుసంరక్షణార్థము నీవచ్చుటకివిచ్చేయుము. మఖసందర్శనోత్సాహంబున నయ్యెడ కరుదెంచు సమస్తమునీంద్రులును, నృపాలురును నీమహామహిమఁ గాంచి కృతార్థు లగుదురు."

కృష్ణునకుఁ గడుఁగూర్చు మిత్రుఁ డగు నుద్ధవుఁడు గూడ నందుల కాతనిఁ బ్రేరేచెను. అంతటఁ గృష్ణుఁడు నారదుని వీడ్కొలిపి, నృపాలురదూత యైన ధరామరున కభయప్రదాన మిచ్చి పంపించెను. అనంతరము కృష్ణుఁడు నిజాంగనాసుత బంధుమిత్రసహితుఁడై యింద్రప్రస్థపురంబునకుఁ జనెను. అనుజసహితుం డగుధర్మరాజు గోపాలుని రాకకు మిగులఁ బ్రమోదం బొంది యాతనిఁ బెక్కువిధంబులఁ బూజించెను. శ్రీహరి యుధిష్ఠిరుని సముచితపరిచర్యల కలరి, యచ్చటఁ గొన్నినెల లుండెను. ఇట్లుండ నొకనాఁడు ధర్మనందనుఁడు నందనందనునిఁ గాంచి "మహాత్మా! రాజసూయమహాధ్వరం బొనర్పఁ గోరిక జనించినది. అయ్యది నిర్వహింప, నాకాత్మ

బంధుఁడ వగునీ వుంటి వనియే దాని నొనర్పఁ దలంచితిని. ఎవ్వరు నిరంతరము నీపదాంబుజసేవఁ గావింతురో, ఎవ్వరు నిన్ను స్మరింతురో, వారు నిత్యమంగళసౌఖ్యంబులఁ గాంతురు." అని పలికెను. అందులకు యశోదానుతుం డిట్లనెను. "యుధిష్ఠిరా! నీతలం పెంతయు మంచిదై యున్నది. దీనివలన శాత్రవక్షయమును, బాంధవప్రియమును, కీర్తియుఁ, బుణ్యమును గలుగును. దివ్యాస్త్రవేదు లయిన నీసహోదరులు మిన్ను రణంబునఁ దాకు వైరినృపాలురను పీచమడంపఁగలరు. విమతనృపాలురను గెలిచి చక్రవర్తివై రాజిల్లుదువు గాక! మఖరాజమునకుఁ గావలసిన సంభారంబుల సమకూర్చి నీయనుజులను దిగ్విజయార్థము పంపుము."

కృష్ణునివాక్యములకు ధర్మరాజు సంతసించి యొక సుదినంబున నలువురుతమ్ములను నలుదిక్కులకును దిగ్విజయార్థము పంపెను. అట్లు పంపఁబడిన భీమార్జుననకులసహదేవులు నానారాజుల గెలిచి, వారివలనఁ గప్పంబులఁ గొని మఖార్థ మెంతయో ధనము దెచ్చి ధర్మజునకు సమర్పించిరి. మగధనాథుం డగుజరాసంధుఁడు మాత్ర మరివెట్టలే దని యర్జునుఁడు ధర్మసూతి కెఱింగించెను. ఆమాటవిని ధర్మరాజేమియు బదులుచెప్పఁజాలక యూరకుండఁగాఁ గృష్ణుఁ డాతనిఁ గాంచి "యమనందనా! జరాసంధుని జయించుటకొక యుపాయ మున్నది. అతఁడు విప్రులయం దధికభక్తి గలిగి, వారు వేఁడినదానిని వృథసేయక యిచ్చుచుండును. కావున

నేనును భీమార్జునులును బ్రాహ్మణవేషములతో వానికడకుఁ బోయి రణభిక్ష నడిగిన, నాతఁ డొసంగును. అప్పుడు మల్లయుద్ధమున వానిని మనభీమునిచేఁ బిల్కుమార్పించెద" నని పలికెను. ధర్మరాజుఁ డందులకు సమ్మతించెను.

అనంతరము కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణాకృతులతో మాగధుని రాజధానియైన గిరివ్రజంబునుఁ జేరి, జరాసంధుని మందిరంబును బ్రవేశించిరి. అతిథిపూజాతత్పరుం డగు జరాసంధుఁడు వారి కెదురుగ వచ్చి దండప్రణామంబు లాచరించి పూజించెను. కృష్ణుఁ డాతనిం గాంచి యిట్లనియెను. "ధరణీశ్వరా ! అతిథిపూజాపరుఁడ వగునీ కీర్తిలతలు దశదిశలం బ్రాఁకియున్నవి. సంతతము నతిథులఁ బూజించి, యుచితసత్కారములు చేయుసజ్జనులు శాశ్వతకీర్తిఁ బొందుదురు. దేహం బస్థిరం బని తలంచి, కీర్తినందని పురుషుఁడు జీవన్మృతుఁ డని చెప్పవలయును. వదాన్యుల కీయరాని పదార్థ మొక్కటియు లేదు. బృందారకులు గోరఁగా దధీచి మహాముని తనవెన్నెముకల నిచ్చెను. అడిగినయంతనే వృషసేనుఁడు, కిరాతున కాఁకలిదీర్చుకొనుటకుఁ గపోతము తనశరీర మిచ్చెను. శ్యేనక వాయసరూపములవచ్చిన యింద్రాగ్నులకు శిబిచక్రవర్తి తన మేనికండలఁ గోసి యిచ్చెను."

కృష్ణునిమేఘగంభీరభాషణంబులకుముదంబంది యమ్మాగధుఁడు తనయంతరంగమున "వీరు బ్రాహ్మణాకృతి నున్నరాజులుగాఁ గనిపించుచున్నారు. అయిన నేమి? వీరు గోరినదాని

నొసంగుదు. ఈదేహము లస్థిరములు. సంపదలు చంచలములు. భూమిపై నిలిచియుండునది కీర్తియొక్కటియే" యని తలంచి, కపటబ్రాహ్మణులఁ గాంచి,

"క. భూరిగుణులార వినుఁడీ
కోరిక నొసఁగింపఁ జేమి ♦ కోరిన నైనన్
జీరక కోఁగలమే కా
దారయు నాశిరము ద్రుంచి ♦ యైనను నిత్తున్."

అని పలికెను. అప్పుడు కృష్ణుఁడు— తాను కృష్ణుఁడ ననియుఁ, దక్కిన యిరువురను భీమార్జునులనియుఁ దెలిపి, రణభిక్షఁ గోరుచు ముగ్గురిలో నెవ్వనితో నైనను బోరు మనియెను. అందులకు జరాసంధుఁడు నవ్వి, కృష్ణునిఁ గొన్ని పరిహాసవాక్యము లాడి, తనతోఁ బోరుటకు భీముఁడే తగినవాఁ డని చెప్పి, మల్లయుద్ధమునకు సంసిద్ధుఁ డయ్యెను. కృష్ణానుమతుఁడై భీముఁ డాతనిఁ దాఁకెను. ఇరువురును నొకరికొకరు తీసిపోకుండ నతిభయంకరముగఁ బోరిరి. తుదకు భీముఁడు జరాసంధుని నేలఁబడవైచి, శరీరము రెండగునట్లు జీల్చి వేసెను. కృష్ణార్జునులు భీముని పరాక్రమమునకు మోదమంది పొగడిరి. కరుణామూర్తియగు వాసుదేవుఁడు జరాసంధునిమారుఁ డగుసహదేవునకుఁ బట్టముగట్టి, జరాసంధునిచే బంధితులైయున్న రాజులకు బంధవిముక్తి గలిగించెను. రాజులందఱును గృష్ణునకు నమస్కరించి, యనేకవిధంబుల సన్నుతించి, తమతమదేశంబులకుఁ బోయిరి.

కృష్ణుఁడును జరాసంధ తనయుఁడు సేయుపూజలఁ గైకొని భీమార్జునులతో నింద్రప్రస్థపురంబుఁ జేరి, జరిగినవృత్తాంత మంతయు నంతకనందనున కెఱింగించెను.

తరువాత ధర్మనందనుఁడు వాసుదేవునిచే ననుజ్ఞాతుఁడై యజ్ఞదీక్షఁ బూనెను. క్రతుమహోత్సవమును దిలకించుటకు ధర్మజునిచే నాహ్వానింపఁబడి నానా దేశనృపాలురును, మునులును వచ్చిరి. ఆయ్యాగంబునందు సకలధరాధీశులుఁ దెచ్చినకానుక లందుకొనుటకు దుర్యోధనుఁడును, నర్థులు గోరినవస్తుజాల మిచ్చుటకుఁ గర్ణుఁడును, సరసరసాన్నాదిపదార్థములు పాకములు సేయించుటకు భీముఁడును, కృష్ణునివిడువక పరిచర్య సేయుటకు నర్జునుఁడును, సవనార్థము గావలసిన ద్రవ్య మిచ్చుచుండుటకు నకులుండును, గురువృద్ధభూసురులను బూజించుటకు సహదేవుఁడును, అందఱిని నాహారవిషయంబునఁ దృప్తులఁ జేయుటకు ద్రౌపదియు నియోగింపఁబడిరి. యాగము మహావైభవముగాఁ జరుగుచుండెను. యాగసమాప్తిదినమున యుధిష్ఠిరుఁడు యాజకసదస్యగురుభూసురకోటినిఁ బూజింపఁదలంచి, యగ్రపూజ కర్హు లెవ్వరని సదస్యు లనడిగెను. అప్పుడు సభయం దెవ్వరికిఁ దోఁచినవిధంబున వారు చెప్పుచుండిరి. సహదేవుఁడు వారివాక్యముల వారించి ధర్మజున కిట్లు పలికెను. "అగ్రజా! భగవంతుఁడైనవాసుదేవుని సంతుష్టుం జేసితి వేని, పదునాల్గుభువనములును సంతుష్టిఁ బొందును. జనన వృద్ధిలయంబుల కీతఁడు కారణుం డని యెఱుంగుము.

క్రతుఫలదుండైనయీమహాత్ముఁడే శిష్టపూజ కర్హుఁడు. కావున నీ వీదేవాదిదేవునిఁ బూజించి ధన్యుఁడ వగుము."

సహదేవునివాక్యములు కందఱును సంతోషించిరి. ధర్మజుఁడు విమలసలిలంబుచే నందనందనుచరణారవిందములఁ బ్రక్షాళనముఁజేసి, తజ్జలంబులు శిరముపైఁ జల్లుకొని, యమూల్యాంచితకనకాంబరముల నర్పించి పూజించెను. సభయం దున్న శిశుపాలుఁడు దానిసహింపఁ జాలక సభ్యులం గాంచి యిట్లు పలికెను. "సహదేవుని వాక్యముఁ బాటించి ధర్మజుఁడు వాసుదేవునిఁ బూజించి తనయవివేకమును వెల్లడించినాఁడు. రాజులు, తత్త్వవేత్తలు, మునులు నుండఁగా కులగోత్రరహితుఁడగువీయాదవుఁడు పూజార్హుఁడగునా! ఈతఁడు జారుఁడు. చోరుఁడు. పాపపురుషులలోనివాఁడు." అని యనేకవిధంబులఁ దూషించుచుఁ గయ్యంబునకు సంసిద్ధుఁ డగుచున్నశిశుపాలుని గాంచి, తన్మస్తకము నాక్షణముననే చక్రంబుచేఁ దునిమెను. ఆసమయమున సభ్యులెల్లరును నత్యాశ్చర్యమంద శిశుపాలుని శరీరమునం దున్నయద్వితీయతేజము వాసుదేవుని శరీరమునఁ బ్రవేశించెను. విఘ్నమావంతయు లేకుండ రాజసూయము పరిసమాప్త మయ్యెను.

సంపూర్ణము.

శ్రీసత్యానంద ప్రెస్, ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి.

0883 - 246 2565
903 246 2565

MOHAN PUBLICATIONS

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.
WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. వ్రతకథలు - పూజలు

1.	శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2.	శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3.	శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4.	సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5.	వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6.	కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7.	త్రినాధ వ్రతం(కలర్)	10-00
8.	త్రినాధవ్రతం(సాదా)	5-00
9.	క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10.	మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11.	వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12.	శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13.	కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటతో)	25-00
14.	సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15.	ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16.	సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17.	శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18.	శివదీక్ష	10-00
19.	కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20.	సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21.	తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22.	స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
23.	స్త్రీలవ్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేదునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24.	పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరిపాటతో)	36-00
25.	సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26.	ఆరువ్రతాలు	30-00
27.	రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

ఈ ధరలు నికరముకాదు, ఎప్పటికప్పుడు మారుచుండవచ్చును.

28.	తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29.	శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30.	శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31.	లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32.	శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33.	శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34.	కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35.	శివపూజ	10-00
36.	వీరభద్ర పూజ	10-00
37.	ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38.	నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39.	సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40.	రామదేవుని కథ	10-00
41.	శివదేవుని కథ	10-00
42.	లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43.	వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44.	బ్రహ్మంగారి నిత్యపూజ	10-00
45.	సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46.	నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47.	రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48.	ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49.	శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50.	16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51.	పార్వతీకల్యాణం	25-00
52.	సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53.	పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54.	అష్టనాగపూజ	36-00
55.	పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56.	ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57.	ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58.	ఏదేవునికి ఏవిధముగాదీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59.	ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60.	హనుమద్ వ్రతం	36-00
61.	పంచాయతన పూజ	63-00
62.	28 వ్రతములు	120-00

63.	కలశపూజలు (9ఒకేసారి)	150-00
64.	కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)	....
65.	హ్రీంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)	....
66.	గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1.	శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4.	స్థూలాక్షరిలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5.	లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6.	స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రౌన్‌సైజు)కేస్‌బైండ్	108-00
7.	సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8.	సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళిః (63)	24-00
9.	విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	25-00
10.	లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	36-00
11.	లలితా సహస్రనామములు	24-00
12.	లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13.	దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14.	ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15.	శివ సహస్రనామములు	24-00
16.	విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17.	గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18.	సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19.	గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21.	శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22.	సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23.	సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24.	శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25.	మణిద్వీపవర్ణన (పెద్దది)	24-00
26.	సంధ్యావందనం	24-00
27.	మంత్రపుష్పమ్	....
28.	త్రిభాషా హనుమాన్‌చాలీసా	15-00
29.	హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30.	మణిద్వీపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31.	ఆరు చాలీసాలు	10-00
32.	శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33.	వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34.	ఆరుదండకాలు	5-00
35.	వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36.	అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37.	దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38.	సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39.	భగవద్గీత మూలం	27-00
40.	రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41.	స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42.	పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43.	పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44.	పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45.	పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46.	మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47.	శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48.	కుజదోషం	10-00
49.	కాలసర్ప దోషం	10-00
50.	మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51.	దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52.	పంచసూక్తములు	10-00
53.	సంధ్యావందనం	10-00
54.	రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55.	గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56.	హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57.	దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58.	ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59.	శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60.	నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61.	మహాన్యాసమ్	36-00
62.	సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63.	గోమాతపూజావిధానము	10-00
64.	ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65.	ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66.	ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67.	శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68.	అర్చన	40-00
69.	నిత్యదేవతార్చన	40-00
70.	సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71.	శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72.	చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73.	శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74.	వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75.	శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1.	శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2.	సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3.	శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డీవైభవం	120-00
4.	శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
5.	శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
6.	నవనాథ చరిత్ర	99-00
7.	శ్రీసాయిచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8.	శ్రీగురుచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9.	సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10.	అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11.	భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12.	శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13.	శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14.	శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15.	శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16.	శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17.	"శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18.	"శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19.	శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20.	శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21.	శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22.	శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23.	హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24.	శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25.	ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26.	షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27.	సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28.	సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29.	నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30.	శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31.	హృదయంలో సాయి	15-00
32.	శ్రీషిరిడీసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్ఛరిత్ర)	120-00
33.	గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1.	'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72-00
2.	గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3.	ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4.	ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5.	ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఒక్కొక్కటి	12.00
6.	కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7.	గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిటివి)	25.00
8.	శుభమస్తు (పిడపర్తి) క్యాలండర్	25.00
9.	సాదా క్యాలండర్	5.00
10.	పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11.	తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12.	కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13.	జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14.	మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15.	వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16.	వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17.	సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18.	శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19.	పూర్వ పరాశరి	100-00
20.	పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21.	ప్రశ్న సింధు	99-00
22.	నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23.	సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24.	దృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25.	ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26.	జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27.	జ్యోతిషమర్మబోధిని	63-00
28.	జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29.	ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30.	జాతక మకరందం	63-00
31.	జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32.	మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33.	ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34.	జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35.	శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36.	నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37.	పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38.	సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39.	ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40.	నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41.	శుభశకునాలు	30-00
42.	హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43.	సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44.	ముహూర్త దీపిక	99-00
45.	పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46.	కలలు ఫలితాలు	30-00
47.	జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48.	మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49.	జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50.	గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51.	ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52.	ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53.	జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (నూరుయోగాలఫలితాలు)	120-00
54.	అంగసాముద్రికం	36-00
55.	హస్త సాముద్రికం	63-00
56.	లాల్ కితాబ్	99-00
57.	శకునశాస్త్రం	63-00
58.	ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59.	పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60.	అష్టకవర్గు (కొండపల్లి)	63-00
61.	బృహత్‌జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62.	లగ్నరత్నాకరం	63-00
63.	షట్పంచాశిక	120-00
64.	40 రోజుల్లో జ్యోతిషంనేర్చుకొనండి	270-00
65.	40 రోజుల్లో సాముద్రికంనేర్చుకొనండి	180-00
66.	40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67.	40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68.	40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69.	మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70.	కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71.	ముహూర్తచింతామణి	99-00
72.	సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73.	ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74.	అదృష్టరెమెడీస్	144-00
75.	గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76.	జ్యోతిష రెమిడీస్	300-00
77.	జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78.	జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79.	నాడీజ్యోతిషం	63-00
80.	నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81.	లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82.	గౌతమసంహిత	63-00
83.	హోరరత్నమాల	63-00
84.	జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85.	పుష్కర పంచాంగం (2013-14నుండి 2024-25)	560-00
86.	దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87.	వింత జోస్యములు	63-00
88.	షోడశవర్గులు	200-00
89.	రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90.	చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91.	కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92.	బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93.	గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94.	శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిధున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీలికలేఖికాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

బి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్థరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతిః	75-00

129.	జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130.	ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131.	ముహూర్తం	75-00
132.	విశిష్ట జాతకములు	125-00
133.	భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134.	300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135.	జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు

136.	బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137.	బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138.	బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139.	బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140.	భావార్థరత్నాకరము	100-00
141.	ముహూర్త చింతామణి	100-00
142.	ముహుర్త చింతామణి-పార్టు2	200-00
143.	స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144.	శతయోగమంజరి	50-00
145.	వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146.	దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147.	వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148.	వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149.	వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150.	వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151.	వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152.	అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153.	అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154.	పంచాంగ వివేకము	99-00
155.	వశిష్ఠ సంహిత	360-00
156.	పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండ్)	200-00

5. వాస్తులు

1.	40 రోజుల్లో "వాస్తువిద్య" నేర్చుకొనండి	180-00
2.	వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3.	వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4.	మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5.	గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6.	వాస్తు పూజ	63-00
7.	వాస్తు సూత్రములు	63-00
8.	వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9.	గృహవాస్తు వర్గులు	99-00
10.	విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11.	విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12.	విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13.	ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14.	శుభవాస్తు	270-00
15.	వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16.	వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17.	హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18.	గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19.	వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20.	గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21.	జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22.	వాస్తురత్నాకరం (కొండపల్లి)	63-00
23.	వాస్తుశిరోమణి ,,	120-00
24.	వాస్తుసంగ్రహమ్ ,,	63-00
25.	పంచవాస్తు పారిజాతం ,,	120-00
26.	వాస్తుడిండిమమ్ ,,	63-00
27.	వాస్తుదుందిభి ,,	120-00
28.	విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్‌బైండ్)	250-00
29.	కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30.	జలవాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31.	మయవాస్తు (గోరసవీరభద్రాచార్య)	120-00
32.	వాస్తు జ్యోతి	63-00
33.	మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34.	వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35.	వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్రశాస్త్రాలు

1.	మంత్రసాధన	63-00
2.	తంత్రజాలం	63-00
3.	మంత్రశక్తి	63-00

4.	దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5.	దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6.	తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7.	యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8.	మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9.	సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10.	మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11.	సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12.	సదాచార దీపిక	63-00
13.	యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14.	ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15.	బదనిక తంత్రమ్	63-00
16.	ఉచ్ఛిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17.	గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18.	గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19.	సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20.	యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21.	పాశుపత తంత్రం	99-00
22.	పంచదశ మహాఖడ్గ తంత్రం	99-00
23.	రుద్రాష్ఠాధ్యాయః	99-00
24.	మంత్రసిద్ధి	120-00
25.	పరశురామతంత్రమ్	108-00
26.	శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27.	శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28.	గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29.	మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30.	శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31.	మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32.	సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33.	హవన తంత్రం	250-00
34.	షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35.	శాక్తేయతంత్రం	250-00
36.	రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37.	లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38.	హిరణ్యశూలినీ తంత్రమ్	250-00

39.	మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40.	శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41.	స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42.	కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43.	శాంతితంత్రమ్	250-00
44.	యంత్రసిద్ధి	360-00
45.	శ్రీ లక్ష్మీతంత్రమ్	360-00
46.	మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఃకల్పమ్)	360-00
47.	మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఃకల్పమ్)	360-00
48.	మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49.	ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50.	కామధేనువు తంత్రం	360-00
51.	శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52.	శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53.	కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54.	ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55.	సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1.	భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2.	భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3.	భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2.	గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3.	గణేశోపాసన 2	99-00
4.	నవగ్రహవైభవం	99-00
5.	నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6.	నవగ్రహ వేదం	99-00
7.	శనిగ్రహారాధన	99-00
8.	ఆదిత్యారాధన	99-00
9.	సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10.	శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11.	లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12.	హనుమదారాధన	99-00
13.	లలితారాధన	99-00
14.	శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15.	గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16.	వీరభద్రారాధన	99-00
17.	కుజగ్రహారాధన	99-00
18.	భైరవారాధన	99-00
19.	దైవారాధన	99-00
20.	గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21.	శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22.	హయగ్రీవారాధన	99-00
23.	లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24.	శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25.	దేవీ లీలామృతం	99-00
26.	పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27.	పురాణపండ రామాయణం	99-00
28.	పురాణపండ భారతం	99-00
29.	పురాణపండ భాగవతం	99-00
30.	(సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31.	కాలసర్ప యోగం	99-00
32.	నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33.	నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34.	వేదసూక్తములు	99-00
35.	వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36.	పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37.	సూక్తిరత్నాలు	99-00
38.	హనుమచ్చరిత్ర	99-00
39.	నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40.	నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41.	సాలగ్రామములు	99-00
42.	గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడీ	99-00
43.	శనిగ్రహరెమిడీస్	99-00
44.	జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45.	వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్‌మ్యాచింగ్‌గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46.	మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్‌గైడ్) ,,	99-00
47.	మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్‌కరక్షన్ ,,	99-00
48.	న్యూమరాలజీ రెమిడీస్	99-00
49.	మూకపంచశతీ	99-00
50.	శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51.	రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52.	ఉపాసన విధానం	99-00
53.	పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54.	దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55.	గణపతిభాష్యం	99-00
56.	యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57.	నవయోగులు	99-00
58.	ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59.	సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60.	సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్‌బైండింగ్)	216-00
61.	సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62.	ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63.	బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64.	సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65.	శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66.	శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67.	మార్షల్‌ఆర్ట్స్ (కరాటే,కుంగ్‌ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68.	మ్యాజిక్‌గైడ్	99-00
69.	చదరంగం	99-00
70.	పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71.	గరుడపురాణం	40-00
72.	మాఘపురాణం	36-00
73.	శివపురాణం	36-00
74.	వైశాఖపురాణం	36-00
75.	కార్తీక పురాణం	36-00
76.	కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77.	సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78.	పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79.	గాయత్రీ మహిమ	36-00
80.	వృక్షదేవతలు	63-00
81.	యాజుష స్మార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82.	సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83.	చతుర్వేదములు	120-00
84.	నవగ్రహారాధన	120-00
85.	తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86.	మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్‌బైండు)	250-00

87.	మానవధర్మములు		120-00
88.	వేదమంత్ర సంహిత		120-00
89.	సహస్రలింగార్చన		120-00
90.	శ్రీ శివగీత		120-00
91.	ద్వాదశఉపనిషత్తులు		120-00
92.	పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్‌బైండ్)	250-00
	(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా	120-00
93.	బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము		200-00
94.	బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
95.	బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
96.	కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు		63-00
97.	దక్షిణావృత శంఖములు		63-00
98.	108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శిని		36-00
99.	ధర్మసింధువు(కేస్‌బైండింగ్)		270-00
100.	భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని		99-00
101.	చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర		36-00
102.	భగవత్‌స్తుతి		63-00
103.	సూర్యోపాసన		36-00
104.	కాశీఖండం		250-00
105.	దేవీభాగవతం		360-00
106.	శ్రీ ఆంజనేయం		216-00
107.	ధర్మసందేహాలు		216-00
108.	ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు		250-00
109.	రామాయణం		600-00
110.	పోతన భాగవతం		900-00
111.	శివమంత్రములు		63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1.	ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2.	మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3.	ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4.	గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5.	గృహవైద్యసారం	36-00
6.	హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7.	ప్రకృతివైద్యం	36-00
8.	ఆహారం-వైద్యం	99-00

9.	సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10.	ఆయుర్వేదమ్	36-00
11.	ఆయుర్వేద మూలికావైద్యదీపిక	99-00
12.	దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13.	ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14.	అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15.	రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16.	ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17.	ఒబెసిటి	99-00
18.	హెల్త్‌గైడ్	99-00
19.	ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20.	ఫుడ్‌థెరపి	63-00
21.	న్యాచురల్‌థెరపి	99-00
22.	సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23.	కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24.	యోగామంత్ర	63-00
25.	యోగా మండే టు సండే	63-00
26.	హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్‌టుడే	99-00
27.	హెల్త్‌ఫైల్	108-00
28.	వస్తుగుణపాఠం	250-00
29.	రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30.	వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31.	నాటువైద్యం -(కేస్‌బైండ్)	360-00
32.	నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33.	ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యప్ప - భవానీ రకాలు

1.	శ్రీ అయ్యప్ప లీలామృతం	30-00
2.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనపాటలు	63-00
3.	శ్రీ అయ్యప్ప పూజాకల్పం	20-00
4.	శ్రీ అయ్యప్ప భక్తి గీతాలు	20-00
5.	హారతిగైకొనుమా	40-00
6.	శ్రీ అయ్యప్ప దీక్ష F	10-00
7.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనమాల F	10-00
8.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యపూజ P	10-00

9.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10.	భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11.	దేవీలీలామృతం	99-00
12.	శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13.	దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14.	భవానీదీక్ష P	10-00
15.	దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17.	అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1.	అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2.	శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3.	సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4.	వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5.	సౌభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6.	సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7.	చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8.	జాతీయ గీతాలు	10-00
9.	దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10.	పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11.	గొబ్బిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12.	అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13.	పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14.	భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినీస్టైల్)	36-00
15.	సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16.	బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17.	అన్నమయ్య సంకీర్తనానిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1.	ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2.	ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3.	ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4.	పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5.	ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6.	ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7.	వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8.	సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్‌వెజ్)	63-00
3.	శాకాహార వంటలు	30-00
4.	మాంసాహారవంటలు	30-00
5.	చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6.	అందానికి చిట్కాలు	30-00
7.	పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8.	పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శారీబోర్డర్స్	36-00
10.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11.	చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12.	పసందైన ఫాస్ట్‌ఫుడ్ వంటలు	30-00
13.	పలావ్‌లు, ఫ్రైడ్ రైస్‌లు, వెరైటీరైస్‌లు	30-00
14.	వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15.	బ్రేక్‌ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16.	పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17.	మైక్రోవేవెన్ వంటలు	99-00
18.	సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19.	పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20.	పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21.	మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22.	మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23.	నోరూరించే నాన్‌వెజ్‌వంటలు	99-00
24.	మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్‌బుక్ (క్రౌన్‌సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సాయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్మాలు (బైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్రగడరామారావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్‌చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజిలీ కథలు		63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)		600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు		595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు		
విశ్వకర్మ ప్రకాశము		80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	,,	250-00
నారద సంహిత	,,	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	,,	60-00
మయమతము - వచనము	,,	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	,,	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి		......
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)		....
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు	,,	....
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక	,,	....
మహాదశా పారిజాతం	,,	....
వాస్తు నారాయణీయం	,,	120-00
యోగావళీఖండం	,,	120-00
ముహూర్తసింధువు		150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)		1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (దావూద్)		370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)		590-00
సాయి...	,,	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	,,	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	,,	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)		500-00
తాజుద్దీన్‌బాబా సచ్చరిత్ర		100-00

సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ది కారికలు	200-00
నపుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్థంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(టీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తొట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చిన్తామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ఠ సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్మృతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్థంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యయం	360-00
ముహుర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00